

GS CPA, INC.
ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭਾ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲੋੜਾਂ ਲਈ
Gurpreet Singh, CPA, MBA
Certified Public Accountant
 5450 Lafayette Road, Suite#3,
 Indianapolis, IN 46254
Ph:317-248-4802
 Fax: 317-800-7947
 e-mail: info@gscpainc.com Website: www.gscpainc.com

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ
AMANTEL.COM
\$25 'ਚ 2600 ਮਿੰਟ (43.5 ਘੰਟੇ)
 ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ
24/7 Customer Service ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
 ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ
 1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

PJ Insurance, Inc.
 5450 Lafayette Road, Suite # 3, Indianapolis, IN 46254
For All Your Insurance Needs.
 Life, Health & Disability insurance
 Home, Auto, Commercial, Worker Comp, Business
 General Liability & other
**"Ask us for new
 Obamacare health
 insurance quote"**
 Contact: **Satvir K. Singh**
 Office Manager
Ph:317-248-4802
 Email: info@pjinsuranceinc.com

USPS - PP 1 **Fifteenth Year of Publication** ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
 ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
 Punjab Times, Vol 15, Issue 26, June 28, 2014 20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388
 Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
 www.punjabtimesusa.com

ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਬਾਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਧੌੜੀ ਪਟਕਾ ਖਾਣ ਮਗਰੋਂ ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਠਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਚਾਹੇ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਹੁੰ-ਮਾਸ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ ਇਹ ਤਰੇਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਸੁਫਨੇ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਹਰ ਗੱਲ ਮਨਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਤੇਵਰਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਔਖੀ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ

ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਸੀਨੀਅਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਬਲਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਟੰਡਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ

ਹੇਠ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਾਰੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ

ਮੋਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਬੇਅਸਰ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੇਤਾ, ਬੱਜਰੀ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਸੁਵਿਧਾ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਮਾਫੀਏ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪਸਾਰ ਲਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਵਾਲੇ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਵੀ ਮਾਫੀਆ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ 8 ਫੀਸਦੀ ਅਸ਼ਟਾਮ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ 5 ਫੀਸਦੀ ਅਸ਼ਟਾਮ ਡਿਊਟੀ ਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਵਪਾਰੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੈਟ ਦਾ ਰਿਫੰਡ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬੱਧੀ ਲੇਟ ਕਰ ਕੇ ਵਪਾਰੀ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਨਅਤਾਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਾਫਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣੀ ਆਰ-ਪਾਰ ਦਾ ਮਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਗਰਮਾ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਰੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ 6 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੈਬਲ ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਦੇ ਇਹ ਹੁੰਗਾਰੇ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਹਨ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਇਸ ਕਵਾਇਦ ਨੂੰ ਰੁਕਵਾਉਣ ਲਈ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਮੋਹਿੰਦਰ

ਹੁੱਡਾ 6 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ!

ਸਿੰਘ ਚੌਠਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਾਇਮ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨਲਵੀ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਬਿਹਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਖਰੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ 72 ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ 180 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ।

ਕਾਬਲੇਗੌਰ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ 1966 ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਤਹਿਤ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 11 ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਤ

ਮੈਂਬਰ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਪੱਖੀ ਜਿੱਤ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਮੰਗ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖਾਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇਵਾਂ ਧੜਿਆਂ ਨੇ ਅੱਡ ਅੱਡ ਹੋ ਕੇ ਲੜੀਆਂ ਸਨ। ਉਥੇ ਦੇਵਾਂ ਧੜਿਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਜੇਤੂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਧਰ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਪ ਨੇਤਾ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

Dhade & Associates, PC **Immigration Lawyers**
WE FIGHT FOR YOUR RIGHTS!
ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ
 *ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵੀਜ਼ੇ (ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ)
 *ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ *ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ *ਅਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ
 *ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ *ਰਿਫਿਊਜੀ ਕੇਸ *ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਭੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
 *ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ 6 ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
Ph:248-254-3441
 Fax:(248) 254-3443 www.eagle.pro, Email: info@eagle.pro
 Herman Singh Dhade
 Immigration Lawyer
 7071 Orchard Lake Rd, Suite 320, W. Bloomfield, MI 48322

World Wide Travel
 www.fly2world.com
Bombay \$960*
Amritsar \$1075*
Delhi \$975*
DETROIT 734 838 9998
CHICAGO 312 224 8800
 *ਰੇਟ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਰਾਊਂਡ ਟ੍ਰਿਪ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਸਮੇਤ ਹਨ।
 *ਰੇਟ ਬਿਨਾ ਨੋਟਿਸ ਦਿਤੇ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਕਈ ਸਰਤਾਂ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ।

ਰਾਖਵੇਂ ਬਜਟ ਦਾ ਅੱਧ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਲਗਾਤਾਰ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੰਬੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਪੈਸਾ ਜਾਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਟਾਲਾ ਵੱਟੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2013-14 ਦੌਰਾਨ 7547.80 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਰੱਖੇ ਬਜਟ ਵਿਚੋਂ 4456.58 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ, ਮੁਰੰਮਤ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਪੈਸਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਹੱਥ ਘੁੱਟਿਆ ਸੀ ਸਗੋਂ ਸਿਹਤ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਰਗੇ ਅਹਿਮ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਯੋਜਨਾ ਵਿਭਾਗ ਮੁਤਾਬਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਰੱਖੇ 417.01 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚੋਂ 268.11 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਾਲਤ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 626.21 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਪਰ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਮਹਿਜ਼ 292.31 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਜਾਰੀ ਹੋ ਸਕੇ। ਦਿਹਾਤੀ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਲਈ 377.33 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚੋਂ 206.38 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਹੋਏ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਲਈ 104.97 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਥਾਂ 25.62 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਜਾਰੀ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਪੁਲਾਂ ਲਈ 821.23 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋਇਆ 255.04 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ। ਹੜ੍ਹ ਰੋਕੂ

ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੰਬੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 195.97 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਰਫ਼ 57.09 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ। ਦਰਮਿਆਨੇ ਤੇ ਛੋਟੇ ਨਹਿਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 107.22 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖ ਕੇ 43.16 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਛੋਟੇ ਨਹਿਰੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 199.64 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਖਰਚ ਸਿਰਫ਼ 50.96 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕੇ।

ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਲੰਬੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 292.35 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਲਈ

159.74 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1502 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ, ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 1407.32 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ 31 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ 1222.54 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕੇ। ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ 25.96 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਥਾਂ ਮਹਿਜ਼ 1.23 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ 97.26 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਬਜਟ ਵਿਚੋਂ 62.19 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕੇ। ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਉਤਪਤੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 12.05 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਤੇ 8.91 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ।

ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕ ਲਭਾਊ ਸਕੀਮਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਖਰਚਿਆ ਪੈਸਾ

ਯੋਜਨਾ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੀ ਜੇ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਹੀ ਪੈਸਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰਨ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਯੋਜਨਾ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਰੋਚਕ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਲਈ ਕੁੱਲ 7547.80 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚੋਂ 6399.85 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਪਰ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ 4456.58 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਨਿਕਲ ਸਕੇ। ਉਂਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਾ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬਜਟ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ (ਯੋਜਨਾ ਵਿਭਾਗ ਮੁਤਾਬਕ ਐਕਸਟਰਾ ਬਜਟਰੀ) 15464.80 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਭਰਿਆ ਰਿਹਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਚਲੰਤ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਮਾਲੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਭਰਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦੌਰ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2012 ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਸੇਵਾ ਕਾਲ ਵਾਧਾ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਰਨਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅੱਗਾ ਦੌੜ ਪਿੱਛਾ ਚੌੜ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਸਾਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾ ਤੇ ਬਜਟ ਮੁਕੰਮਲ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਿਆ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ (ਵਿੱਤ) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਨੀ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਸਾਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਤਾਂ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਤਰਜੀਹੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਪੈਸਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਸਮੇਤ ਕਈ ਮੰਤਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਉੱਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੰਤਰੀ ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਛੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਉੱਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਭੇਤ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਾ ਮਾਲ ਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਮਲੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਮਜੀਠੀਆ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਜਾਂ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ

ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਤੱਕ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ 17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਮਜੀਠੀਆ ਸਮੇਤ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਮੰਤਰੀ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਪਾਇਆ ਸੀ।

ਉਂਜ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਮਲੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 16 ਮਈ ਨੂੰ ਆਏ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਜੂਨ ਨੂੰ ਫਾਈਲਾਂ ਵੀ ਕੱਢੀਆਂ ਸਨ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ. ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਜਾਂ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪਰਤ ਆਉਣਗੇ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਡਾਵਰ, ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ, ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਕੀ, ਅਰੁਣਾ ਚੌਧਰੀ ਤੇ ਗੁਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸਿਖਰਲਾ ਰੈਂਕ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਸਿਖਰਲਾ ਰੈਂਕ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਟਾਈਮਸ ਹਾਇਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਏਸ਼ੀਆ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਇਹ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. ਨੂੰ ਰੈਂਕਿੰਗ ਦੇ ਹਰ ਮਾਪਦੰਡ 'ਤੇ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ

ਹੈ। ਟਾਈਮਸ ਹਾਇਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ 100 ਸਿਖਰਲੇ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 32ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਟੋਕੀਓ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸਿਖਰਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. ਖੜਗਪੁਰ (45ਵਾਂ),

ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮੁਅੱਤਲ

ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ: ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਚਾਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਰੂੜੀਵਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤਰਨਤਾਰਨ ਨੂੰ 18 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੌਲਦਾਰ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ 50 ਗਰਾਮ ਹੈਰੋਇਨ

ਮਿਲੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਗਾਰਡ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਗ ਵਿਚ ਹੈਰੋਇਨ ਨਹੀਂ ਛੁਪਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਨਾਲ ਗਏ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚਾਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. ਕਾਨਪੁਰ (55ਵਾਂ), ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਰੁੜਕੀ (59ਵਾਂ), ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. ਗੁਹਾਟੀ (74ਵਾਂ) ਤੇ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. ਮਦਰਾਸ (76ਵਾਂ) ਦਾ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

2014 ਦੀ ਰੈਂਕਿੰਗ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਨਵੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਾਧਵਪੁਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ 76ਵਾਂ, ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਮੁਸਲਿਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ 80ਵਾਂ ਤੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ 90ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਟਾਈਮਸ ਏਸ਼ੀਆ ਰੈਂਕਿੰਗ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਫਿਲ ਬੈਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਏਸ਼ੀਆ ਰੈਂਕਿੰਗ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸਾਲ 10 ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਆਧਾਰਤ ਕੁਐਕੁਆਰੇਲੀ ਸਾਈਮੰਡਸ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਲੀਆਂ 17 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਚੁੰਨੀ ਲਾਲ ਗਾਬਾ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ

ਪਟਿਆਲਾ: ਡਰੱਗਜ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਚੁੰਨੀ ਲਾਲ ਗਾਬਾ (80) ਨੂੰ ਇਥੇ ਡਿਊਟੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਮਾਨਯੋਗ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਅਧੀਨ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਫ਼ਾਈ ਧਿਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਚੁੰਨੀ ਲਾਲ ਗਾਬਾ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਲਾਜ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਤਬੀਅਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਫ਼ਾਈ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਇਲਾਜ ਬਾਰੇ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਉਣ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਚੁੰਨੀ ਲਾਲ ਗਾਬਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਰਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਮੈਡੀਕਲ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਵੀ ਇਲਾਜ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੁਰਾਣੀ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਕੋਈ 1846 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਕਮ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਖੁਰਾਕ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕੋਰਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਸ ਜਵਾਬ ਕਾਰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਪਨਸਪ) ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਯੋਜਨਾ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ 1100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਕਮ ਖਰਚ ਦਿੱਤੀ।

ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਪਨਸਪ ਕੋਲ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਕੋਈ ਫੰਡ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ 290 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਕਮ ਯੂਕੋ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਨਸਪ ਨੇ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਵੀ 767.86 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਰਤ ਦਿੱਤੇ, ਜਦਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਤਾਂ ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ

ਪਨਸਪ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ 'ਤੇ

ਪਨਸਪ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਯੋਜਨਾ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ 1100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਕਮ ਖਰਚ ਦਿੱਤੀ। ਪਨਸਪ ਆਪਣੀ ਰਕਮ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸੰਬਰ 2013 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਨਾਂਹ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਨਸਪ ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਨਸਪ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਗਸਤ 2007 ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ 2013 ਤੱਕ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਵੰਡੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਨਸਪ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਰਕਫੈਡ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਗੋਦਾਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮਾਰਕਫੈਡ ਦੀ 298.70 ਕਰੋੜ, ਗੋਦਾਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ 205.87 ਕਰੋੜ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਦੀ 206.70 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ (ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ.) ਹਰ ਸਾਲ 'ਫੂਡ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਸਕੀਮ' ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਗਾਊਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਗਮ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਰਕਮ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਖਰੀਦ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕਣਕ-ਝੋਨਾ ਖਰੀਦ ਕੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਅਨਾਜ ਖਰੀਦ ਏਜੰਸੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪੂਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਇਸੇ ਹੀ ਰਕਮ ਵਿਚੋਂ ਪਨਸਪ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਲਈ 767.86 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਦਿੱਤੇ। ਪਨਸਪ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਇਸ ਰਕਮ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਖੁਰਾਕ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਸੜਕਾਂ ਲਈ ਆਏ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡ ਡਕਾਰ ਗਈ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ

ਬਠਿੰਡਾ: ਕੇਂਦਰੀ ਸੜਕ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੱਬ ਲਈ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗ੍ਰਾਮ ਸੜਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਵਰਤ ਲਏ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ 193 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਹ ਪੈਸਾ ਨੇਡਲ ਏਜੰਸੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਿਆ। ਸੜਕ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 135 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਿਲ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪੈਂਡਿੰਗ ਪਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗ੍ਰਾਮ ਸੜਕ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੈਸਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਜ ਠੱਪ ਹਨ ਤੇ ਜੋ ਕਾਰਜ ਅਧੂਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗ੍ਰਾਮ ਸੜਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 28 ਅਪਰੈਲ 2014 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਕਮ ਭੇਜੀ ਸੀ ਤਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਜਾਗੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿੱਲ ਕਲੀਅਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੈਸਾ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਆਹਲਾ ਮਿਆਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਕਮ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤ ਲਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੋਤੀ-ਬੋਤੀ ਰਕਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖਿਚਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗ੍ਰਾਮ ਸੜਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਫੇਜ਼-9 ਤੇ ਫੇਜ਼-10 ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੀਮ ਦਾ ਪੈਸਾ ਸਿੱਧਾ ਰਾਜ ਵਿਚਲੀ ਨੇਡਲ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਰਕਮ ਹਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਰਕਮ ਫਸ ਗਈ। ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 40 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਿੱਲ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਫਸੇ ਪਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗ੍ਰਾਮ ਸੜਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਬੰਦ

ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਸੜਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਪੈ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰੀਮਿਕਸ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਅਧੂਰੇ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਪੱਥਰ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁੜ ਕੰਮ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੋਤੀ-ਬੋਤੀ ਰਕਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਰਾਹੀਂ ਪੈਸਾ ਭੇਜਣ ਕਰਕੇ ਬੋਤੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪੈਸਾ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ।

ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ (ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਪੁਲ) ਪੰਜਾਬ ਯੋਗੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਉਹ 12 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤਾਂ ਫੌਰੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਬਿੱਲ ਕਲੀਅਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਰਕਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਚ ਬੋਤੀ-ਬਹੁਤੀ ਦੇਰੀ ਤਾਂ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਰਕਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨਗੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੀਮ ਦਾ ਪੈਸਾ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਦੇ ਕਾਫੀ ਬਿੱਲ ਬਕਾਇਆ ਪਏ ਹਨ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬਜਟ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ

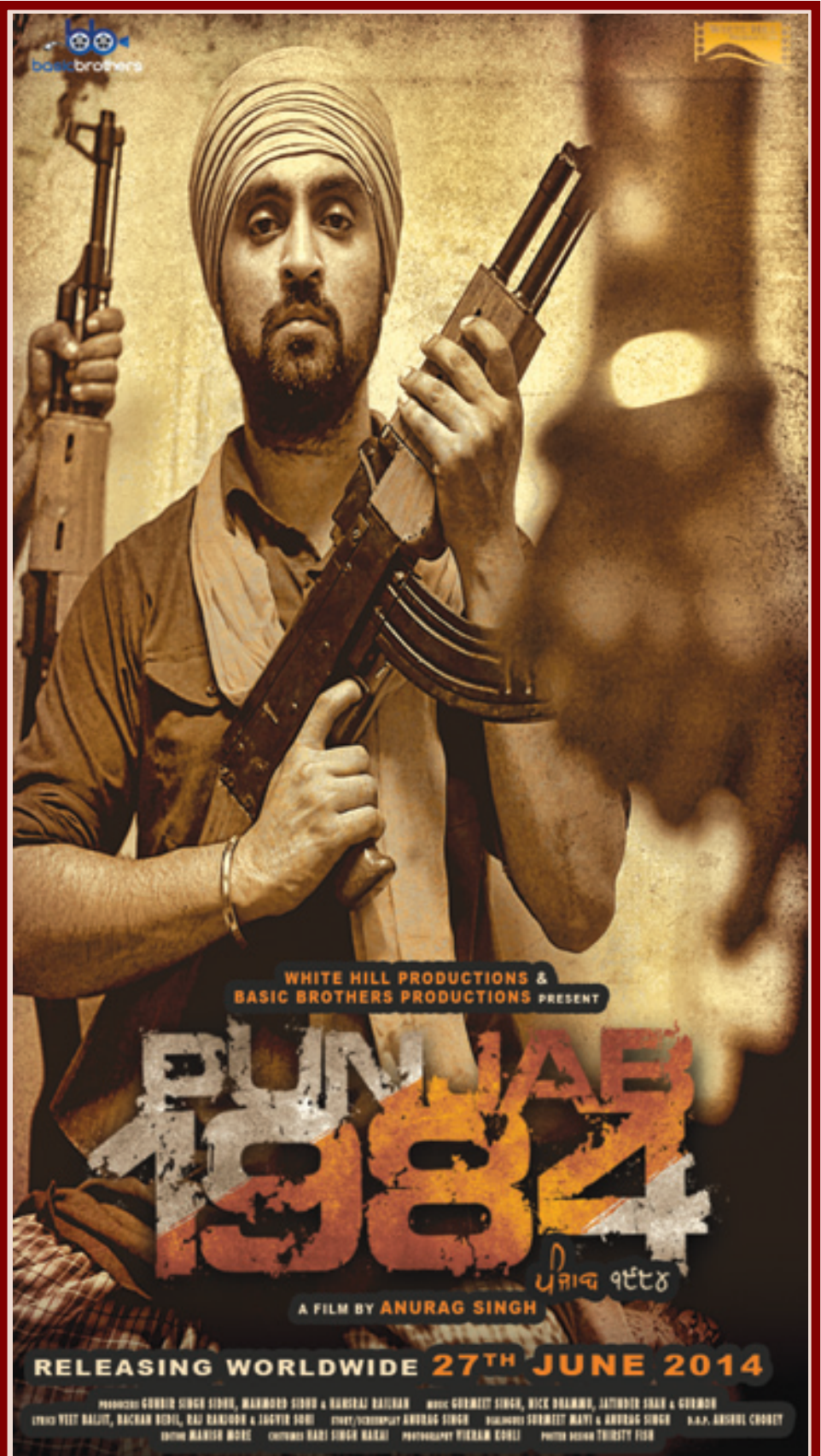
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਸਦ ਦਾ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਸੱਤ ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 14 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਲੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਆਮ ਬਜਟ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰੇਲ ਬਜਟ ਅੱਠ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਨੌਂ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੈਠਕ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਐਮ. ਵੈਂਕਟਾਆ ਨਾਇਡੂ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿਚ ਹੋਈ।

ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਦਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਜਲੰਧਰ: ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸਰਬਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਖਰ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੁਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਚਾਰ ਵਾਰ ਦਮਨਬੀਰ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਪੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਟਾਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੇਟ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 27 ਮਈ ਨੂੰ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਰਜਣ ਸਿੰਘ

ਨੇ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਦਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਚਿਪਕਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਗਾਬਾ ਦੇ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰ ਤੋਂ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਇਕ ਡਾਇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਕ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦਰਜ ਹੈ। ਦਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਰਬਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਡਰੱਗ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

USA THEATRE LISTING

CALIFORNIA

SIERRA VISTA CLOVIS (FRESNO)
AMC NORWALK (LOS ANGELES)
AMC ONTARIO MILLS (LOS ANGELES)
AMC BURBANK (LOS ANGELES)
EDWARDS 14 (BAKERSFIELD)
BRENDON 18 (MODESTO)
CINEMARK 14

(TRACY) CINEMARK TRACY

CENTURY LAGUNA (ELK GROVE)
CINEMARK (ROSEVILLE)
CINEMARK (YUBA CITY)
REGAL STOCKTON (STOCKTON)
CENTURY 20 (MILPITAS)
CENTURY 20 (UNION CITY)
CENTURY HILLTOP RICHMOND
(RICHMOND)

REGAL HACIENDA 20 (DUBLIN)

REST OF USA

BOMBAY THEATER (NEW YORK)
FARMINGDALE MULTIPLEX
(NEW YORK)
REGAL COMMERCE CENTER
(NEW JERSEY)
REGAL BURLINGTON (NEW JERSEY)

REGAL COUNTRYSIDE (VIRGINIA)
CINEMARK FEDERAL WAY (SEATTLE)
FUN ASIA (DALLAS)
CINEMARK MEMORIAL CITY
(HOUSTON, TX)

MOVIES 16 (SAN ANTONIO)
MOVIES 8 (INDIANA)
SOLON CINEMAS (CLEVELAND, OHIO)
CINEMARK (CINCINNATI OHIO)
CENTURY STRATFORD (CHICAGO, IL)
MOVIES 16 (WARREN MI)
CINEMARK 16 (MESA AZ)
MOVIES 10 (MATTHEWS NC)
MARCUS SOUTH SHORE

(OAK CREEK, WI)
SCREENS AT CONTINENT
(COLUMBUS OH)

LEAWOOD THEATER (KANSAS)
CINEMARK 9 (SANDY UTAH)
MALCO THEATER (MADISON MS)
SPOTLIGHT THEATER (HARTFORD CT)

FB.COM/INDIANMOVIESINUSA

**FOR MORE INFORMATION
PH:559-512-0415**

Personalized Service-Committed To Quality

Purchase and Refinance Your Home Loans.

AMRIK P. SINGH
Mortgage Loan Originator
NMLS # 232904

Pre approval in one day, no cost, no obligation.

**Conventional, ARM, Jumbo, FHA, VA,
USDA & HARP Loan Programs**

**ਆਪਣਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਘਰ ਉਪਰ ਲੋਨ
ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ**

7788 N. Milwaukee Ave.
Niles, IL 60714
Ph: 847-966-6700
Fax: 847-966-6723

Illinois Residential
Mortgage Licensee.

Cell 312-608-0006

Email: asingh@candrmortgage.com
Website: www.candrmortgage.com

ਬਾਦਲ ਨੇ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਲੇਸ ਲਏ ਧਰਨਾ ਦੇਣ ਆਏ ਕਾਂਗਰਸੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਧਰਨਾ ਦੇਣ ਆਏ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਾਦੂਈ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਕੇ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦੀ ਸੈਕਟਰ-2 ਸਥਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ (ਕੋਠੀ ਨੰਬਰ 46) ਵਿਖੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਸਮੁੱਚੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ (ਕੋਠੀ ਨੰਬਰ 45) ਦੇ ਚੁਫੇਰੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਸੱਦਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਡੀ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 144 ਲਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਤੇ ਪੰਜਾਬ

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਮੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਤਖਤੀਆਂ ਫੜ ਕੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵੱਲ ਵਧੇ ਤੇ 'ਮਸੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰੋ' ਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਮਾਰੂ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ

ਮੁਰਦਾਬਾਦ' ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਥੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਪੌਣੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਗੇਟ ਅੱਗੇ ਦਰੀ ਵਿਛਾ ਕੇ ਧਰਨਾ

ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਦੋ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ. ਬਾਦਲ ਗੇਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿਤ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਏ। ਸ. ਬਾਦਲ ਮੁੜ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਰੱਦ ਕਰਨ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਗੰਨੇ ਦੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਤੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਸ਼ਗਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਸਮੇਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਜ਼ੀਫੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੇ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮਿਹਣਾ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਲਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਲੀਵਾਲਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ

ਵਿਚ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਨਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਕੋਡੀ ਵੀ ਗਰਾਂਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਠੀ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪ ਉੱਤੇ ਮੰਗਾਂ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਦੀ ਡਰੋਹ ਮਾਫੀਏ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਉਸ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਐਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਅਸਤੀਫਾ ਵੀ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਤਰ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ: ਨੇਤਲੇ ਪਿੰਡ ਕਰੀਆਂ ਪਹਿਲਵਾਨ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਦਕਿ ਚੌਥਾ ਭਰਾ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਮਲਾਵਰ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਧਿਰ ਦੇ ਵੀ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ 14 ਜਣਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਤਲ ਦਾ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਚੱਲੀ ਗੋਲੀ ਦੌਰਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜਦਕਿ ਚੌਥਾ ਭਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਧਿਰ ਦਾ ਜਰਮਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਤੂਰ ਜਦ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਏ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੀ ਗੱਡੀ ਦਾ ਸੀਸਾ ਏਟ ਮਾਰ ਕੇ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਣਾ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਨਾ ਸੀ। ਉਧਰ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਨੰਨੂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੂਰੇ ਫਸਾਦ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਕਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੰਨੂ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਸਕੱਤਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕਿੱਕਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਨੰਨੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਲ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੱਪ ਕੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਨੰਨੂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਇਨਾਮ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਵਨਸਪਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸੰਜੇ ਰਾਜਾਰਾਮ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਢਾਈ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਖੁਰਾਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਾਰਾਮ ਨੇ ਸਰਦ ਤੇ ਪੱਤਝੜ ਰੁੱਤ ਦੀਆਂ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਤਿਆਰ

ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਉਗਾਉਣ ਨਾਲ ਕਣਕ ਦਾ ਵਧ ਝਾੜ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਾਰਾਮ ਵੱਲੋਂ ਕਣਕ ਦੀਆਂ 480 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਮਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਦੇ 51 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬੀਜਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਤੇ ਕਣਕ ਦਾ ਵੱਧ ਝਾੜ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ

ਐਂਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 95721 ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਫੜੇ ਗਏ 2362 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 437 ਲੱਖ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਾਏ ਗਏ। ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ 256 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਸੂਲਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ।

ਤਰਨਤਾਰਨ-ਟੀ-ਜ਼ੋਨ ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 510 ਤੇ 517 ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰੇ ਛਾਪੇ ਦੌਰਾਨ 16884 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਪਾਇਆ

ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ 3100 ਲੱਖ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਿਚੋਂ 1100 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਸੂਲੇ ਗਏ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਖੇ 50077 ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰੇ ਛਾਪੇ ਤਹਿਤ 2584 ਲੋਕ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ 425 ਲੱਖ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਿਚੋਂ 247 ਲੱਖ ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ 80380 ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਛਾਪੇ ਵਿਚ 3378 ਲੋਕ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਫੜੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ 610 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਿਚੋਂ 632 ਲੱਖ ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ 187081 ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰੇ ਛਾਪੇ ਦੌਰਾਨ 6609 ਲੋਕ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਫੜੇ ਗਏ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ 378 ਲੱਖ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਿਚੋਂ 187 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਵਸੂਲਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ। ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ 85351 ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰੇ ਛਾਪੇ ਤਹਿਤ 5033 ਲੋਕ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਫੜੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ 1161 ਲੱਖ ਦੇ ਹੋਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਿਚੋਂ 772 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਇੰਜ. ਕੇ.ਡੀ. ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਜਲੀ ਚੋਰਾਂ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਦੀਆਂ 2131.5 ਲੱਖ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 11047.5 ਲੱਖ ਜੁਰਮਾਨੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ 6187.9 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਸੂਲਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਤੇ ਬਕਾਇਆ ਰਹਿੰਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ੁਰੂ: ਬਾਜਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਰੇਲ ਕਿਰਾਏ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸ. ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਅੱਛੇ ਦਿਨਾਂ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦੇ ਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਂ ਗੁਆਏ ਆਪਣੇ ਛਿਪੇ ਹੋਏ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਈ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੇਲ ਕਿਰਾਏ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਲਈ ਰੇਲ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇਤਜ਼ਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੇਲ ਕਿਰਾਇਆਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ 14.2 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਵਾਧੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਾਦ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੇ ਰੇਟਾਂ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਵੀ ਧੜਿਆਂ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹੋਈ ਅਣਕਿਆਸੀ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹਾਰੇ ਤੇ ਜਿੱਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ ਗਏ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਦੀ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੇਣ ਦੇ ਮੂਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਧਨੀ ਰਾਮ ਸਾਂਡਿਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਮਰਾ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਭਵਨ ਵਿਚ ਦੋ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚਲਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਹਾਰੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਹਾਰੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਗਰਾਈਂ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ

ਤੋਂ ਹਾਰੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੇਤ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਹਾਰੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ., ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹਾਰੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ

ਹਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਵੱਲੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਧਨੀ ਰਾਮ ਸਾਂਡਿਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣਾਈ ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹਾਰੇ ਤੇ ਜਿੱਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰ ਕੇ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ

ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਂਡਿਲ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਾਰੇ ਤੇ ਜਿੱਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰ

ਕੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਗੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਅਚਨਚੇਤ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨੌਂ ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤਲਬ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਪੜਤਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਹਿਜ਼ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ

ਸਮੁੰਦਰੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਘਾਣ ਕਰ ਰਿਹੈ ਪਲਾਸਟਿਕ ਕਚਰਾ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਕਚਰਾ ਸਮੁੰਦਰੀ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੇ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਹਰ ਸਾਲ 13 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਯੂ.ਐਨ.ਈ.ਪੀ.) ਦੀ ਈਅਰ ਬੁੱਕ ਦੇ 11ਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਰਨ ਜਨਜੀਵਨ, ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ, ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਮੰਦਾ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਯੂ.ਐਨ.ਈ.ਪੀ. ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਚਿਮ ਸਟੀਅਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਉੱਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਯੂ.ਐਨ.ਈ.ਪੀ. ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੀ 'ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਮੁੱਲਾਂਕਣ' ਕਰਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੈਲੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਕਚਰੇ ਨਾਲ ਜਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ 13 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਖਪਤਕਾਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਲਾਸਟਿਕ ਕਾਰਨ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਲਾਸਟਿਕ ਕਚਰਾ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਸਮੁੰਦਰੀ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਦਾ ਕਿਤੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਲ 'ਤੇ ਜਾ ਟਿਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ, ਰੀਸਾਈਕਲਿੰਗ ਤੇ ਰੀਝਾਈਲਿੰਗ ਕਰਕੇ ਬਹੁਦਿਸ਼ਾਵੀ ਹਰਿਤ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਤੇ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਨੂੰ ਪੁੱਜਦਾ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਠੱਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਲ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਕਚਰਾ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮਾਈਕਰੋਪਲਾਸਟਿਕ ਸੀਵਰੇਜ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਫਿਲਟਰ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਦੁਹਿਆਵਾਂ, ਝੀਲਾਂ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੋਂ ਅਹਿਮ ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਣਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ 'ਆਪ'

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਲਈ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲਣ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨਾਲ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਅਮਲ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਰ ਹਰ 10-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੀਤੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਹਾਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੇੜਿਉਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਾਫੀਆ ਦੀ ਧਰਤੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 'ਆਪ' ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਦਲ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਮੁਹੱਲਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਪਰਚੇ ਵੰਡਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੋਲ ਚਿੱਠੇ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਤੇ ਮੁਹੱਲਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਆਪ' ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਰਾਜ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵੀ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੋਕ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਰਹੇ। ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਕੇਬਲ ਮਾਫੀਆ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ

ਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ

ਕੋਈ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤਾਂ ਕਰੇਗੀ ਹੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੰਚ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਮਿਲੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ 'ਉਮੀਦ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਮਿਲੇ

ਬਰਕਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਖਰਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਚੁੱਕੇਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦਯਾਨੰਦ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਘੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕ ਬਰਕਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਇਲਾਜ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀੜਤ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦਯਾਨੰਦ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਜ਼ੇਰੇ ਇਲਾਜ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਫ਼ੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਕਟ ਦੀ ਇਸ ਘੜੀ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਖਰਚਾ ਉਠਾਏਗੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬਰਕਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛੇਤੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ।

Need of a live in Housekeeper

A Punjabi family in Aurora, Illinois needs a live in housekeeper.

Good salary with boarding and lodging.

Please call Sunita
@ 773-370-7106

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

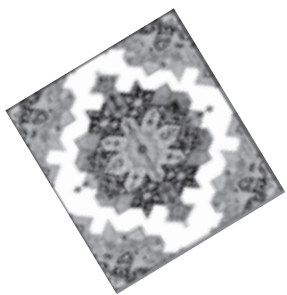
ਘਰਾਂ/ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਹਾਰਡਵੁੱਡ ਫਲੋਰ, ਕਿਚਨ ਕੈਬਨਿਟ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲੋਰ ਉਪਲਬਧ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੈਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ? ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ?

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂੰ

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ (10 ਸਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੇਸ)
- ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੋਸ਼ਨ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

NEW YORK
T 718.672.8000
75-20 ASTORIA BLVD, SUITE 170
JACKSON HEIGHTS, NEW YORK 11370
* ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39180 LIBERTY STREET, SUITE 118
FREEMONT, CA 94538

Punjab TimesEstablished in 2000
15th Year in PublicationPublished every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com**Editor:**

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Photographer

Kamaljit Singh Virdi

Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Baljit Basi

Major Kular

Correspondents**Detroit, MI**

Rajinder Syan

734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074**Distributed in:**California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Missisipi,
Iowa, Arkansas, Texas, Virginia, Ne-
vada, Washington, Oregon, Arizona,
Georgia, Florida, New York, New
Jersey, Connecticut, Oklahoma, Penn-
sylvania, Missouri, Kentucky**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ**
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 95 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ**ਨੋਟ:** ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ
ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ
ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ
ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।**Disclaimer**The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.**All disputes subject to**
Chicago jurisdiction.

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕੈਪਟਨ
ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਦੋਹਰੇ
ਮਾਪਦੰਡ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ। ਇਸ
ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਅਕਾਲੀ
ਆਗੂ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੰਜਾਬ
ਦੇ ਟੋਟੇ ਹੋਏ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ
ਬਣਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹਰਿਆਣਾ
ਦੇ ਸਿੱਖ ਉਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ
ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ
ਹਨ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ
ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ
ਨੂੰ ਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ
ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ
ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ
ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਗਲਬਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ
ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁਢਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਤੇ
ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ। ਹਰਿਆਣਾ
ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ
ਅਣਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਦਿੱਲੀ, ਪਟਨਾ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ
ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਫਸੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਫਸੇ ਪੰਜਾਬੀ
ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਤੇ
ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵਤਨ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ
ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਤਕਰੀਬਨ 80 ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ
ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ।ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ
ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰੇਕ
ਸਿੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।
ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਮੱਕਤ ਵੱਲੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅਖੰਡ
ਪਾਠ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਰਾਕ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸੇ
ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ
ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੇ
ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ 22 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
ਸਾਹਿਬ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ
ਹੋਰ ਵੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ
ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣੀ ਆਰ ਪਾਰ ਦਾ ਮਸਲਾ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਿ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ
ਨੂੰ ਸਮਝਣ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹੋਰ
ਕੁਝ ਕਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।ਵੇਲੇ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ
ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨਲਵੀ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ
ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਹਿ
'ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਿੰਦ
ਛੱਡਦਿਆਂ ਗਿਲੇ-ਸਿਕਵੇ ਦੂਰ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਸਰਨਾ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ
ਅਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ
ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਾਵਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ
ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ
ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਆਵੇ।ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਣ
ਮਗਰੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਹੁੱਡਾ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਲਭਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਿਚ
ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ
ਹਨ ਪਰ ਲੰਮੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਇਹ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਹੁੱਡਾ
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ
ਇਹ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਖਿੱਚੀ ਸੀ
ਪਰ ਐਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ
ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ
ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ
ਕਵਾਇਦ ਨੂੰ ਰੁਕਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ
ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 2005 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ
ਵੇਲੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ
ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ
ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ
ਦੀ ਥਾਂ 22 ਅਗਸਤ, 2005 ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ
ਗਠਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ ਨੂੰ
ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ
ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਇਸ ਮਗਰੋਂ 2010 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ
ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਸਲਾ
ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਮੁੜ
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ
ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ
ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿਖਾਈ ਪਰ
ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੇ ਦਾਬੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ
ਸਕੇ। ਇਸ ਵਾਅਦਾ ਪਿਲਾਈ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰ
ਹੁੱਡਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਵਾਰ
ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ
ਖਾਤਾ ਵੀ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕੀ। ਹੁਣ ਅਗਲੇ ਸਾਲ
ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ
ਕਰਕੇ ਹੁੱਡਾ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ
ਲਭਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਗਈ ਹੈ।
ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕੁੱਲ 90 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ
ਵਿਚੋਂ 36 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ
ਜਦਕਿ ਚਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਰ ਦਾ
ਫੈਸਲਾ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਬਾਦਲ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ
ਦੀ ਮਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਕਾਰਨ
ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਈ-
ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਤੇ
ਮਿਊਂਸਪਲ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਟਾਕੀਆਂ
ਲਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ
ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਵੀ
ਕਈ-ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਛੜ ਕੇ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ
ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ
ਕੰਟਰੋਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ
ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬਣ ਗਿਆ
ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ
ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ
ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।
ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀਆਂਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ
ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੁਧਾਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ
ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਬਾਦਲ ਕੈਬਨਿਟ
ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ
ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਕਿਰਤ ਤੇ
ਜੰਗਲਾਤ, ਸਿਹਤ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ
ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ
ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਕੱਤਰ
ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ ਹੈ।
ਉਧਰ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਥ
ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਮਾਨ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੁੱਕਰੇ
ਲੱਗੇ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ
ਲੱਗੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ
ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ
ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਈ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ 'ਤੇ
ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ।

ਦਰਅਸਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਾਪਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ

ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਵਾਂਗ ਚਲਾ
ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ
ਬਲਕਿ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ
ਤੋਂ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂ ਕਾਫੀ ਖਫਾ ਸਨ ਪਰ ਸੁਖਬੀਰ
ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ
ਲਗਾਤਾਰ ਜਿੱਤਾਂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਬੋਲਣ ਤੋਂ
ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਕਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ
ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।
ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ
ਪਾਰਟੀ ਪੰਥਕ ਏਜੰਡੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ
ਜਿਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ।ਇਸ ਵਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ
ਬਣੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਦੀ ਵੋਟ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ ਤੇ ਸਾਢੇ
ਚੌਵੀ ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਵੱਡੀ ਤੀਜੀ
ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਉਭਰੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਸਾਂ ਸਾਢੇ ਛੱਬੀ ਫੀਸਦੀਵੋਟਾਂ ਹੀ ਮਿਲੀਆਂ ਤੇ ਬਠਿੰਡੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਬਾਦਲ
ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨੂੰਹ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ
ਸਿਰਫ 19000 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿੱਤ
ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੀ।ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ
ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਰਨ
ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਰਹੀ। ਚੋਣਾਂ
ਵਿਚ ਰੋਤਾ ਬਜਰੀ, ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ, ਬੇਲੋੜੇ
ਟੈਕਸ ਤੇ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਵੱਡੇ
ਮੁੱਦੇ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਪਾਰਟੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੰਥਕ
ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ।
ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਦਿਆਂ
ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ
ਪੰਥਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ
ਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ
ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋਈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

SUPER TRAVEL**847-676-9090, 773-465-5566**E-mail: supertravel2003@yahoo.com**Lowest Fares With Excellent Service**United Airlines
British AirwaysFor Emergency
Call anytime at
847-673-3825Jet Airways, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.**EARLY BIRD SALE!!!!**Domestic fares
available**ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ**

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਬੋਰਡ' ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸ. ਬਾਦਲ ਕਰਨਗੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ (ਸੀਨੀਅਰ ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ), ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ (ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ), ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਕੇ.ਜੇ.ਐਸ. ਚੀਮਾ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਿਹਤ ਸਿਸਟਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ (ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਸੈਲ) ਈਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ, ਸਿਹਤ ਸਲਾਹਕਾਰ ਡਾ. ਕੇ.ਕੇ. ਤਲਵਾਰ, ਡਾ. ਅਜੀਤ ਅਵਸਥੀ ਤੇ ਡਾ. ਡੀ. ਵਾਸੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ, ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਮਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮਾਹਿਰ ਦੇ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਗੇ।

Matrimonial**ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ**

Suitable girl wanted for Jatt Sikh, US citizen boy, B Sc, 24, 5'-10". Girl should be 22-24, 5'-5", MBBS /B Tech./Nursing degree/ B. Pharmacy. Send photo & bio-data @ mbrar31@hotmail.com, Cell: 608-695-3475

25 to 28

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

Suitable Match for Green Card holder, Jat Sikh girl, 28, 5'-3", fair complexion, BSc nursing, innocently divorcee after brief marriage, working as a RN. Divorcees considerable. Send bio-data and photo to

26 to 29

ਸਾਥੀ ਦੀ ਭਾਲ

US citizen 51 year old Sikh man wanted companion 5'-10" divorcee, no kids. Contact: 812-265-8238

26 to 29

ਐਲਿਜ਼ਬੈਥ ਨੇ ਪੋਤੇ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦਿੱਤਾ

ਲੰਡਨ: ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਬੈਥ (ਦੇਇਮ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੋਤੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਵਿਲੀਅਮ ਲਈ 80 ਲੱਖ ਪੌਂਡ ਦਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ। ਵਿਲੀਅਮ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੇਟ ਇਹ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ (ਅਗਸਤਾ ਏ 109 ਐਸ ਗਰੈਂਡ) ਸ਼ਾਹੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤ ਸਕਣਗੇ। ਇਹ ਤੋਹਫਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

40 ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ-ਓਕਲਹੋਮਾ**ਮਕੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ**

ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ
ਟਰੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ
ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ
ਵਾਲੇ ਮਕੈਨਿਕਾਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 832-512-7172**ਸੈਫ ਦੀ ਲੋੜ****ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਸਬਵੇਅ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ****ਲਈ ਫੁੱਲ ਟਾਈਮ ਸੈਫ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ****ਫਾਸਟ ਫੂਡ ਮਾਹਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ**

Subway restaurant in Indiana is
seeking a full time help. Experience
in fast food preferred.

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Bob: 434-942-1967 or 434-942-3234.

Hitesh: 434-942-7379

You can also reach us by email at jagu84@yahoo.com**ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ
ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਦੀ ਤੰਗੀ ਹੈ?****ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ**

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਖਰੀਦ
ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਵਧਾ ਸਕਦੇ
ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਲੋਡ
ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਸਾਨੂੰ
ਭੇਜੋ, ਤੁਰੰਤ ਅਦਾਇਗੀ ਪਾਓ।

*ਸਸਤੀਆਂ ਦਰਾਂ
*ਇਕ ਵਾਰ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ

*Rates as low as 2.0%***ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਪਾਲ ਫੋਨ 1-800-705-3863****Trucking Companies-Improve Your Cash Flow*****Low Rates *One-Time Discounts *No Minimums****Call Paul at 1-800-705-3863****Transportation Funding Group, Inc.**

Minneapolis, MN 55426

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ**National Truck Driving School****ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ**

**ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ**

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/
ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ
ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ
ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price**Kashmir S. Thandi**

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

Yuba City Ph: 530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ 'ਮੌਤ ਦੇ ਖੂਹ' ਵੱਲ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੇ ਧੱਕਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਝੰਬੇ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਜੋੜਨ ਦੇ ਲਾਲਚਵੱਸ ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ 'ਮੌਤ ਦਾ ਖੂਹ' ਬਣੇ ਇਰਾਕ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਥੇ ਭਾਵੇਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਜਾਨ 'ਤੇ ਬਣੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ?

ਕਰਬਲਾ ਵਿਚ ਫਰੇ ਫਗਵਾੜਾ ਦੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਸਾਂ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ 5-6 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਕਮਾਉਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਬੱਚਤ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਮਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰੁਪਏਆਂ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋ ਗਈ। ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ 'ਜੁਗਤ' ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੁੱਟੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਰਾਕ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕੀਤਾ। ਉਥੇ ਭਾਵੇਂ ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਰਗਾ ਆਰਾਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨ ਜੋਗਾ ਹੱਥ ਪੱਲਾ ਵੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਰਾਕ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਹਨ

ਮੌਤ ਦੇ ਸਾਥੇ ਹੇਠ ਜੀਅ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ

ਮਾਛੀਵਾੜਾ: ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਮੌਤ ਦੇ ਸਾਥੇ ਹੇਠ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਿਗੜ ਰਹੇ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਲਈ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੇ ਤਨਖਾਹ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮਜਬੂਰਨ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਰਾਕ ਤੋਂ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਟਾਂਡਾ ਕੁਸ਼ਲ ਸਿੰਘ, ਜੱਸੋਵਾਲ ਤੇ ਹਲਕਾ ਸਾਹਨੇਵਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੰਗਲੀ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਰਾਕ ਦੇ ਬਸਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਉਹ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਮਾਹੌਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਵਾਲਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੇ ਕਈਆਂ ਦੀ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਬਕਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਟਿਕਟ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਤਣਾਅ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਤ ਸਕਣ।

ਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਇਲੈਕਟਰੀਸ਼ਨ ਹੈ, ਕੋਈ ਪਲੰਬਰ ਤੇ ਕੋਈ ਫਿਟਰ ਹੈ। ਇਥੇ ਪੁੱਜੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤਾਂ ਨਰਸਾਂ ਹਨ। ਇਰਾਕ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੋਟਿਆਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਭੇਜਣ ਲਈ

ਜਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਕਰਕੇ ਇਕ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ। ਏਕੇਜੀ, ਤਾਰਿਕਨੂਰ ਅਲਹੁਦਾ ਤੇ ਇਨਟੈੱਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਦਿਆ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪੈਸੇ ਵਿਚੋਂ ਏਜੰਟ ਕਿੰਨੇ ਖਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੱਧ

ਏਸ਼ੀਆ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਖਰਚਾ 2 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਭੁਪਿੰਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਬਲਾ ਨੇੜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਧਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਰਾਕ ਵਿਚ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮਾਸਿਕ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਸਾਂ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁੜਦੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰਨੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਬਟਾਲਾ ਦਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਕੰਪਾਊਂਡਰ ਹੈ, 3 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਸੁਰਜੀਤ ਇਰਾਕ ਦੇ ਇਕ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਵੇਟਰ ਸੀ ਤੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 25-30 ਹਜ਼ਾਰ ਕਮਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਪਿਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। 12 ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਈ ਮੁੰਡੇ ਇਰਾਕ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਉਥੋਂ ਘਰ ਵੀ ਪੈਸੇ ਭੇਜਦੇ ਹਨ।

ਇਰਾਕ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਵਿਗੜੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਥੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਰਾਕ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਰਾਕ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਇਰਾਕ ਜਾਣ ਲਈ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਿਰਫ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਆਵਾਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਾਲਾਨਾ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਵਾਉਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਨੂੰ ਇਰਾਕ ਸਮੇਤ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਦੁਬਈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਰਖਾਣ, ਭਾਰੀ ਵਾਹਨ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਡਰਾਈਵਰ, ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀ, ਵੈਲਡਰ, ਪਲੰਬਰ, ਫਿਟਰ, ਖਾਨਸਾਮੇ, ਨਰਸਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਰਹੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ।

ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅੰਕੜਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ

ਮਿਲਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਇਸ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਅੰਕੜਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵਿਭਾਗ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਕੋਲ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਜਭਾਰ ਹੈ।

231 ਭਾਰਤੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਵਾਰਸ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜੀ ਕੰਪਨੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਥੇ ਫਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਨੌਸ ਉਪਰਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਉਥੇ ਫਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਖਾਸਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਰਾਕ ਦੇ ਕਰਬਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਉਥੇ ਫਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਮਰਬਲਾ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ 231 ਭਾਰਤੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 40 ਪੰਜਾਬੀ ਹਨ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਗਏ ਤੇ ਬਦਤਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਵਾਰਸ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਦੇ ਵੀ ਲਾਲੇ ਪੈ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਮੁੱਕ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਕੋਵਲ ਚਾਵਲ ਛੱਡ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਦੇ ਦਿਨ ਲਈ ਸਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਕੇ ਗਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਫਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਵੀ ਮੁੱਕ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੰਪਨੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇ ਗਈ ਪਰ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲ ਪਾਸਪੋਰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀਜਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ਬਗਦਾਦ ਤੋਂ ਕੇਵਲ 150 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੂਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇੱਥੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵੀਜਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਫੌਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨੱਪ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜੋ ਮੋਬਾਈਲ ਹਨ ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਪੈਸੇ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਦੋਸਤ ਫੋਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੱਢਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅੰਬੈਸੀ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਸੀ ਬਲਕਿ ਜਦੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਬੈਸੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਾਂਹ ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਹੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਰਾਕ ਸੰਕਟ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਲਿਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ !

ਬਗਦਾਦ: ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਕਟ ਲਈ ਸਿਰਫ ਉਥੋਂ ਦਾ ਕੱਟੜ ਸ਼ੀਆ ਨੇਤਾ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ) ਨੂਰੀ-ਅਲ-ਮਲਿਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਇਰਾਕ ਦੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੁੰਨੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਸ਼ੀਆ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਇਕ ਧੜੇ ਨੇ ਵੀ ਮਲਿਕੀ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮਲਿਕੀ ਦਾ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਮੋਹਰੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਫਰਾਂਸ, ਜਰਮਨੀ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਲਿਕੀ ਨੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜਨਾਬ ਮਲਿਕੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸ਼ੀਆ, ਸੁੰਨੀ ਤੇ ਕੁਰਦ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਰਾਕ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੁਰਦ ਹਨ। ਸੁੰਨੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ

ਭਾਰੀ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਬਦਲੇ, ਲਗਾਤਾਰ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਰਾਕੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸੁੰਨੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਭੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਲਿਕੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਸਨਕਾਲ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਸੁੰਨੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਪੁਰਾਣੇ

ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸੱਦਾਮ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅੰਤ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਸੁੰਨੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਆਪਣੇ ਸਰਬ-ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਨੇਤਾ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੁੰਨੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਇਕ ਨੇਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਮਾਂਡ ਕੱਟੜ ਸੁੰਨੀ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਕਈ

ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਉੱਭਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਮਲਿਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਸੁਲ੍ਹਾ-ਸਫ਼ਾਈ ਦੇ ਰਾਹ ਚੱਲਦੀ।

ਆਖ਼ਰ ਉਹੀ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਸੀ। ਸੀਰੀਆ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਕੱਟੜ ਮੁਸਲਿਮ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੀਰੀਆ ਤੋਂ ਇਰਾਕ ਅੰਦਰ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਈ ਇਰਾਕੀ ਤੇ ਸੀਰੀਆਈ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਇਰਾਕ ਐਂਡ ਲੇਵਾਂਤ (ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ.ਐਲ.) ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰੀਬ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਮੌਸੂਲ, ਤਿਕਰਿਤ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਕਰੀਬ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸ਼ੀਆ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹਿਕ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਕੇ ਇਰਾਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰਿਫਾਇਨਰੀ ਬੈਂਜੀ ਉੱਪਰ ਵੱਡਾ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ ਤੇ ਬਗਦਾਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਰਾਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੰਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਰਾਕ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਵਿਚ ਘਿਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਲਿਕੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਦਦ ਮੰਗਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੱਟੜ ਇਸਲਾਮੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੌਂ ਹਜ਼ਾਰ ਲੜਾਕਿਆਂ ਨੇ ਇਰਾਕ ਉੱਪਰ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ

ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਝਟਕੇ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ, ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਰੌਹਨ ਕੈਰੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਇਰਾਕ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ੀਆ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਲਿਕੀ ਉੱਪਰ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਵਧਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਲਿਕੀ ਨੂੰ ਹਟਾਏ ਬਗ਼ੈਰ ਇਰਾਕ ਦਾ ਸ਼ੀਆ-ਸੁੰਨੀ-ਕੁਰਦ ਤਣਾਅ ਸੁਲਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਬਗ਼ੈਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਕਟ ਸੁਲਝਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਰਤਾਨੀਆ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉੱਠਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਇਰਾਕ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ੀਆ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਧਦੇ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਨਵੀਂ ਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਯਾਤੁੱਲਾ ਅਲੀ ਅਲ ਸਿਸਤਾਨੀ ਨੇ ਸ਼ੀਆ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂਰੀ ਅਲ ਮਲਿਕੀ 'ਤੇ ਛੁਪੇ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹਮਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਕਟ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਇਰਾਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਨਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾਵੇ ਖੋਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੌਣਾ ਮਹੀਨਾ

ਇਬਤਦਾਏ ਇਸ਼ਕ ਹੈ, ਰੋਤਾ ਹੈ ਕਿਆ...!

‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ...?’
‘...ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈ!’

ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਕੁਝ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿਚ ‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈ’ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ-ਨਾਹਰੇ ਵਜੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਈ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਫੌਜ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦੇ ਕਾਡਰ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਛਾਲਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਹਰ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਨਾਹਰਾ ਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ...?’ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੀ ਭੀੜ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰ ਦੇਂਦੀ ਸੀ, ‘...ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈ!’ ਨਾਹਰਾ ਹੁਣ ਵੀ ਇਹੋ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ, ਦੂਸਰੇ ਲੋਕ ਵਿਅੰਗ ਦੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਜਲੂਸ ਨਿਕਲਦਾ ਕਈ ਵਾਰੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨਾਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ‘ਕਾਂਗਰਸ ਕਾ ਹਾਥ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਕੇ ਸਾਥ’, ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਨਾਹਰਾ ਵੀ ਇੱਕ ਵਿਅੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਉਦੋਂ ਇਹ ਨਾਹਰਾ ਬੜਾ ਉਛਾਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੌਟੇਕ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਇਹ ਸਕੀਮ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਅਠਾਈ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ ਗਿਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਿਸ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਉਹ ਬੈਠਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਬਾਬਰੂਮ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਉੱਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਸੱਤਰ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੋੜ੍ਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਹਲੂਵਾਲੀਏ ਦੀ ਇਸ ਮਸ਼ਕਰੀ ਦਾ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸਾਥ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਹੱਥ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਗਲ ਨੂੰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ, ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਤਿੱਖਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਰਨਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਗੁੰਝਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵਾਲੀ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦਾ ਬੁੱਤਾ ਸਰ ਗਿਆ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਡਰਾਮੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਜਲੂਸ ਨਿਕਲਦਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ‘ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਰਾਜ’ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਾਰੂ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਹਰ ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ‘ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ’ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਸੇ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਾਹਰਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ‘ਰਾਜ ਨਹੀਂ, ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗੇ’, ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਿੱਛੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕੁੱਟ ਪੈਦੀ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਲਈ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਪਟੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਛਾਪੀ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ‘ਆਓ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀਏ।’

ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੈਨਲਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈ’ ਦੀ ਕੈਪਸ਼ਨ ਲਾ ਕੇ ਸਮਾਚਾਰ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਿਲਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹੋ ਸ਼ਬਦ ‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈ’ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਵਿਖਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਵੀਹ ਜੂਨ ਦੇ ਦਿਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੇਲਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ, ਅਤੇ ਇੱਕ-ਦਮ ਚੌਦਾਂ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ, ਤਾਂ ‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈ’ ਦੀ ਕੈਪਸ਼ਨ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਮਕਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਡੀਜ਼ਲ ਦਾ ਭਾਅ ਪੰਜਾਹ ਪੈਸੇ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਇਹੋ ਕੈਪਸ਼ਨ ਚਮਕਾਈ ਸੀ ਕਿ ‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈ।’ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਡੀਜ਼ਲ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹ ਦਸ ਰੁਪਏ ਲੀਟਰ ਸਸਤਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਖੁਦ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਸਸਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਡੀਜ਼ਲ ਦਾ ਭਾਅ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਹ ਪੈਸੇ ਹੀ ਵਧਾਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਰੇਲ ਕਿਰਾਇਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਸਲ ਵਾਧਾ ਦਸ ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਚਾਰਜ ਪਾ ਕੇ ਇਹ ਸਾਢੇ ਚੌਦਾਂ ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਬੱਕਰੀ ਅਤੇ ਬਘਿਆੜ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਕੁੰਡੀ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਰਾਏ ਵਧਾਉਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਉਚੇਚ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿੰਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੀ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਅਤੇ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਉੱਤੇ ਵੱਧ ਭਾਰ ਪਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਭਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ’ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਵਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ

ਇਸ ਕਿਰਾਏ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੇਬ ਹੌਲੀ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵੀ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਢੁਆਈ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵਧੇਗਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਹੋਰ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਰੇਲ ਕਿਰਾਏ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੁਹਾਈ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤੱਤੇ-ਘਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਵਾਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿਰਾਇਆ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਸਾਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵਧਾਉਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਜਵਾਬ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਫੂਕ ਨਿਕਲ ਗਈ, ਸਗੋਂ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਲੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਰਾਏ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਦਲੀਲ ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਫਿੱਟ ਬੈਠ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮਾਰਚ 2012 ਵਿਚ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਰੇਲ ਕਿਰਾਏ ਵਧਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰੇਲ ਕਿਰਾਏ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਤੁਸੀਂ ਉਦੋਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਐਨ ਇਹੋ ਹਾਲਤ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਜੇ ਹੋਰ ਵਧਣੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਉਛਾਲ ਆਇਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਵਧੇ ਰੇਲ ਕਿਰਾਏ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਦੀ ਢੁਆਈ ਨੂੰ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦੇਣਗੇ।

ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿਰਾਏ ਤੁਸੀਂ ਉਦੋਂ ਵਧਾਏ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਤਰੀਕ ਮਿੱਥੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਰੇਲ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਰਾਏ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਬਜਟ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀ ਪੇਸ਼ ਕਰੋਗੇ? ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੀ ਹਾਲਤ ਕੀ ਹੈ?

ਹੁਣ ਵੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਬਜਟ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਤਰੀਕ ਮਿੱਥੀ ਜਾਣ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਰੇਲ ਕਿਰਾਏ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵੀ ਆਮ ਬਜਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਰੇਲ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹੁਣੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੇਲਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਬਜਟ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਕੀ ਰਹਿ ਗਈ?

ਫਿਰ ਮਾਮਲਾ ਸਿਰਫ ਰੇਲ ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾਲ ਲੋਕ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈ।’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੱਚ-ਸੱਚ ਅਜੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਦੇ ‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ’ ਮੁੜ ਕੇ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪਈ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ‘ਯੂਨਿਟ ਟਰੱਸਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ’ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ? ਨੌਕਰੀ ਪੇਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੁੱਢੇ ਵਾਰੇ ਦਿਨ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ‘ਯੂ ਐਸ 64’ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸੈਂਤੀ ਸਾਲ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਦਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਦੀ ਅਤਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ। ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਕਤ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਕੀਮ ਧੜਮ ਕਰ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਈ, ਇਸ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੁਝ ਆਗੂ ਵੀ ਸਨ। ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਬਾਬੇ ਆਖਦੇ ਸਨ ਕਿ ਘਰ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਰੱਖੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਮੰਗ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਵਣ-ਪੁੱਤਰ ਜੰਮਣ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੁਣ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਰੋਟੀਆਂ ਦੀ ਆਸ ਸੀ, ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਖੋਹ ਲਈ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਸਮਝਾਉਣੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਬਾਹਰ ਆਏ ਉਹੋ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਸਕੀਮ ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਜੜ੍ਹੀ ਬੈਠ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਹੋਇਆ ਵੀ ਇਹੋ ਸੀ। ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਅਵਾਤੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨੁਸਖੇ ਸੋਚੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈ।’

ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਸੱਟ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਈ ਸੀ, ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ ਰਾਹ ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ, ਸੱਟ ਹੁਣ ਫਿਰ ਉਸੇ ਮੱਧ ਵਰਗ ਨੂੰ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਹੜੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਮਗਰ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈ।’ ਉਰਦੂ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਹੈ ਕਿ ‘ਇਬਤਦਾਏ ਇਸ਼ਕ ਹੈ, ਰੋਤਾ ਹੈ ਕਿਆ?’ ਆਗੇ-ਆਗੇ ਦੇਖੀਏ, ਰੋਤਾ ਹੈ ਕਿਆ?’ ਵਿਚਾਰੇ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਾਰ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਕੋਲੋਂ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤਾ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਮਾਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਪੈਣ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੱਧ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ,
ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Patiala Transport Inc.

Whiteland, IN

ਡਰਾਈਵਰ, ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਅਤੇ
ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

IN to NJ *Round Trip pays- \$600.00

IN to CA *Pays .37 cents per mile

Most common loads are from and to these states:

IN- KY- NJ- PA- OH- IL- AZ- CA

ਲੌਂਗਹਾਲ 37 ਸੈਂਟ ਮੀਲ

ਇਕ-ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਜ਼ਰੂਰੀ

Please Contact:

Avtar Singh (559) 351-9020

Jackie Seiber (317) 534-2777

Issue 26

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਫਿਲਮ
ਫੈਸਟੀਵਲ ਲਈ
ਐਂਟਰੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਅਨ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ ਇਸ ਸਾਲ 18 ਤੋਂ 21 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਡਾਊਨਟਾਊਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਇਵੈਂਨਸਟਨ ਵਿਖੇ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਲੇ ਦਾ 6ਵਾਂ ਅਡੀਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਐਂਟਰੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਂਟਰੀਆਂ 15 ਜੁਲਾਈ ਦਿਨ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਨੂੰ 5 ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: ਫੀਚਰ, ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ, ਛੋਟੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ, ਕਿਸੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਫਿਲਮ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.csaff.org ਜਾਂ ਈ-ਮੇਲ programming@csaff.org ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

J FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
J FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 28 ਜੂਨ 2014

ਪੰਜਾਬ, ਪਰਵਾਸ ਤੇ ਇਰਾਕ

ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਸੁੰਨੀਆਂ ਦੀ ਫਿਰਕੇਦਾਰਾਨਾ ਲੜਾਈ ਦਾ ਸੇਕ ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਵੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਲਣ ਖਾਤਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਕ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਡੂੰਘੀ ਬਦ-ਅਮਨੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੋਂ (2003) ਉਥੇ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟ ਕੇ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਤਖਤਾ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪਲਟਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਤਿਅੰਤ ਘਾਤਕ ਰਸਾਇਣੀ ਹਥਿਆਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਲੋਕਾਈ ਲਈ ਖਤਰਾ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਕ ਉਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਇਰਾਕ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਦੁਖਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਸ਼ੀਆ ਸ਼ਾਸਕ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਸੱਤਾ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲਾਉਣੀ ਸੀ; ਸੋ, ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੁੰਨੀ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕ ਹਾਸ਼ੀਏ ਉਤੇ ਧੱਕੇ ਗਏ। ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੀਆ ਸ਼ਾਸਕ ਇਰਾਕ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਰਾਕ ਦੀ ਕਮਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂਰੀ ਅਲ-ਮਲੀਕੀ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਉਹੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਉਹੀ ਆਗੂ ਹੈ ਜੋ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਦਾਮ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਉਚੇਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਰਾਕ ਸੱਦ ਕੇ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੱਦਾਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਅੱਲਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਉਭਾਰਨ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਤਣਾਅ ਤਾਂ ਵਧਿਆ ਹੀ ਹੈ; ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਪਛੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਇਰਾਕ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸੰਜੀਦਾ ਲੋਕ ਇਹ ਸਵਾਲ ਅਕਸਰ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਰਾਕ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਮਿਲਿਆ ਕੀ ਹੈ? ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਆਮ ਛਪਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਧਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੋਟੀ ਕਮਾਈ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਇਰਾਕ ਦੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸੁੰਨੀ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਪੱਛਮੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ੀਆ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਹੱਲਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਥੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ੀਆ-ਸੁੰਨੀ ਝੇੜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਉਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਤੇਲ ਦੇ ਅਥਾਹ ਖੂਹ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇਲ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਹੁਣ ਜੱਗ-ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਸਮੁੱਚੇ ਇਰਾਕ ਨੂੰ ਭੰਨ-ਢਾਹ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ। ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਵਾਹਵਾ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਮੇ ਉਥੇ ਕੰਮ ਖਾਤਰ ਪਰਵਾਸੀ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਂਜ, ਹੁਣ ਇਰਾਕ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਜਿਹੜਾ ਸਵਾਲ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਖੌਤੀ ਏਜੰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਏਜੰਟ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਲਾਰਾ ਲਾ ਕੇ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਉਤਾਰ ਆਏ। ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਅੱਪੜ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਮਾਰ ਸਹਿ ਰਹੇ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਕਟ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਫੌਰੀ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਗੰਭੀਰ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਰਹੇ ਉਜਾੜੇ (ਪਰਵਾਸ) ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਕਈ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਖਰਕਾਰ ਕਿਉਂ ਪਰਵਾਸੀ ਹੋਣ ਲਈ ਕਤਾਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਖਾਤਰ ਬੰਦਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਪਿਛਲੀ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਗਾਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੱਲਾਂ ਵੀ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਕੁਝ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਵੇਂ ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਰਾਕ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਕਾਮੇ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਖਾਤਰ ਹੀ ਉਥੇ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੇਗੀ?

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਚਿੰਤਾ ਵਿਰਸੇ ਦੀ!

ਭੁੱਲੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਨਾਲੇ ਮਾਈ ਭਾਗੋ, ਗਾਥਾ ਭੁੱਲੀ ਸਤਵੰਤੀਆਂ ਨਾਰੀਆਂ ਦੀ। ਸੰਗ-ਸ਼ਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਜਾਚ ਭੁੱਲੀ, ਹੈ ਸੀ ਸ਼ਾਨ ਪੰਜਾਬਣਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੀ। ਸਿਰ ਦੀ ਚੁੰਨੀ ਰਵਾਇਤੀ ਲਿਬਾਸ ਭੁੱਲਾ, ਘੂਕੀ ਚੜ੍ਹੀ ਏ 'ਫੈਸ਼ਨ ਖੁਮਾਰੀਆਂ' ਦੀ। ਲਾਲ-ਪੀਲੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਭੁੱਲਾ, ਉਜੜ ਗਈ ਦੁਕਾਨ ਲਲਾਰੀਆਂ ਦੀ। ਮੱਖਣ ਚਾਟੀਆਂ ਲੱਸੀ ਮਧਾਣੀਆਂ ਦੀ, ਯਾਦ ਵਿੱਸਰੀ ਮੱਝੀਆਂ ਚਾਰੀਆਂ ਦੀ। ਹੋਰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਭੁੱਲਣ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਾਹੀਂ, ਚਿੰਤਾ ਭੰਗੜੇ-ਗਿੱਧੇ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਦੀ!

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਆਪ ਸਹੇੜੇ ਜ਼ਖਮ

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਲੰਘੀ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਏ ਟਕਰਾਅ ਨੇ ਮੁੜ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ 30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਅਣਸੁਖਾਵੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ। ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟਕਰਾਅ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ 30ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅੰਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਲੜਾਈ ਹੋਈ। ਪੁਲੀਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਚੌਗਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ।

ਪਵਿੱਤਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਨੰਗੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸਨ ਕਿ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਪਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਬਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਵੀ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ: ਕਿਰਪਾਨ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪੰਜ ਕੱਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਗੌਰਵ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਵੇਦ 25 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਅਤੇ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕੇਵਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਕਿਰਪਾਨ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਸਨ, ਉਸ ਵਕਤ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਦੇ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਫੌਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਯੁੱਧ ਹਾਰ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਨਜ਼ਦੀਕ ਮਨਕਿਆਲਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਨਰਲ ਸਰ ਵਾਲਟਰ ਗਿਲਬਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਰਦਨਾਕ ਸਨ। ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਸੌਂਪਣ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਛਲਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਕਮਾਂਡਰ ਇਨ ਚੀਫ਼ ਸਰ ਓ ਮੂਰੇ ਕਰੀਬ ਨੇ ਹਮਦਰਦੀ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ 25 ਜੂਨ 1914 ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 19 ਮਈ 1917 ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਮਿਲਿਆ। ਸਤੰਬਰ 1920 ਤਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਹੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਕਾਰਨ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਈ ਫੌਜੀ ਯੂਨਿਟਾਂ ਅੰਦਰ ਕਿਰਪਾਨ ਦਾ ਆਕਾਰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਕੋਲ ਸੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ 1921 ਵਿਚ ਹੋਏ ਟਕਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਕਿਰਪਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ 1925 ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਰਪਾਨ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਈ ਗਈ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਵੇ।

ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਮੌਜੂਦਾ ਚਿੰਤਾਵਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ (ਤਖ਼ਤ ਜਥੇਦਾਰਾਂ) ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ ਦੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਆਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵਾਂਗ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਨਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ

ਕੰਵਰ ਸੰਪੂ

ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇੱਕ ਕਟਾਰ ਰਵਾਇਤੀ ਸਕੋਟਿਸ਼ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਵਾਈ ਯਾਤਰੀ ਆਪਣੇ ਕਟਾਰ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕੀਤੇ ਬੈਗਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਚੌਗਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਦਾਚਿਤ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਛੇ ਜੂਨ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਮੁੜ ਵਾਪਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਗਤੀਵਿਧੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਕਈ ਇਸ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵੱਡੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਉਦੋਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਕੌਮ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਝਗੜਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਜ਼ਿੱਠਣ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਮਿਲ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਬੁੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਆਉਂਦੇ ਸਨ।

ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਕਤੀ: ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸਟੇਟ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ 1984 ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਆਮ ਧਾਰਮਿਕ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਪਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਸਿਆਸੀ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਵਧਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 6 ਜੂਨ ਵਰਗੇ ਖਤਰੇ ਸਹੇੜਨਗੀਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਟਕਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਧਾਰਮਿਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਿਆਸੀ ਸੁਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁੱਖ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅਤੇ ਹੋਸਟਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਬਣੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਅਤੇ ਯਾਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣਗੇ।

ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਵੇਖਣਗੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੀਰੀ ਅਤੇ ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਦਰਮਿਆਨ ਨੇੜਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ

ਇਨ੍ਹਾਂ (ਮੀਰੀ ਅਤੇ ਪੀਰੀ) ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਉੱਤੇ ਰੱਖਣਾ ਗ਼ੈਰ-ਵਿਹਾਰਕ ਹੈ। ਮਜ਼ਹਬੀ (ਬਿਓਕਰੇਟਿਕ) ਸਿਸਟਮ ਸਿੱਖਇਜ਼ਮ ਲਈ ਹਰਾਮ ਹੈ। ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਪੁਜਾਰੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਮਹੰਤਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਿੱਖਇਜ਼ਮ ਵਿਚ ਵੀ ਮੀਰੀ ਅਤੇ ਪੀਰੀ ਬਾਰੇ ਜੇ ਵਿਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਇੱਕ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੀਰੀ (ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ) ਵੱਲੋਂ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ। ਇਹ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਰਾਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਮਰਹੂਮ ਮੇਜਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਿਆਸੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਸਾਲਸ ਹੈ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੋਚਣ, ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ ਹੈ।”

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗ਼ੈਰ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 6 ਜੂਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਵੈ ਪੜਚੋਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ 3 ਤੋਂ 6 ਜੂਨ ਤਕ ਕੀਤੀ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਗ਼ਲਤ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਭੈਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਅਜੇ ਤਕ ਇਹ ਰਤਕ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਕੋਲ ਵੀ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਟਕਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਲਗਾਏ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਅਸਲਾ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਨੇ ਵੀ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਲਈ ਰਾਹ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸੰਕਟ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1988 ਵਿਚ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੈਕ ਬੰਡਰ ਅਲੱਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਘੱਟ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੋਈ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ: ਸੰਨ ਚੁਰਾਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸਬਕ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 1986 ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਰੂਦੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਭੇਜਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1988 ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰੀ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਘਟਨਾ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਨੇ 6 ਜੂਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਲੱਗ ਪੈਮਾਨੇ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਸਵੈ ਸਹੇੜੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀਆਂ ਅਮਿੱਟ ਪੈੜਾਂ

ਪ੍ਰਸੰਗ ਮਿਸਾਲੀ ਆਗੂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਾਏ

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਜੰਮਪਲ, ਚੋਟੀ ਦੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਾਏ ਨੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ 'ਚ ਜੰਗੋ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧੂਰੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਨੰਗੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਖਾੜ ਕੇ, ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਜਿਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਸਮਾਜ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਦਾ ਬਿਖੜਾ ਰਾਹ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਇਸ ਬਿਖੜੇ ਰਸਤੇ ਉਪਰ ਚੱਲਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਦਹਾਕੇ ਲੰਮੇ ਅਡੋਲ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਰਾਸਤ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 91-94634-74342

ਕਰ ਕੇ ਉਹ 19 ਜੂਨ 2014 ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਿਆ। ਇਕ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਗੁੜਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰਸੇ 'ਚ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੂਰੀ ਹਯਾਤੀ ਇਸੇ ਰਾਹ ਉਪਰ ਡਟੇ ਰਹਿ ਕੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਵਾਇਤ ਉਸ ਨੇ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤਕ ਨਿਭਾ ਕੇ ਵੀ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਰਲੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਦਿਨੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਬੜਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੁਗ-ਪਲਟਾਉ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਕੱਢ ਨਾਂ ਸੀ ਜੋ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਵਲੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਮਝੌਤਾਪ੍ਰਸਤ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਬਣਾਈ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਬੰਗਾਲ ਵਲੰਟੀਅਰਜ਼' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਉਪਰ ਵਾਦੀ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਢੰਗ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਿਨੇਸ਼ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ, ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਨ-ਹੁਲਵੀਂ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਮਿਦਨਾਪੁਰ ਤੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਕੇ ਜੰਗੋ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਸੀ ਕਿ ਦਿਨੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਕੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਣਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤੀ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ- ਡੁਗਲਸ, ਬਰਜ ਅਤੇ ਪੈਡੀ, ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ।

ਫਿਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਈ.ਜੀ. (ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ) ਕਰਨਲ

ਐੱਨ.ਐੱਸ. ਸਿੰਪਸਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀਏਟ, ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਸਕੇਅਰ ਸਥਿਤ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਬਿਲਡਿੰਗ ਜੋ 1947 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਸਦਰ-ਮੁਕਾਮ ਹੈ, ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹਾਂ ਹਿਲਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਚੌਕ ਉਸ ਲਾਰਡ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ ਜੋ 1847 ਤੋਂ 1856 ਤਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਅਕਹਿ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੁਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 8 ਦਸੰਬਰ 1930 ਨੂੰ ਦਿਨੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਬਿਨੋਏ ਬਾਸੂ ਤੇ ਬਾਦਲ ਗੁਪਤਾ ਯੂਰਪੀ ਭੇਸ ਵਟਾ ਕੇ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਬਾਲਕੋਨੀ ਵਿਚ ਸਿੰਪਸਨ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਥਾਣੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਥੇ ਤਾਇਨਾਤ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਹੋਏ ਗਹਿ-ਗੱਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਆਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਪੂਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਈਨਾਈਡ ਖਾ ਕੇ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਜਦਕਿ ਦਿਨੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਨੋਏ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਲਈ। ਦੋਵੇਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। 13 ਦਸੰਬਰ 1930 ਨੂੰ ਬਿਨੋਏ ਵੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ-ਮੌਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ।

ਇਹ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦਿਨੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਉਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਜੰਗਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ 7 ਜੁਲਾਈ 1931 ਨੂੰ ਇਸ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨੂੰ ਅਲੀਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਉਦੋਂ ਮਹਿਜ਼ 19 ਸਾਲ 7 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨਮੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ 1947 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਸਕੇਅਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬੀ.ਬੀ.ਡੀ. ਬਾਗ (ਬਿਨੋਏ-ਬਾਦਲ-ਦਿਨੇਸ਼ ਬਾਗ) ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

1947 ਦੀ ਸੱਤਾ ਬਦਲੀ ਨਾਲ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹੋਏ 'ਕਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼' ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਵਾਅਦੇ ਅਸਲ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੇ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੱਤਾ ਬਦਲੀ ਅਤੇ ਡਲਹੌਜ਼ੀ

ਚੌਕ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਬਿਨੋਏ-ਬਾਦਲ-ਦਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦੇਣਾ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਖ਼ਵਾਬਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਪਸੰਦ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਉਸ ਧੁਮ-ਧੜੱਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਿਨੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਾਏ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰਮੌਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਆਗੂ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਨਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ 1962 'ਚ ਹਿੰਦ-ਚੀਨ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ, ਉਦੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਾਏ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਉਸਾ ਪੱਖਾ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸੰਪਰਕ

ਦਿਨੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤਾ

ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਾਏ

ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਹੜਤਾਲ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਚੱਲੀ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰ ਜੇਤੂ ਹੋਈ, ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਖਾੜਕੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਿਆ। ਇਹ ਆਲਮੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਭੇਤ ਅਤੇ ਤਰਬੱਲੀਆਂ ਦਾ ਦੌਰ ਸੀ। ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਾਏ ਐੱਸ.ਏ. ਡਾਂਗੇ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਬਾਗ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾੜਕੂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਫ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਸਮਝੌਤਾਬਾਜ਼ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਥਾਂ ਆਰ-ਪਾਰ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਹਾਮੀ ਸਨ। ਇਸੇ ਸਿਆਸੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦੋਫ਼ਤ ਹੋਣ 'ਤੇ 1964 'ਚ ਉਹ ਸੀ.ਪੀ.ਐੱਮ. ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸੀ.ਪੀ.ਐੱਮ. ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਯੁਗ-ਪਲਟਾਉ ਏਜੰਡਾ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਸਥਾਪਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਸਿਲੀਗੁੜੀ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ

ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੇ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਛੇਤ ਦਿੱਤੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਸਫ਼ਰਦੀ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ 1968 'ਚ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਾਏ ਨੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐੱਮ. ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲਿਆ। ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲਹਿਰ ਉਸਾਰਨ ਦੇ ਕਾਜ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਐਸਾ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਮੌਤ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਾਹ ਫੜ ਕੇ ਮੁੜ ਕੇ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।

ਅਗਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਅਹਿਮ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਿਆ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਕੇਂਦਰ (ਐੱਮ.ਸੀ.ਸੀ.) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਆਗੂ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਸਤੰਬਰ 2004 'ਚ ਐੱਮ.ਸੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐੱਮ.ਐੱਲ.-ਪੀਪਲਜ਼ ਵਾਰ) ਦਾ ਰਲੇਵਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ.(ਮਾਓਵਾਦੀ) ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਆਗੂਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਾਏ ਦੀ ਸਿਰਕੱਢ ਭੂਮਿਕਾ ਸੀ। 1990 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਦੋਂ ਤਾਈਂ ਉਹ ਕਲਕੱਤਾ-ਹਾਵੜਾ-ਹੁਗਲੀ ਸਨਅਤੀ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ-ਸਿਆਸੀ ਕੰਮ ਜੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ 22 ਮਈ 2005 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਗੂ ਹੈਸੀਅਤ ਮਾਲੂਮ ਹੋਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਫਰਜ਼ੀ ਕੇਸਾਂ ਅਤੇ ਅਮੁੱਕ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਦਾ ਉਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਾੜਨ ਵਾਲੀ 'ਕਮਿਊਨਿਸਟ' ਹਕੂਮਤ ਸੀ। ਉਸ ਉਪਰ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜਨਾਂ ਫਰਜ਼ੀ ਕੇਸ ਪਾ ਕੇ 2005 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2012 ਤਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸੀ.ਪੀ.ਐੱਮ. ਦੀ ਖੱਬਾ ਮੋਰਚਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਹਕਾਰਤ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਿਨਾਂ ਇਲਾਜ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਧੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਕਈ ਜਾਨਲੇਵਾ

ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਾਲਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਦੇ ਦਬਾਅ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਂਚੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਤੇ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਏਮਜ਼ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। 7 ਸਾਲ ਬਿਨਾਂ ਇਲਾਜ, ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਨਾਕਾਰਾ ਜਿਸਮ ਹੁਣ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਖ਼ਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ-ਮੌਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦਿਆਂ ਏਮਜ਼ ਵਿਚ 19 ਜੂਨ 2014 ਨੂੰ ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਾਏ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਅਵਾਮ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੰਜੋਈ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ।

10 ਜੁਲਾਈ 2006 ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਜੇਲ੍ਹ ਕੋਲਕਾਤਾ ਤੋਂ ਉਦੋਂ ਦੇ ਖੱਬਾ ਮੋਰਚਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੁੱਧਾਦੇਵ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਦੇ ਨਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖ਼ਤ ਲਿਖ ਕੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਧੌਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਝੌਤਾਬਾਜ਼ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਬੇਲਿਹਾਜ਼ ਤੇ ਬੇਖ਼ੋਫ਼ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਖ਼ਲਾਕ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਰਵਾਇਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਾਰੇ ਤਿੱਖੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਜੇਰਾ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਾਏ ਵਰਗਾ ਬੁਲੰਦ ਇਖ਼ਲਾਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਪਲ-ਪਲ ਮੌਤ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਉਸ ਨੇ 'ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ' ਨਾਲ ਲੰਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਮਰਹੂਮ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਕਿਸ਼ਨਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੀ ਬੇਬਾਕ ਹੋ ਕੇ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਵ-ਜਮਹੂਰੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਪੁਰਜੋਸ਼ ਪੈਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਅਕੀਦੇ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਜ਼ਬੇ ਅਤੇ ਬੁਲੰਦ ਇਖ਼ਲਾਕ ਦੀ ਸਾਕਾਰ ਮੂਰਤ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਾਏ ਵਰਗੇ ਕੱਦਵਾਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਮਾਜੀ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਲਈ ਸੱਚੀ ਹੀ ਨਾ ਪੂਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਿਸ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ? ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਿਨੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਾਏ ਦੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਅੱਜ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਸਮਕਾਲ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਪੱਖੋਂ ਉਸੇ ਮਿਆਰ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਮੋਦੀ ਨੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ ਗੁਆਏ ਬਿਹਤਰੀਨ ਮੌਕੇ

ਮਜ਼ਬੂਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਹਿਜ਼ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਮੰਦਭਾਗੇ ਘਟਨਾਚੱਕਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਨੈਤਿਕ ਹਾਲਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਸਕੇ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ

ਕਰਨ ਥਾਪਰ

ਹੈ। ਅਜੇ ਭਾਵੇਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਤਿੰਨ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਚੁੱਪ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਚੀ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਕੁਝ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵਜੋਂ ਇਹ ਕਾਫੀ ਹੈ।

ਇਹ ਤਿੰਨ ਘਟਨਾਚੱਕਰ ਹਨ- ਬਦਾਯੁੰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਦਰੱਖਤ 'ਤੇ ਲਟਕਾਉਣਾ, ਪੁਣੇ ਵਿਚ ਇਕ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਾਲਜ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਰਲਾ ਦੇ 18 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ

ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਨਾਕਾਫੀ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਅਤੇ ਤੀਬਰਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਸੀ।

ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕੁਝ ਇੰਨਾ ਭਿਆਨਕ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਗੋਂ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹ ਇਕੱਲਾ ਤੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਭੇਤ ਭਰਿਆ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਪੁਣੇ ਹੱਤਿਆਕਾਂਡ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 24 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਇਸ ਲਈ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੂ ਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਹੈ? ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਵੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿੱਧਾ-ਸਿੱਧਾ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ। ਇਹ

ਮੋਹਸਿਨ ਖਾਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਨੇ ਪੁਣੇ ਵਿਖੇ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਲਈ ਮਿਲਿਆ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਜੇ

ਉਹ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਇਕ ਤਾਕਤਵਰ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਦੇ ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੱਕ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਕੇਰਲਾ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੂੰਹਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਦੋ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ 18 ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਵੇਤਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ'। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਤੁਰੰਤ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਕੇਰਲਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ।

ਇਸ 'ਤੇ ਚਲਾਕੀ ਭਰੀ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਮੁਕੰਮਲ ਚੁੱਪ। ਹੁਣ ਉਹ ਇੰਨੇ ਅਪ੍ਰਧਿਕ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਭਰੋਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੋਇਆ ਕੀ? ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਪਰ ਇਹ 'ਦਲੀਲਾਂ' ਗਲੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰ ਰਹੀਆਂ।

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਆਲੋਚਕ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਸਹੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਬਾਅ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਦੱਸਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀ ਹਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੱਡੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਭਾਵ ਜਿਤਨੀ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਧਾਤ, ਉਤਨੀ ਹੀ ਅਮੁੱਲੀ ਚੁੱਪ। ਸਾਡੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਇਕ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਸੌ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਦਾਤੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕਾਦਰ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਦੋ ਅੱਖਾਂ, ਦੋ ਕੰਨਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਨਾਸਿਕਾਵਾਂ ਦੀ ਬਨਿਸਬਤ ਜੀਭ ਇਕੋ ਹੀ ਲਗਾਈ ਤਾਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇਖੇ, ਸੁਣੇ ਅਤੇ ਸੁੰਘੇ ਬੇਸ਼ਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰ ਬੋਲੇ ਘੱਟ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਾਕ 'ਬੋਲਤ ਬੋਲਤ ਬਢਹਿ ਵਿਕਾਰਾ' ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ 'ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਲਣ' ਨੂੰ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੁੱਪ/ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਬੰਦੇ ਹੀ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਪਿੱਛੇ ਗਹਿਰਾ ਚਿੰਤਨ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਇੱਥੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਚੁੱਪ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, 'ਸਾਜਿਸ਼ੀ ਚੁੱਪ' ਦੀ ਨਹੀਂ।

ਅਖਬਾਰੀ ਖੇਤਰ ਵੱਲ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ। ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਇਕ-ਔਧ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਲੋਕ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਲੱਭ-ਲੱਭ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨਿਊਟਨ ਨੂੰ ਸੈਨੇਟ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੂਰੀ 'ਟਰਮ' ਦੌਰਾਨ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਵਾਰ ਹੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ, "ਅਹੁ ਤਾਕੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ, ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਅੰਦਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ!" ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਉਹ ਕੀ ਬੋਲਦਾ? ਉਸ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਹੀ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਿਆਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਬੋਲਣ, ਭਾਵ ਜੁਬਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਮਨਫੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਪਿਆਰ ਦੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਲਈ ਜੁਬਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ,

ਨਜ਼ਰ ਸੇ ਭੀ ਸੁਨਤੇ ਹੈਂ ਦਿਲ ਕਾ ਅਫ਼ਸਾਨਾ, ਜੁਬਾਂ ਹੀ ਮੌਕੂਫ਼ ਨਹੀਂ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਕੇ ਲੀਏ। ਭੁੱਖੀ ਬਿੱਲੀ ਅਤੇ ਕਾਂ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਜੇ ਮਾਸ ਦੀ ਬੋਟੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਲਈ ਬੈਠਾ ਕਾਂ, ਬਿੱਲੀ ਮੂੰਹੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਰੱਖਦਾ, ਤਾਂ ਤਰੱਦਦ ਨਾਲ 'ਬਿਆਈ ਮਾਸ ਦੀ ਬੋਟੀ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਗਰਜਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਵਰ੍ਹਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਅਖਾਣ ਵਿਚ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਉਪਮਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਅੱਗੇ 'ਬੱਈਆ ਬੱਈਆ'

ਚੁੱਪ ਵੇ ਅੜਿਆ ਚੁੱਪ!

ਕਰ ਕੇ ਨੱਚਣ ਵਾਲੇ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰ ਸਾਈਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ, ਭਾਵੇਂ ਐਲਾਨੀਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਇਸੇ ਕਾਫੀ ਵਿਚ ਜਦ ਉਹ ਗੁੱਝਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਆਖਾਂ ਤਾਂ ਭਾਂਬੜ ਮਚਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਲਬੋਲੇ ਸੂਫੀ ਬਾਬੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਕ ਵਾਕਿਆ ਤੋਂ ਚੁੱਪ ਦੀ ਸੋਭਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ, ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਛੁਹਾਣਾ ਵੀ 'ਮਕਰੂਹ' ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਗਾਜਰਾਂ ਮੰਗਵਾ ਲਈਆਂ। ਉਸ ਦੇ ਸੰਗੀ ਸਾਬੀ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਹ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਹੁਜਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾਣ ਲੱਗਾ। ਕੋਲ ਵਗਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੁਸਲਮਾਨ ਘੋੜ-ਸਵਾਰ ਗੁਜ਼ਰੇ। ਅਚਾਨਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਸ਼ੱਰੂਆਤ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾ ਰਹੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੁਰੀਦਾਂ 'ਤੇ ਪੈ ਗਈ। ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਮੋੜ ਕੇ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਗੜ੍ਹਕੇ,

“ਕੌਣ ਹੁੰਦੇ ਓ ਤੁਸੀਂ?”

“ਜੀ, ਮੁਸਲਮਾਨ।”

ਮੁਸਲਮਾਨ ਲਫਜ਼ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦੀ ਭੁਗਤ ਸੰਵਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

“ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਯਾ ਨਾ ਆਈ ਭੋਰਾ, ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਲੱਗਿਆਂ?... ਕਿਉਂ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਤੋਹੀਨ ਕਰ ਰਹੇ ਓ?”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਟ-ਫਾਂਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਥੋਂ ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਰਾਹਗੀਰਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆਈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਸ਼ੁਰੂਹੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਪੀਰ ਵੀ ਦੇਖ ਚੱਲੀਏ, ਉਹ ਕਿਹੀ ਕੁ ਖਸਲਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੁਜਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾ ਰਿਹਾ ਦੇਖ ਕੇ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਹ ਕੜਕ ਕੇ ਬੋਲੇ, “ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਏ ਤੂੰ?”

“... ...।”

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਅੱਗ ਬਗੂਲੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ “ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਏ ਤੂੰ?” ਪੁੱਛਿਆ ਪਰ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆਂ ਮਸਤੀ ਨਾਲ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾਈ ਗਿਆ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਸਾਫਰ ਉਸ ਨੂੰ

‘ਕੋਈ ਸਿਰ-ਫਿਰਿਆ ਪਾਗਲ’ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਲੱਗੇ। ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਮਲਦੇ ਮੁਰੀਦ ਹੁਜਰੇ ਅੰਦਰ ਵੜੇ ਤਾਂ ਕਿ ਦੇਖ ਸਕਣ ਕਿ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਕੀ ਹਸਰ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ!

“ਸਾਈਂ ਜੀ, ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੇ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਹੁਲੀਆ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾ ਰਹੇ ਸੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਆਖਿਆ। ਇਹ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ?”

“ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਪੁੱਛਿਆ ਵੀ ਸੀ?”

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਾਵਲ 'ਚ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਕਹਿ ਸੁਣਾਇਆ।

ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ‘ਕੌਣ ਹੁੰਦੇ ਓ ਤੁਸੀਂ?’ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ‘ਮੁਸਲਮਾਨ।’ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਰ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਖਿੜ-ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਿਆ, “ਤਦੇ ਕੁੱਟ ਖਾਧੀ... ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਬਣੇ ਅਤੇ ਬੋਲੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਾ ਕੁਝ ਬਣਿਆ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੋਲਿਆ।”

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਇਕ ਪੰਕਤੀ ‘ਜਿਥੇ ਬੋਲਣਿ ਹਾਰੀਐ ਤਿਥੇ ਚੰਗੀ ਚੁੱਪ॥’ ਦਾ ਅਰਥ ਵੈਸੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਚੁੱਪ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਉਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਧਾਰਨੀ ਬਿਹਤਰ ਕਹੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਝੋਟੇ ਅੱਗੇ ਬੀਨ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਥੇ ਵੀ ਚੁੱਪ ਹੀ ਭਲੀ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੇ ਕਥਨ ‘ਬੋਲੇ ਅੱਗੇ ਗਾਵੀਐ ਭੈਰਉ ਸੋ ਗਉਤੀ’ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗਉ-ਗਧੇ ਦਾ ਫਰਕ ਹੀ ਮਿਟ ਗਿਆ ਹੋਵੇ; ਜਦ ਕਿ ਹੋ ਰਿਹਾ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇਖ ਕੇ, ਚੁੱਪ ਵੱਟਣ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਨੇ ਕਾਇਰਤਾ ਆਖਿਆ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਗਾਥਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾਸ ਕੁਝ ਸੰਤ ਕਵੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਅਧਿਆਤਮਕ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੀਲੂ, ਕਾਹਨਾ ਅਤੇ ਛੱਜੂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸੁਣ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚੌਥੇ ਸਾਥੀ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਮੌਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁੱਝੀ ਰਮਜ਼ ਵਾਲੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਬੋਲੀਆਂ, ਚੁੱਪ ਵੇ ਅੜਿਆ ਚੁੱਪ!

ਇੱਥੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਵੇ ਅੜਿਆ!!

ਕਹਿ ਤਾਂ ਸੋਖਿਆ ਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਚੁੱਪ ਸੌ ਸੁੱਖ! ਪਰ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਕੇ ਸੌ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੇ ਖਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਵਾੜਾ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਨੂੰਹ-ਸੌਸ ਦੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜੇ ਨੂੰਹ ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ, ਤਾਂ ਕੁਪੱਤੀ ਸੌਸ ਅੱਗਿਉਂ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਚਾਰ ਹੋ ਛੱਡਦੀ। ਇੰਜ ਘਰ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚੀਂ ਸਿੰਗ ਫਸੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਿਸੇ ਸਹੇਲੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨ ਕੇ ਨੂੰਹ ਰਾਣੀ ਕਿਸੇ ਚੇਲੇ ਕੋਲੋਂ ‘ਮੰਤਰ’ ਲੈਣ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਹੋ ਸਕੇ। ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦੀ ਪੱਟੀ ਹੋਈ ਇਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਚਲਾਕ ਚੇਲੇ ਨੇ ਛੰਗਣ-ਮੰਗਣ ਜਿਹੇ ਕਰਦਿਆਂ ਤਬੀਤ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤਾ। ਲਓ ਜੀ, ਤਬੀਤ ਨੇ ਐਸੀ ‘ਕਰਾਮਾਤ’ ਦਿਖਾਈ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਰਤ ਗਈ! ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਲੋਕ ਤਬੀਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਚੇਲੇ ਦੀ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੀ ਇਕ ਮਾਤਾ ਨੇ ਨੂੰਹ ਕੋਲੋਂ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਲੈ ਕੇ ‘ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਰਤਾਉਣ’ ਵਾਲੇ ਤਬੀਤ ਦਾ ਗੁੱਝਾ ਰਾਜ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਤਬੀਤ ਬਣਾ ਕੇ ਚੇਲੇ ਨੇ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਖੀਸੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਸੌਸ ਕੋਈ ਉਲਟੀ-ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਕਰੇ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਤਬੀਤ ਮਲਕ ਦੇਣੀ ਮੋਹਰਲੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਲੈਣਾ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸੌਸ ਕੁ-ਬਚਨ ਬੋਲੇ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਤੂੰ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਤਬੀਤ ਨੂੰ ਚੱਕ ਮਾਰੀ ਜਾਈਂ। ਜਦ ਇੰਜ ਨੂੰਹ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਸੌਸ ਨੇ ਵੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੰਦਾ-ਚੰਗਾ ਬੋਲਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੁਗਤਿ ਨਾਲ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਉਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਸੌ ਸੁੱਖ ਪਾ ਦਿੱਤੇ।

ਮੂੰਹ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਬੋਲ ਹੀ ਅੰਦਰਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜਿਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਉਦੋਂ ਉਹ ਮਿਡਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹਲਕੇ ਦਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਪਧਾਰਿਆ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੀ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸੂਝਵਾਨ ਸਰਪੰਚ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਸਾਡੇ ਇਸ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਅਪ-ਗ੍ਰੇਡ ਕਰ ਕੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਬਣਾ ਦਿਓ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਵੀਂ-ਦਸਵੀਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਾਡਲੇ ਨਾ ਜਾਣਾ ਪਵੇ। ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਟੋਕਦਿਆਂ ਇਕ ਹੋਰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸਰਪੰਚ ਬੋਲਿਆ, “ਕਿਆ ਸਰਪੰਚ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਨੇੜੇ ਈ ਬਹਿ ਗਿਐਂ!... ਸਰਦਾਰ ਹੁਣੀ ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਆਏ ਹੋਏ ਐ। ਦਸਵੀਂ-ਦਸਵੀਂ ਨਹੀਂ, ਸਕੂਲ ਹੁਣ ‘ਕੱਠਾ ਈ ਤੇਰਵੀਂ-ਚੌਧਵੀਂ ਤੱਕ ਦਾ ਬਣਵਾ ਲਓ।”

ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਦੇਹਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਹੁਣ ਦੱਸੋ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹਾਸੇ-ਹੀਣੀ ਕਰਵਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ‘ਚੁੱਪ ਵੇ ਅੜਿਆ ਚੁੱਪ’ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਹਨੇਰਿਆਂ ਕੋਲ ਸੱਚ ਸੁਣਨ ਦਾ ਜੇਰਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਚੁੱਪ ਤਾਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਸ਼ਮੂਦਾਨਾਂ’ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਚੁੱਪ ਤੋੜਨ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਾਗਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਜੁ ਹੋਇਆ! ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਡਾ. ਅਲਾਮਾ ਇਕਬਾਲ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ,

ਚੁੱਪ ਨਾ ਰਹ ਸਕਾ

ਹਜ਼ਰਤੇ ਯਜ਼ਦਾਂ ਮੇਂ ਭੀ ਇਕਬਾਲ,

ਕਰਵਾਏ ਕੋਈ

ਬੰਦਾ-ਏ-ਗੁਸਤਾਖ ਕਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ।

ਨੱਬੇ ਸਾਲਾ ਦੌੜਾਕ ਗੱਭਰੂ-ਗੁਲਚਮਨ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ

ਤੇਜ਼ ਦੌੜਾਕੀ ਵਿਚ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਦੌੜਾਕ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰੁਲ ਰਿਹਾ ਟੱਬਰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਿੱਤਰਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ 1964 ਵਿਚ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ ਕੌਮੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਉਡਣੇ ਸਿੱਖ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 12 ਸੋਨੇ, ਤਿੰਨ ਚਾਂਦੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ। 1964 ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ. ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੱਕਾਰੀ ਅਰਜਨ ਐਵਾਰਡ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰੀ ਕਰਦਾ ਲੱਤ ਤੁੜਵਾ ਬੈਠਾ ਤੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਹੱਡ ਰਗੜਦਾ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੰਦਹਾਲੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਟੱਬਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮੋਡਲ ਵੇਚਣੇ ਲਾਏ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਗ ਖੁਲ੍ਹੀ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚਲਾ ਸੌ ਸਾਲਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੌੜਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਗੋਰੇ ਵੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾਂ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇੱਕ ਹੋਰ 90 ਸਾਲਾ ਗੱਭਰੂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ 'ਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਗੁਲਚਮਨ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਬੜਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਅਤੇ

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਸ. ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ/ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆ ਤੇ ਖੇਡਾਂ/ਦੌੜਾਂ ਵਿਚ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਦੇ ਰਹੇ। ਸ. ਸਹੋਤਾ

ਗੁਲਚਮਨ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ

ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਦਾ ਭੋਜਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ। ਉਹ 13-14 ਮਿੰਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਤੁਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪੈਦਲ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੋਗਿੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਗੋਰੇ ਖੜ੍ਹ ਖੜ੍ਹ ਕੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੂਰੇ ਜੱਸ ਨਾਲ ਪੀ. ਟੀ. ਕਰਦੇ ਹਨ, ਡੰਡ ਬੈਠਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੋਡਿਆਂ ਤੇ ਮੋਢਿਆਂ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਾਲੀ ਤੜਕ-ਮੜਕ ਤੇ ਛੁਹਲਪਣ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਕੁਝ ਕਸਰਤ ਜਾਂ ਸੈਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਗੁਲਚਮਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿੰ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਹਨ। ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ (ਓਲੰਪੀਅਨ) ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਅਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੀ ਭੈਣ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਹੈ। ਗੁਲਚਮਨ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ- ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਤੇ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਤੇ ਦੋ ਪੋਤਰੇ-ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਤੇ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਨਾਲ ਸੈਨ ਹੋਜੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੌੜਨ ਦਾ ਬਿਲਾਨਾਗਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਗਲੀ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ

ਲੈਣ ਦੇ ਟਾਰਗੇਟ ਨਾਲ ਉਹ ਖੂਬ ਮਾਲਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਿਨਾ ਕਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਇਨਾਮ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦੇ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਨਿੱਤਨੇਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਸ. ਗੁਲਚਮਨ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਨਾਲ ਫ਼ੋਨ: 408-220-3284 ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

—ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ੈਲੀ ਵਾਲਾ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਫੋਨ 'ਤੇ ਅਕਸਰ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਭਾਵਪੂਰਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਸਾਹਿਤ, ਫਲਸਫ਼ੇ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਜਿੰਨੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿੱਦਤ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਨਾਲ ਪਾਠਕ ਸਾਮਹਣੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹ/ਸੁਣ ਕੇ ਦਿਲ ਅਸ਼-ਅਸ਼ ਕਰ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਅਬਾਹ ਗਿਆਨ ਸਮੱਰਥਾ ਦੇ ਤਾਂ ਕਹਿਣੇ ਹੀ ਕੀ! ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਦਰਸਤ ਹੈ ਕਿ ਬੱਲ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਰਤਕ ਲੇਖਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ; ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ, ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਬੱਲ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਔਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਖੁਦ ਵਧੀਆ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਰਖਦਾ ਹਾਂ। ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਨਹੀਂ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ‘ਕ੍ਰਾਈਸਿਸ ਆਫ ਮਾਰਕਸਿਜ਼ਮ’ ਮੈਂ ਅਜੇ ਤਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਬੱਲ ਆਪਣੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੰਡੀਆਂ ਹਨ, ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਧੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ 21 ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਨੰਬਰ 25 ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਛੁੱਟਬਾਲ 2014 ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ‘ਸਪੇਨੀਆਂ 'ਤੇ ਟੁੱਟਾ ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਦਾ ਕਹਿਰ’ ਵੀ ਦਿਲ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਗਿਆ। ਉਹ ਛੁੱਟਬਾਲ ਦੀ ਖੇਡ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਵੀ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਲੇਖ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਪੁੱਠ ਦੇ ਗਿਆ। ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਖਿਡਾਰੀ ਦਾ ਨਾਂ, ਖੇਡਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ, ਟੀਮ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਾਰ ਕੱਪਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗੋਲ, ਕੀਤੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ, ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਆਦਿ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਕੀ ਕ੍ਰਮੋਟਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਲ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕੋਈ ਲਿਖਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਪੇ ਵਧੀਆ ਲੇਖ, ਪੁਸਤਕਾਂ, ਪੜਚੋਲ ਆਦਿ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਵਲਵਲੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮੈਂ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਬੱਲਣਾ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜਤਿੰਦਰ ਮੋਹਰ, ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਬਿਦਵਾਈ, ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ ਜਿਹੇ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ, ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਵੀ ਲੁਤਫ਼ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਮਝ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

—ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਰਸਿੱਕਾ

ਫੋਨ: 559-283-4232

ਸਵਿੱਸ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਨਾਮਾ ਵਧਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ 2013 ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਧਨ 40 ਫੀਸਦੀ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਸਵਿੱਸ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਧਨ ਦੇ ਅਰਬ ਸਵਿੱਸ ਫਰਾਂਕ (ਤਕਰੀਬਨ 14,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਤੋਂ ਟੱਪ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਕਮ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ 1.42 ਅਰਬ ਸਵਿੱਸ ਫਰਾਂਕ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ ਸਵਿੱਸ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ (ਐਸ.ਐਨ.ਬੀ.) ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਸੱਜਰੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਉਧਰ ਸਵਿੱਸ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ 2013 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ 1.432 ਅਰਬ ਸਵਿੱਸ ਫਰਾਂਕ (90 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ) ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। 2012 ਦੌਰਾਨ ਸਵਿੱਸ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ

ਦੀ ਰਕਮ ਰਿਕਾਰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਘਟ ਕੇ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। 1.95 ਅਰਬ ਸਵਿੱਸ ਫਰਾਂਕ ਰਕਮ ਤਾਂ ਸਵਿੱਸ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਜਦਕਿ 77.3 ਮਿਲੀਅਨ ਸਵਿੱਸ ਫਰਾਂਕ ਰਕਮ ਧਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਭਾਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ 2013 ਦੇ ਅਖੀਰ ਦੇ

ਹਨ।

ਜ਼ਿਊਰਿਖ ਦੀ ਐਨ.ਐਨ.ਬੀ. ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਹਾਲੀਆ ਅੰਕੜੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਕਈ ਮੁਲਕ ਵੀ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਉੱਤੇ ਇਹ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖਾਤਾਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਜਾਰੀ ਕਰੇ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਘਾਤੇ ਇਸ ਤੋਂ

ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਛੁਪਾਏ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਰਵੇਖਣ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ

ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ 21 ਮਾਰਚ 2011 ਨੂੰ ਇਸ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਚਿਪੋਰਟ 18 ਮਹੀਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਆਦ 21 ਸਤੰਬਰ, 2012 ਨੂੰ ਮੁੱਕ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਈਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੀ ਦੋ ਤਿਹਾਈ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਬੈਂਕਾਂ ਯੂ.ਬੀ.ਐਸ. ਤੇ ਕਰੈਡਿਟ ਸਵਿੱਸ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਜਾਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਦਾ 68.2 ਫੀਸਦੀ ਭਾਵ 1.4 ਅਰਬ ਸਵਿੱਸ ਫਰਾਂਕ ਸਿਰਫ ਦੋ ਵੱਡੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 283 ਬੈਂਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਯੂ.ਬੀ.ਐਸ. ਤੇ ਕਰੈਡਿਟ ਸਵਿੱਸ ਨੂੰ ਐਸ.ਐਨ.ਬੀ. ਵੱਲੋਂ 'ਵੱਡੇ ਬੈਂਕ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 93 ਫੀਸਦੀ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਲੇ ਬੈਂਕ ਵੀ ਹਨ।

ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵੱਲੋਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਬਾਰੇ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ

ਜ਼ਿਊਰਿਖ: ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੀ ਅਲਾਮਤ ਖਿਲਾਫ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਜਦੋਂ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਧਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੱਕੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ

ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਵਾਇਦ ਤਹਿਤ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਿਚਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਕੌਣ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਇਕਾਈਆਂ ਬਾਰੇ

ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਟਰੱਸਟਾਂ, ਮੂਲਵਾਸੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕਾਈਆਂ ਆਦਿ ਜ਼ਰੀਏ ਕਾਲਾ ਧਨ ਸਵਿੱਸ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਵਿੱਸ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਧਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸੂਚਨਾ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੰਧੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਿੱਸ ਇੰਤਜ਼ਾਮੀਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ਮੰਦ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਂਜ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਮਕਾਨ
ਵੇਚਣ/ਖਰੀਦਣ ਲਈ
ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾਂ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

Ph: (734) 612-9984

Either Buying or Selling a
Home in Michigan
"Always Go with the Winner"

**COLDWELL
BANKER**

44644 Ann Arbor Road Plymouth, MI 48170
Email: KarnGill@Hotmail.com
Website: www.KarnGill.com

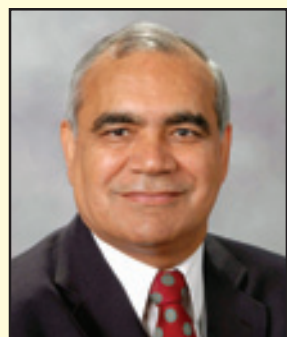
**24 ਘੰਟੇ
ਸੱਤੇ ਦਿਨ
ਸੁਣੋ**

Listen on :
Radio Sets (CA, WA, NV)
Dial in
832-551-5029 or 605-475-6868
Android & iPhone App

www.PunjabiRadioUSA.com
Ph: 408-272-5200

**A Motel available in North Central Iowa
for \$399K, less than 3 times the gross.**

Want to Buy/Sell Home

Madan Khatri

Call Madan Khatri 847-530-1550

www.PropertyZoo.com

Recognized as the 2013 Multi-Family Broker of
the Year by the MORE* MLS Board Committee.
Buy A Home anywhere in Metro !!

Top Producer at the Prudential Office in 2013!

*A Broker who can work with you
from Beginning to End, Call Now!*

Prudential at 25 Turner Ave, Elk Grove Village, IL

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer

Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile

(586) 802-7385 Fax

Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

**Refinance up to 125% value of the house.*

**Loans
Available
In
Most
States!**

>100% FHA Financing>Residential (Purchase & *Refinance)>Self Employed>Cash
Out Refinance>Investment Property Loans>Jumbo Loans>Commercial Property
With Business or Business Only

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ
ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

\$25 2,500 Minutes

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ

ਸਾਡੀ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।

Limited Time Offer. Restrictions & Additional Fees Apply.

- ✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼
- ✓ ਘਰੋਂ ਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਫੋਨ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ
- ✓ ਬਗੈਰ ਪਿੰਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋਂ
- ✓ ਸਪੀਡ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਸੈਟ ਕਰੋ

800.914.1013 • 408.659.9400

ਨਾਰਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਹਨ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ?

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਉਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਲੋਕ ਦਲ (ਇਨੈਲੋ) ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮੰਚ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨੈਲੋ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਣ ਲਈ ਸਦਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਮਗਰੋਂ ਮਸੰਦਾਂ ਤੇ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਵਿਚੋਂ 10 ਫੀਸਦੀ ਰਕਮ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ-ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ, ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਰਕਮ ਸਿੱਖਿਆ ਫੰਡ ਵਜੋਂ ਤੇ 10 ਫੀਸਦੀ ਰਕਮ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਫੰਡ ਅਧੀਨ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦਾ 25 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਝਗੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੇਵਲ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨੈਲੋ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮੰਚ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ।

ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਫਿਰ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਸਿਆਸਤ...

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜਲਦ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੁਕਵਾਉਣ ਲਈ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ

ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸਾਂਝ-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ

ਵੇਲੇ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ

ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਇਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੌਮੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਭੱਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚੋਂ ਸਹਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ

ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਕਦਮ ਦਾ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ (ਨਾਂਦੇੜ) ਤਖ਼ਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ (ਬਿਹਾਰ) ਤੇ ਕਈ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼: ਜਥੇਦਾਰ

ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ-ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਹੰਤ ਪ੍ਰਭਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ। ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ ਜਦੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਸ ਵਿਚ ਆਸਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁਝ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਜਮਾਤ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੰਨਣ, ਤੋੜਨ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੇ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-

ਸਮੇਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਸਥਾਈ ਹੱਲ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹੀ ਅੱਗੇ ਆਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੁਨਾਮੀ ਆਈ ਹੋਵੇ, ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਭੁਚਾਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਕੁਦਰਤੀ ਕਹਿਰ ਹੋਵੇ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਏਅਰਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਉਤਾਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਬੰਧਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ,

ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕ ਚੌਧਰ ਖਾਤਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਖਾਤਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ 'ਪਾਤੋਂ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਬੰਦ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਤੇ ਖਾਸਕਰ ਹਰਿਆਣਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਚਾਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ।

ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ 6 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀ

ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਹਿੰਮ ਖਿਲਾਫ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਰੈਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਖਿਲਾਫ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਕੈਥਲ ਤੇ ਕਰਨਾਲ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਆਏ ਜਿਥੇ ਰੈਲੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੈਥਲ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 160 ਸਿੱਖ ਪਟੇਦਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਵਾਸਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਨ, ਪਾਣੀ, ਬਿਜਲੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

116 ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 21 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਚੈੱਕ ਵੀ ਵੰਡੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਰੱਖੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟੇਦਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਬਾਦਲ ਫਿਰ ਪਹੁੰਚੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਫਦ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕੇ। ਵਫਦ ਨੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਫਦ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਫਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ

ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ ਤੱਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਖੇਡ ਸਾਂਝੀ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ ਹੁੱਡਾ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ: ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਭਿਆਨਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਹੋਣਗੇ।

ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨ। ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਮਸਲੇ ਆਪੇ ਹੀ ਨਜਿੱਠ ਲੈਣਗੇ।

ਜੰਗਾਂ ਤੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕ ਕੀਤੇ ਬੇਘਰ

ਜਨੇਵਾ: ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੜਾਈਆਂ ਤੇ ਸੰਕਟਾਂ ਕਾਰਨ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਓਟਣ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬ ਮੁਲਕ ਹੀ ਮੋਹਰੀ ਹਨ। ਅਮੀਰ ਮੁਲਕ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਰਹੇ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਯੂ.ਐਨ.ਐਚ.ਸੀ.ਆਰ. ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 2013 ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਜ਼ਬਰੀ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਉਜਾੜੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜ ਕਰੋੜ 12 ਲੱਖ ਸੀ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ 60 ਲੱਖ ਵੱਧ ਹੈ। ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਲੰਮੀ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਜੰਗ ਇਸ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਵਧਣ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਾਰਚ 2011 ਵਿੱਚ ਛਿੱਤੀ ਜੰਗ ਨੇ 25 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਤੇ 65 ਲੱਖ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬੇਘਰ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੁੱਖ ਅਫਰੀਕੀ ਰਿਪਬਲਿਕ ਤੇ

ਦੱਖਣੀ ਸੂਡਾਨ ਨੇ ਵੀ ਉਜਾੜੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਐਡੋਨੀਓ ਗੁਟਰੇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਕਾਉਣਾ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ। ਅਮਲ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ

ਕਿਧਰੇ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮਾਨਵੀ ਮਦਦ ਬੋਝੀ ਰਾਹਤ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਿਆਸੀ ਹੱਲ ਹੀ ਸਥਾਈ ਅਮਨ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਤੇ ਹੁਣ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਵਧਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਜਾੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਸਹਾਇਤਾ ਬਜਟਾਂ ਉੱਤੇ ਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸੰਕਟਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੋਕ ਝੱਲ ਰਹੇ ਮੁਲਕਾਂ ਉੱਤੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਘਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ, ਸ਼ਰਨ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਘਰੇਲੂ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇੱਕ ਕਰੋੜ 67 ਲੱਖ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜੋ 2001 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 63 ਲੱਖ ਲੋਕ ਜਲਾਵਤਨ ਹੋਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 50 ਲੱਖ ਉਹ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਿਲੀਫ਼ ਤੇ ਵਰਕ ਏਜੰਸੀ (ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਬਾਡੀ) ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੀ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਮੁਖੀ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਮੰਗੀ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੁੱਲਾ ਫਜ਼ਲਉੱਲਾ ਨੂੰ ਉਸ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਪਖਤੂਨ ਆਗੂ ਮਹਿਮੂਦ ਖਾਨ ਅਚਕਜ਼ਈ ਕਾਬੁਲ ਵਿੱਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਮਿਦ ਕਰਜ਼ਈ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵਜੋਂ ਫਜ਼ਲਉੱਲਾ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਵਿਦੇਸ਼ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ ਅਚਕਜ਼ਈ ਦੇ ਇਸ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੌਰੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਐਜ਼ਾਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਚੌਧਰੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਚੈਨ ਪਰਦੇਸੀ

ਫੋਨ 832-225-5354 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ
www.channpardesi.com **ਰਾਹੀਂ 24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਸੁਣੋ**

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓ, ਫੋਨ: 815-557-4991
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਫੋਨ: 219-670-4579

Satwant Kaur Takk

Lose Weight Feel Great

ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ 40 ਪੌਂਡ ਭਾਰ ਘਟਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਵਜ਼ਨ ਉਹੀ ਹੈ।

Before: 185 Lbs.
After: 135 Lbs.
Lost 40 Lbs.

All Herbal, American Doctors' Formulated and Guaranteed Results

ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕਾਦਮੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਲਾਹ

Business Opportunity

International Company looking for serious people to work from home-part time or full time. Great earning potential, full training and support provided. To attend training in your area and For more info. call: Surjit Singh or Satwant K. Takk

1-888-211-4274, Cell: (416) 889-9886

INDIAN BAZAAR

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੋਸਰੀ ਅਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

- ਖਾਣਾ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੋਸੇ, ਚਾਟ, ਥਾਲੀ
- ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
- ਵੱਡੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ
- ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਆਉਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ 'ਚ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ।

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ
ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

Ph: 317-534-5151, 317-997-9140

Call India

and world wide

ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

25 ਭਾਲਰ ਵਿੱਚ 37½ ਘੰਟੇ

ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਇਲਾਕੇ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਡੀਲਰ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਡੀਲ ਨਵੇਂ।

Local Dealer in Indiana

Preet Boutique

Call Now 317-603-4018

Sukhpreet Kaur

334, South Emerson Ave, Green Wood In. 46143

spkaurus@yahoo.co.in www.canamfone.com

ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਓ

DESIGNER LEHANGAS, SUITS, SAREES, KIDS WEAR

ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਲਹਿੰਗੇ, ਸੂਟ ਤੇ ਸਾੜੀਆਂ

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ

Preet BOUTIQUE

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਲਈ ਕਲੀਰੇ, ਗਾਨੇ, ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ, ਕਿਰਪਾਨ, ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਜਾਗੇ ਮਟਕੀ, ਪਰਾਂਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ

Call: 317-603-4018, 317-332-1387

E-mail: spkaurus@yahoo.co.in
 Facebook preetboutique

Clay Oven

We Cater!

For all occasions
 Up to 10,000 people
 All live cooking on the spot.

Lunch Buffet
 11am-3pm
\$7.95

Dinner 20% off

ਕੈਟਰਿੰਗ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

Call for packages today
Ph: 847-219-7432

ਅਸੀਂ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਟਰਿੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

855 East Schaumburg Rd., Schaumburg, IL 60194

Ph: 847-524-3007

DJ Dice

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਾਵਾਂਗੇ ਝੂਮਣ... ਅੱਡੀ ਲਾਵਾਂਗੇ ਬਿਰਕਣ...

734-812-7331

734-890-1767

28523 Ford Road, Garden City, MI 48135 - e-mail: DICECDJ@GMAIL.COM - www.thedjdice.com

ਪੰਜਾਬ ਸਾਧਾਰਨ ਕਲੱਬ

12ਵਾਂ ਸਲਾਨਾ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ

05 ਜੁਲਾਈ 2014 ਦਿਨ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ ਨੂੰ

ਬੱਸੀ ਵੁੱਡਜ਼, ਐਲਕ ਗਰੇਵ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 7.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗਾ।

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਤੇ ਪਲਾਟੀਨਮ ਸਪਾਂਸਰ
ਸ੍ਰੀ ਜੀਤ ਸਿੰਘ (IOWA)

ਚੇਅਰਮੈਨ
ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ

ਆਨਰੇਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ
ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਧਾਰਾਏ

ਗੈਸਟ ਆਫ਼ ਆਨਰ :

ਕਰਨਲ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧਾ

ਸੰਨੀ ਧੂੜ

ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਭਟਨੂਰਾ

ਗਾਜ਼ੀ

ਗੈਸਟ ਆਫ਼ ਆਨਰ : ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਐਲਖ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ

ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ : ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖੇੜਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਧਾਲੀਵਾਲ, ਯੋਧ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁੱਕਰ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਐਲਖਾ, ਦਿਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੀਂਡਸਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਸੁਭਾਸ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਦਾ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ

ਪਲਾਟੀਨਮ

ਧਰਮਿੰਦਰ ਖੱਟੜਾ

ਕੁਲਦੀਪ ਲੰਗ

ਰਾਣਾ ਵਿਰਕ

ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਬਨਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਨ੍ਹਾ

ਨਿੱਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਭਲਰ

ਜਸਪਾਲ

ਸ਼ਿਵਦਲ ਸਿੰਘ ਖੁਮਾਟ

ਸੁਖੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਹਲ

ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਗੋਗ) ਏਟ

ਬੇਬੀ ਭੱਠਲ

ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਰੇਵਾਵਾ

ਲਾਡੀ ਮੁਨਤਾਨੀ

ਜਗਜੀਤ ਚੀਂਡਸਾ

ਬਿਰਮ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ

ਪਲਾਟੀਨਮ ਸਪਾਂਸਰ : ਤਰੁਣਵਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪਾਕਿਸ਼ਾ ਰੇਸਟੋਰੈਂਟ, ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਟਨੂਰਾ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਜਗਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਮੰਨਤ ਮੋਟਰਜ਼), ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚਿੱਲੋਂ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮਾਗਟ, ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ, ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ, ਡਾਕਟਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਬਿਦਾ ਮੱਲੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਸੰਨੀ ਧਾਮੀ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਐਲਖ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਸਿੰਘ ਖੁਮਾਟ, ਰਵੀ ਆਰਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਅਮਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਵੀਟਸ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ, ਰੁਆਇਲਸਵੀਟਸ, ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ, ਦੀਵਾਨ ਆਟੋ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ ਐਂਡ ਸਨਜ਼, ਗੀਗਲ ਜਿਊਲਰ, ਬਲੂ ਰੀਬਨ ਟੈਕਸੀ, ਇਕਸਪਰਟ ਮੋਡੀਕਲ ਗਰੁੱਪ (ਡਾਕਟਰ ਖਾਨ), ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਭੀਸੀ, ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ, ਬਾਬ ਸੰਧੂ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਭੀਬੀਆਈਐਲ), ਆਰਐਸ ਆਟੋ, ਪ੍ਰਿੰਸ ਆਟੋ, ਇਲਮਦੀਨਾ ਆਟੋ, ਕਿੰਗ ਆਟੋ, ਡਾਕਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ, ਡਾਕਟਰ ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾਕਟਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੇਡਾਲ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਬੀ, ਜਗਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੇਗੂ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਲੈਨਸਿਗ, ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਨੀਆ, ਰੱਮੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੇਵਰਾ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਆ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਰੇਵਾਵਾ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਡਿੱਪੂ ਕਾਹਲੋਂ, ਟੋਨੀ ਸੇਖੋੜਾ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਗਿਰਨ, ਸੁਗਾ ਬਿਲਡਰ, ਕਲਸੀ ਬਿਲਡਰ, ਡਾਕਟਰ ਸਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੇਵਾਵਾ, ਡਾਕਟਰ ਜਗਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਅਟੱਲ, ਦੀਪ ਚਿੱਲੋਂ, ਕਰਨਲ ਮਨਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ, ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਚਿੱਲੋਂ, ਜਿੰਦੀ ਦਿਆਲ, ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ, ਕਮਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਸੁਜੀਵ ਲਾਲ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਰਵੀ ਕਾਰਪਿਟ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਐਲਖ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਸਿੰਘ ਖੁਮਾਟ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਹਲ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਜਗਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਮੰਨਤ ਮੋਟਰਜ਼) ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚਿੱਲੋਂ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮਾਗਟ, ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਗੀਕਸ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਰਿੱਪੀ ਖੱਟੜਾ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਖੱਟੜਾ, ਕੁਲਦੀਪ ਲੰਗ, ਰਾਣਾ ਵਿਰਕ, ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ। ਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁੱਦੜ, ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ (IOWA), ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪੀਟਾ ਸਹੋਤਾ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੱਜ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ **ਇਡੀਅਨਾ :** ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ, ਕਿੱਟੂ ਬਾਵਾ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ, ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਜਸਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੀਤੂ, ਗੁਰੀ ਸੁਰਾਊਂ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਿੱਲੋਂ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਮੱਖਣ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਰਾਜੂ ਸੰਧੂ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਜੇਪੀ ਖਹਿਰਾ, ਰੁਬੀ, ਸੁਬੀ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਣਾ ਅਤੇ ਸੋਚੀ (ਫਾਸਟ ਕਾਰਗੇ ਕਾਰਮਨ ਸਿਟੀ), ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਰਾਣਾ ਵਿਰਕ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ। **ਮਿਲਵਾਕੀ :** ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਵਾਲ, ਡਾਕਟਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਬਲਿਹਾਰ ਸਿੰਘ ਢੁੱਲਾ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਿੱਲੋਂ, ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੇਟਾ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ, ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੂਸ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਿੱਲੋਂ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਕੈਪਟਨ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਿੱਲੋਂ, ਹਰਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੀਨਾ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋੜਾ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ। **ਮਿਸ਼ੀਗਨ :** ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭੀਐਸ ਮਾਗਟ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਦਰ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲੈਨਸਿਗ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੈਨਸਿਗ, ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਕਰਮਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਰਾਜੂ ਨਿੱਜਰ, ਰਾਜੂ ਬਿੰਦ, ਸੁਖਵੰਤ ਗਿੱਲ, ਰਾਜ ਗਰੇਵਾਲ, ਚੁਗਰਾਜ ਅਟਵਾਲ, ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਕਾਕਾ), ਰਾਜ ਗਰੇਵਾਲ ਮਸਕੀਰਾਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਮਿਭਵੇਸ਼ (ਸਿਕਾਗੋ)

ਕਰਨਾਮੈਂਟ

ਕਬੱਡੀ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ : ਪਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਪਿਤਾ ਹਰਦਮ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਬੱਬੂ ਧਾਮੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਾਲੀਬਾਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ : ਜੱਸੀ ਸਿੰਘ ਗੰਮੈਕਸ ਗੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਬਰੋਕਰ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਸਵ: ਹਰਦਮ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਪਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਬੱਬੂ ਧਾਮੀ

ਜੱਸੀ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ 847-606-3664

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮਾਟ੍ਰੇਕੋ

ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ :
ਜੇਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀ, ਮਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ, ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ, ਨਿਰਭੇਅ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ, ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ, ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਡਸਾ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਭਾਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਦਾ ਸਿੰਘ, ਛਿੰਦਾ ਮੱਲੀ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਰਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਰਾਮ ਲਾਲ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਜਰਾ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ

ਲਵਲੀ ਸਤਵਿੰਦਰ ਅਤੇ ਹੈਰੀ ਸਿੰਘ ਸਰੀਤਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ

ਲਵਲੀ ਸਤਵਿੰਦਰ

ਹੈਰੀ ਸਿੰਘ

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਵੈਨਕੂਵਰ

ਕਬੱਡੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ

ਨਮ ਸਪਾਂਸਰ

ਨਮ ਸਪਾਂਸਰ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸਨਾਬਾ, ਰਾਮ ਲਾਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਬਾਬੂ ਬਰਾਡ, ਹੋਲੀਵੁੱਡਜ਼ ਆਏ ਪਾਰਟਸ, ਸਟਾਰ ਆਏ, ਅਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਨੋਬਾ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਨੋਬਾ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਨੋਬਾ, ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕਨੋਬਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਦੋਸਤ, ਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ, ਕੁਮਾਰ, ਪਾਲ ਮਾਂਗਟ, ਮਲਕੀਤ ਮਾਈਕ, ਹਰਚੰਦ ਧਾਰੀਵਾਲ, ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸੋਖਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਹੋਪੀ ਡੇ ਚਾਈਲਡ ਸੈਂਟਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ, ਲ ਮਾਹਲ, ਮਧੂਰ ਗੋਜਰ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਸਲਮ ਭੱਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਖਾ, ਰਤਨਨ ਇਨਵੇਸਟਮੈਂਟ, ਮਨਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਜਗਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਹੀ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੇਰਗਿਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਇਨਵੇਸਟਮੈਂਟ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉਬੀਅਨਮਿਸਟ, ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੰਸਰਾ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਟੱਲ, ਏਨੀਅਰ ਟਰਕਿਗ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਬਰਾਡ, ਚਮਨ ਲਾਲ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਜੱਸੀ ਰੰਧਾਵਾ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੂ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਮਾਂਗਟ, ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਮਠਾਕੂ, ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਹਿਮਤ ਸਿੰਘ ਆਹੂਜਾ, ਅਨੀ ਅਤੇ ਜੇਅ ਗਿੱਲ, ਦੀਪੂ ਬਾਨ, ਬੱਬੀ ਬਾਨ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਬਾਬਨ), ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ, ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਰੰਧਾਵਾ, ਰਿਚਰਡ ਬਸਰਾ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ, ਬਲਜੀਤ ਟਿਵਾਣਾ, ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਬੈਟੀਪਾਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਗਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਮਾਂਗਟ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਰੀ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸੋਹੀ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਮੰਡੇਰ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ, ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ, ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ, ਜਸਪਾਲ ਡਿਡਰ, ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰ, ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਡਾ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲੂਜਾ, ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜੀਤ ਬੇਪਾਰਾਏ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਦਰ ਮਾਂਗਟ, ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਅਮਰਵੀਰ ਘੁਮਾਣ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਗਿੱਲ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਕਰਨੀ ਕਾਹਲੋਂ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ, ਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸੂਹੀ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਲਾਖਨ, ਡਾਇਮੰਡ ਟਰੇਕ ਵਾਸ਼ਪਤ੍ਰ, ਜਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਟੀਵਾਲ, ਭੱਟੀ ਲਿਮੋਜੀਨ, ਰਾਜ ਰਿਐਲਟੀ, ਸਟਾਰ ਡੂਡਜ਼, ਰਾਜਾ ਡੂਡਜ਼, ਦੀਪ ਡੂਡਜ਼, ਇਡੀਅਨ ਗਰੇਸਰੀ ਐਂਡ ਸਪਾਟੰਸ, ਸਿੰਘ ਗਰੇਸਰ ਹਾਊਸ ਆਫ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ : ਸ਼ੇਰ ਏ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਐਸਆਰਐਸ, ਪੀਐਚਓ, ਪੀਐਚ.ਪੀਸੀਐਸ., ਏਏਐਸਏ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਦੋਆਬਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਯੂਟਾਈਟਿਡ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੇਰੀਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਇੰਡਿਆਨਾ, ਪੀਸੀਓ ਮਿਲਵਾਕੀ, ਪੀਸੀਐਸ ਸਾਊਥ ਬੈਂਡ, ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ।
ਮੀਡੀਆ ਸਪਾਂਸਰ : ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ, ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ ਰੇਡੀਓ 1530 ਏਐਮ, ਰੇਟਕ ਮੇਲਾ ਰੇਡੀਓ 1590 ਏਐਮ, ਟੀਵੀ ਏਬੀਆ, ਜੀ-ਪੰਜਾਬ, ਜਸ ਪੰਜਾਬੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਟਾਈਮਜ਼ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਜਰਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ
ਥਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ : ਨੀਟੂ ਗਰੇਵਾਲ ਸੈਂਟਲਿਊਸ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਲੇਨਵੀਲਡ
ਚਾਹ-ਪਕੌੜਿਆਂ ਅਤੇ ਜਲੋਬੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ : ਪੰਜਾਬ ਸਵੀਟਸ
ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ : ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ, ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਠ
ਵਾਲੀਬਾਲ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ : ਟੋਨੀ ਸੰਘੇੜਾ
ਪਹੁੰਚ ਰਹੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ : ਦੁਆਬਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਯੰਗ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਡੈਲਸ ਟੈਕਸਾਸ ਅਤੇ ਮਿਲਵਾਕੀ।

ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਬਾਰੇ ਹੁਣ 'ਸਭ ਅੱਛਾ' ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਘਿਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਖਿਲਾਫ ਵਿੱਢੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਹੁਣ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਤਕਰੀਬਨ 27 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ 200 ਡਰੱਗ ਮਾਫੀਆ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਰਗਨੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 140 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ 24 ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਡਿਸਮਿਸ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਜਵਾਨ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋਏ ਹਨ।

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿੱਢੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ 'ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਬਿਊਰੋ' ਆਈ.ਜੀ. ਈਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਅਜ਼ਾਦਾਨਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਡਾ. ਅਵਸਥੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੁਧਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕੁਮਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਰੈਵੀਨਿਊ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਪੱਧਰ ਦਾ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਕਾਰਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਾਈਨ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ 141 ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਵੀ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਲਈ 220 ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ 11 ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ.

ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਰਨਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੂੰ ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੁਲਿਸ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਭੇਜਣਗੇ। ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਬਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸਰਵੇਸ਼ ਕੋਸ਼ਲ ਨੂੰ 141 ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰਾਂ 'ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਬਠਿੰਡਾ, ਵੇਰਕਾ ਤੇ ਖਰਤ ਵਿਖੇ ਗੋਦਾਮਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਦਵਾਈਆਂ ਸਾਰੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸਾਰੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸੁਖਬੀਰ ਵੱਲੋਂ ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਫਿਲੌਰ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਡਰੱਗ ਮਾਫੀਆ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਦਾ ਗਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਕੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੰਤਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਦਾ ਵੀ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਰੱਗ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਡਰੱਗ ਮਾਫੀਆ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਰੂਟ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਡਰੱਗ ਮਾਫੀਆ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸਰੋਤ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਸਪਲਾਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਿਤੀਸ਼ ਖੰਨਾ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੜਾਈ ਵਿਚ 19 ਸਾਲਾ ਨਿਤੀਸ਼ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤਹਿਤ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਬਰੈਂਪਟਨ ਦੇ ਹਰਸਿਮਰਨ ਬੱਲ (22) ਤੇ ਦਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (26) 'ਤੇ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਸਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਇਨਕਾਰੀ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਪੈਨਲ ਮੁਤਾਬਕ ਦੋਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ

ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਨਿਤੀਸ਼ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਮੁੰਡੇ ਮਨਮੀਤ ਕੰਗ (22) ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (21) ਭਾਰਤ ਭੱਜ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਫਰਾਰ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬੱਲ ਤੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਬੱਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨਿਤੀਸ਼ ਨੂੰ ਨੱਪੀ ਰੱਖਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲਫ ਸਟਿਕ ਤੇ ਹਾਕੀਆਂ ਨਾਲ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ। ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਖੂਨ ਵਿਚ ਲੱਥਪਥ ਨਿਤੀਸ਼ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਘਟਨਾ 20 ਜੂਨ 2011 ਨੂੰ ਮਾਲਟਨ ਦੇ 'ਟੇਸਟੀ ਬਾਈਟ' ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਦੋ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਤਕਰਾਰ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਦਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹਰਸਿਮਰਨ ਬੱਲ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਬੱਲ ਵੀ 2010 ਵਿਚ ਟੋਰਾਂਟੋ ਆਇਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੈਂਪ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਕੈਂਪ ਹਰੇਕ ਵੱਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਇਕ-ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮ ਤੇ ਧਰਮ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਦਿੱਤੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1999 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜੇ ਡਿਫੈਂਸ ਅਕੈਡਮੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ 'ਤੇ ਵੀ ਛੇਤੀ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਖੇ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਪੰਥ ਵਿਚ ਦੁਵਿਧਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਛੇ ਨਾਇਜੀਰੀਅਨ ਕਾਬੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਨਾਇਜੀਰੀਆਈ ਮੂਲ ਦੇ ਛੇ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀਆਂ ਖੇਪਾਂ ਪੁੱਜਦੀਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਤਸਕਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਸਿਡਨੀ ਬੀਨਾ, ਉਜੇਚੇਖਣੂ ਕਲੀਮੈਂਟ, ਅਲੈਕਸਿਸ ਏਜੀਚਿਨੋਲੂ, ਮਾਇਕ, ਵਿਕਟਰ ਤੇ ਪੀਟਰ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਉੱਤਮ ਨਗਰ ਸਥਿਤ ਇਕ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਇਜੀਰੀਆਈ ਤਸਕਰ ਪਾਕਿ ਅਧਾਰਤ ਤਸਕਰਾਂ ਆਬਿਦ ਅਲੀ, ਚੌਧਰੀ ਸਜਾਬਦ ਤੇ ਭੋਲਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਆਬਿਦ ਅਲੀ ਤੇ ਸਜਾਬਦ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ 22 ਕਿਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਖੇਪ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਤਸਕਰ ਭੋਲਾ ਦੇ ਪਾਂਡੀ (ਕੂਰੀਅਰ) ਮੁਹੰਮਦ ਇਸ਼ਫਾਕ ਉਰਫ ਮਲੰਗੀ, ਜੋ ਕਿ ਪਾਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਛੇ ਕਿਲੋ ਹੈਰੋਇਨ, ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਜਾਅਲੀ ਭਾਰਤੀ ਕਰੰਸੀ ਤੇ ਇਕ ਐਮ.ਪੀ.-5 ਹਥਿਆਰ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਾਇਜੀਰੀਆਈ ਇਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤੇ ਕੌਮੀ ਡਰੱਗ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦੇ ਸਰਗਣੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਸੂਬਿਆਂ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼

ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਰਹੱਦ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀਆਂ ਖੇਪਾਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਮਾਲ ਅੱਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਮਾਂ-ਪਿਉ ਹੀ ਨਿਕਲੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਕਾਤਲ

ਜਗਰਾਉਂ: ਪਿੰਡ ਮੱਲੂ ਵਿਚ 27 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਭੇਦਭਰੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦੇ ਬਣੇ ਰਹਿਸ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਕੁਦਰਤੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਸ਼ੇਤਰੀ ਪੁੱਤਰ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਉਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਇੱਟ ਮਾਰ ਕੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਰੋਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਵੱਧ ਨਸ਼ੇ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵਿਚ ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਲੱਗੇ ਸਨ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਕਤ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਵੱਜੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਕੋਲੋਂ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਪੁਛਗਿਛ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਸ਼ੇਤਰੀ ਪੁੱਤ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਖਿਲਾਫ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਹਠੂਰ ਵਿਚ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਸ਼ੇਤਰੀ ਪੁੱਤ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਾਰਨ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਸਨ।

ਖਾੜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 3500 ਭਾਰਤੀ ਬੰਦ

ਬਠਿੰਡਾ: ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਰਤੀ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਖਾੜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 3500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 1968 ਭਾਰਤੀ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 1025 ਭਾਰਤੀ ਬੰਦ ਹਨ। ਓਮਾਨ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 106 ਤੇ ਬਹਿਰੀਨ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 76 ਭਾਰਤੀ ਬੰਦ ਹਨ। ਕਤਰ ਵਿਚ 72 ਤੇ ਕੁਵੈਤ ਵਿਚ 50 ਭਾਰਤੀ ਬੰਦ ਹਨ।

ਮੰਤਰਾਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਬਹੁਤੇ ਭਾਰਤੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੇ ਵੀਜ਼ਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਬੰਦ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾੜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਖਾਤਰ ਹੀ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵਿਚ 1400 ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਓਮਾਨ ਵਿਚ 106 ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ

ਬੰਦ ਹਨ। ਲਿਬਨਾਨ ਵਿਚ 34 ਤੇ ਕਤਰ ਵਿਚ 72 ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬੰਦ ਹਨ। ਇੰਡੀਅਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਫੰਡ ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਖਾਤਰ ਤਰੱਦਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਬਹੁਤੇ ਭਾਰਤੀ ਤਾਂ ਅਣਰਜਿਸਟਰਡ ਏਜੰਟਾਂ ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਟਾਂ ਕੋਲੋਂ ਠੱਗੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਜੰਟਾਂ ਖਿਲਾਫ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਾਰਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਕਾਇਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਜਿਸਟਰਡ ਏਜੰਟ ਖਿਲਾਫ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1983 ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਏਜੰਟਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਏਜੰਟਾਂ ਖਿਲਾਫ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1983 ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਏਜੰਟਾਂ ਖਿਲਾਫ

ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮਾਮਲੇ ਰਫ਼ਾ-ਦਫ਼ਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 751 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਏਜੰਟਾਂ ਖਿਲਾਫ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਤਾਲ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 751 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 30 ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਰਜਿਸਟਰਡ ਏਜੰਟਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲੰਘੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 719 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਜੰਟਾਂ 'ਚੋਂ 93 ਰਜਿਸਟਰਡ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਸਪੈਂਡ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂਕਿ 66 ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਸਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਲਾਇਆ

ਬਗਦਾਦ: ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਆਫ ਇਰਾਕ ਤੇ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਇਰਾਕ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸ਼ਾਸਕ ਸਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਸਦਾਮ ਦੇ ਨੇਤਰੇ ਰਹੇ ਇਬਰਾਹਿਮ ਅਲ ਦੌਰੀ ਦੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਪੇਜ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਰਡਨ ਦੇ ਇਕ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਪੇਜ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂਕਿ ਇਰਾਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਅਲ ਦੌਰੀ ਦੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਕਾਊਂਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਦਾਮ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਰਫਿਫ ਅਬਦੁੱਲ ਰਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਜੱਜ ਰਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ 18 ਜੂਨ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੁੜ ਭਖਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਤੇ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਦਿੱਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ 22 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਕਾਬਜ਼ ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਥੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਕੁੱਲ 15 ਮੈਂਬਰਾਂ

ਵਿਚੋਂ ਅੱਠ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨਾਲ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮਿਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੁੱਲ 15 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਠ ਮੈਂਬਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਧੀਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਬਜ਼ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ ਵੀ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਈਆਂ

ਚਲਾਏਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੱਤ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚਾ ਵੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਕਾਬਜ਼ ਧੜੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਿੱਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਤੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦਾ ਹੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੋਲ ਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਨੂੰ

ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਹਾਸੇਹੀਣਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸ ਹੈਸੀਅਤ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਹਾਸੇਹੀਣਾ ਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਉਲਟ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਹੈ ਅਸਲ ਮਾਮਲਾ...

ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਸਰਨਾ ਧੜਾ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਵੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਸੱਤ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਉਥੇ ਵਧੀਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵਜੋਂ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਗੁਰਪੁਰਬ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹਿੰਸਕ ਝੜਪ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਗਿਆਨ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਟੇ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅੱਗੇ ਪਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ 22 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੇ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਮਿਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਚਨਚੇਤੀ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਮੁੜ ਹੋਣ ਬਾਰੇ

ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਤਰੀਕ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨੀ ਪਈ ਹੈ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਤਰੀਕ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਪੱਤਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜਾਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

WEBSITE - DHOLRADIO.ORG

Dhol Radio

ਪ੍ਰਿੰਡ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

REQUEST SONG MUSIC24/7

LIVE CALLS → USA +1-951-824-6365
CANADA +1-604-210-1955

skype - DHOLRADIO.ORG

01 PM TO 3 PM, 9.30 PM TO 11.30 PM (IST)

LISTEN BY CALL → USA +702-489-0211
UK +44-20-3519-1210

Application For Android and iPhone - Dhol Radio

ELECT DEMOCRAT LADDI K. SINGH

Supporters

Darshan Singh
Sen. Michael Noland
Sen. Michael Frerichs
Rep. Lisa Hernandez
Committeeman Ted Mason
Committeeman Matt Flamm
Committeeman Rob Nesvaci
Central Committeewoman Nancy Shepherdson
Baldemar Lopez, Thakar S. Basati, Abdul Javid, Rajinder S. Mago, Harvey Suga
Jagindar S. Ramdev, Peter Alam, Jasbir Kaur Mann

Please join us for a fundraising reception to support

LADDI K. SINGH

Democratic Candidate for State Representative

54th Legislative District

Sunday June 29th, 2014

2:00 PM to 4:00 PM

CLAY OVEN: 855 E. Schaumburg Road, Schaumburg, IL 60193

Please RSVP by email to:

FriendsOfLaddi@gmail.com or

Call (515) 523-3413

Let's support one of our own, help make history in Illinois!

Platinum \$1000 Gold \$500 Silver \$250

Friend \$100 Ticket \$50

Please make checks payable to:

Friends of Laddi K. Singh

P.O. Box 2120, Palatine, IL 60078-2120

Website: <https://secure.actblue.com/page/laddi>

Paid for by Friends of Laddi Singh, P.O. Box 2120, Palatine, IL 60078 - 2120

A copy of our report filed with the State Board of Elections is available on the Board's official website www.elections.il.gov or for purchase from the State Board of Elections, Springfield, Illinois.

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਸਰਗਮ

ਕੁਰਤ-ਉਲ-ਐਨ ਬਲੋਚ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਗਾਇਕਾ ਕੁਰਤ-ਉਲ-ਐਨ ਬਲੋਚ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬੁਲੰਦ ਸਿਤਾਰਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਚਾਰ ਮਾਰਚ 1988 ਨੂੰ ਜਨਮੀ ਕੁਰਤ-ਉਲ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਭਾਵੇਂ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵਿਧੀਵਤ ਵਿਦਿਆ ਤਾਂ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹਦਾ ਗੋਣ ਸੁਣ ਕੇ ਇਹ ਘਾਟ ਰਤਕਦੀ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਲੈਅ ਨਾਲ ਇੰਨਾ ਸੁਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਸੁਰ ਅਤੇ ਧੁਨ ਬੜੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸੰਗੀਤਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਔਬਾ ਗੁਲਾਮ ਔਬਾਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਮੀ ਸੁਮੇਰਾ ਇਕਬਾਲ ਮਾਰਗੇਜ ਲੇਨ ਅਫਸਰ ਸੀ। ਇਹ ਟੱਬਰ ਮੁਲਤਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਕੁਰਤ, ਔਬਾਸ ਅਤੇ ਸੁਮੇਰਾ ਦੀ ਪਲੇਨੀ ਦੀ ਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬੜੇ ਲਾਡ-ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪਾਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਵਿਚ ਦੋ ਹੋਰ ਬੱਚਿਆਂ (ਲੜਕਾ ਤੇ ਲੜਕੀ) ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਕੁਝ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਟੱਬਰ ਇਕੱਠਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਿਆ। ਔਬਾਸ ਅਤੇ ਸੁਮੇਰਾ ਦਾ ਤਲਾਕ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕੁਰਤ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਮੋਹ ਤਾਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2011 ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਉਹਨੇ ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ ਗਾਇਆ- 'ਅੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਦੇ'। ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਇਕਾ ਰੇਸ਼ਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ। ਕੁਰਤ ਨੇ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨੋ ਪਹਿਏ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸਫਰ ਉੱਤੇ ਨਿਕਲ ਤੁਰੀ, ਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਕਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਹਨੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਰ ਗਾਇਕਾ ਗਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਅਦਾ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਜਾਦੂ ਹੈ ਕਿ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਲਕਾਂ ਉੱਤੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ।

ਕੁਰਤ-ਉਲ-ਐਨ ਬਲੋਚ ਆਪਣੇ ਇਸ ਸੰਗੀਤ ਸਫਰ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸੂਫੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਨੁਸਰਤ ਫਤਿਹ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਆਬਿਦਾ ਪ੍ਰਵੀਨ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੇ ਵੱਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਜਦ ਕਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਧੁਨ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਉਮਤਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਜ਼ਰੂਰ

ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੇਸ਼ਮਾ ਦੇ ਤਾਂ ਕਹਿਣੇ ਹੀ ਕੀ!... ਰੇਸ਼ਮਾ ਉਸ ਲਈ ਟੀਸੀ ਦਾ ਕੋਈ ਬੋਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਂਹਦੀ ਹੈ- "ਮੈਂ ਰੇਸ਼ਮਾ ਵਾਂਗ ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਬੱਸ! ਔਲਾ ਮੈਨੂੰ ਇੰਨੀ ਕੁ ਸੱਤਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਬਖਸ਼

ਕੁਰਤ-ਉਲ-ਐਨ ਬਲੋਚ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਮੋਹ ਤਾਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2011 ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਉਹਨੇ ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ ਗਾਇਆ- 'ਅੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਦੇ'। ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਇਕਾ ਰੇਸ਼ਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ। ਕੁਰਤ ਨੇ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਮਿਲੀ।

ਦੇਵੇ...।" ਕੁਰਤ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲਣ ਲਈ ਬਹੁਤੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਉਹਨੇ 2012 ਵਿਚ ਕੋਕ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚ 'ਜਲ ਬੈਂਡ' ਨਾਲ ਗੀਤ ਗਾਇਆ- 'ਪੰਛੀ'। ਇਹ ਗੀਤ ਇੰਨਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਕੁਰਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਗੀਤ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਉੱਤੇ ਖੁਦ ਕੁਰਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2011 ਵਿਚ 'ਹਮ ਟੀ.ਵੀ.' ਉੱਤੇ ਨਸ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਨਾਟਕ 'ਹਮਸਫਰ' ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਗੀਤ 'ਵਹੁ ਹਮਸਫਰ ਬਾ' ਨੇ ਉਹਦੀ ਅੱਛੀ-ਖਾਸੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੀਤ ਲਈ 'ਲਕਸ ਸਟਾਈਲ ਐਵਾਰਡ' ਵੀ ਮਿਲਿਆ, ਪਰ 'ਪੰਛੀ' ਗੀਤ ਨੇ ਤਾਂ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਤੱਕ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਵਲੈਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲੰਡਨ ਵਿਚ 'ਕੁਈਨਜ਼ ਐਂਡ ਮੈਲੋਡੀ' ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਏਸ਼ੀਅਨ ਨੈੱਟਵਰਕ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਜਬ ਸੇ ਰੋਸ਼ਨ ਸਿਤਾਰਾ' ਨਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਦੇ ਪਾਪੂਲਰ ਹੋਏ ਹੋਰ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ 'ਮੇਰਾ ਇਸ਼ਕ', 'ਉਸ ਪਾਰ', 'ਨਯਨਾ ਤੇਰੇ', 'ਦੇਖਾ ਨਾ ਬਾ', 'ਮਾਏਂ ਨੀ ਮੈਂ ਕੀਹਨੂੰ ਆਖਾਂ', 'ਰੰਗੀਨ' ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਕੁਰਤ-ਉਲ-ਐਨ ਬਲੋਚ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਰੂਹ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਹਿਜ ਕਰਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਹਿਜ ਕਰ ਕੇ ਕੁਰਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਡਟ ਕੇ ਖਲੋਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੂਰਤ-ਏ-ਹਾਲ ਬਾਰੇ ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਔਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਹਿੰਸਾ ਖਿਲਾਫ ਉਹ ਬੇਖੌਫ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹਿੰਸਾ ਬਾਰੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ, ਪਰ ਪੂਰੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਆਖਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਖਾਤਰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਆਪਣੇ ਸੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਠੰਢੀਆਂ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਸਹਿਜ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਹੈ, ਅਵਾਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਤਨਾ ਹੀ ਸਹਿਜ ਆ ਜਾਵੇ। ਇਉਂ ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਹਰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਦਵਾਈ ਤਸਲੀਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ **ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ** 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 6 ਜੁਲਾਈ 2014 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-123

ਕਿਹੜਾ ਲੱਭੇ ਗੈਸ ਸਿਲੰਡਰ, ਛੱਤੇ ਕੌਣ ਰਸੋਈਆਂ ਉਥੇ ਹੀ ਬਹਿ ਰੋਟੀ ਖਾਈਏ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਮਾਂ ਹੋਈਆਂ!

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-121

ਕੁੱਕੜ, ਮੋਰ ਤੇ ਕੁੱਤਾ ਦੇਖੋ ਕਿੰਜ ਯਾਰੀ ਪੱਕੀ ਪਾਈ।

ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ ਭਾਈ।

ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਫਾਦਾਰ ਰਹਿਣਾ ਇਹ ਗੱਲ ਮਨ ਬਿਠਾਈ।

ਸਾਰਾ ਵਿਹੜਾ ਹੈ ਆਪਣਾ ਫਿਰ ਕਾਹਦੀ ਲੜਾਈ?

-ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ ਵਿੱਕੀ ਸਟਾਕਟਨ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਜਾਨਵਰ ਪੰਛੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਵੰਡਣ ਇਹ ਗਿਆਨ।

'ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ'

ਸਮਝ ਲਵੇ ਇਨਸਾਨ।

-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, ਕੈਨੇਡਾ

ਜੀਆ-ਜੰਤ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ

ਇਹ ਅਨੋਖੀ ਝਾਕੀ।

ਰੇਤ-ਬਜਰੀ ਹੋਇਆ ਮਹਿੰਗਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਕਰਨ ਰਾਖੀ।

-ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਸਿੰਘ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ

ਬੈਠਾ ਰੇਤ ਦੀ ਢੇਰੀ ਉੱਤੇ

ਕੁੱਤਾ ਕੁਝ ਇੰਜ ਪਿਆ ਜਾਪੇ।

ਜਿਉਂ ਮਾਫੀਏ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ

ਆਣ ਰੇਤ-ਬਜਰੀ 'ਤੇ ਆਪੇ।

ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਖੜ੍ਹੇ ਦੇਖਦੇ

ਮੁਰਗਾ, ਮੁਰਗੀ ਅਤੇ ਮੋਰ।

ਬੇਵੱਸ ਹੋਏ ਦੰਦੀਆਂ ਕਚੀਚਦੇ

ਖੜ੍ਹੇ ਮਚਾਵਣ ਸੋਰ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਫੋਨ: 408-912-3438

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਯੁਗ ਹੈ

ਹਰ ਕੋਈ ਬੇਈਮਾਨ ਜਾਪੇ

ਗਰੀਬ ਕਿੱਥੋਂ ਬਣਾਵੇਗਾ

ਘਰ ਆਪਣਾ?

ਰੇਤਾ ਬਜਰੀ ਦੇ ਭਾਅ

ਅਸਮਾਨੀਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ

ਤਕਤਾ ਸੱਤੀ ਵੀਹੀਂ

ਸੌ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਾ।

ਮੋਰ, ਕੁੱਕੜ ਤੇ ਮੁਰਗੀ

ਹੁਣ ਜਾਵਣ ਕਿੱਥੇ?

ਤਾਰੀਂ ਰਾਖੀ ਰੇਤ ਦੀ ਮਾਲਕ

ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਬਿਠਾਉਣ ਲੱਗਾ।

-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ

ਫੋਨ: 718-690-8403

ਕਦਰਦਾਨੀ...

ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਕੁਰਤ-ਉਲ-ਐਨ ਬਲੋਚ, ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਗਾਇਕਾ ਸਾਜ਼ੀਆ ਮਨਜ਼ੂਰ ਅਤੇ ਨੌਰੀਨ ਖਾਨ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਜ਼ੀਆ ਦੀ ਬੜੀ ਕਦਰਦਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਾਵਿ-ਵਿਅੰਗ

ਲੀਡਰ

ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੀਂ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘਾਂ, ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਿਰੇ ਦਾ ਝੂਠ ਲੀਡਰ। ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਪੀਣ ਦੀ ਭਰੀ ਹਾਮੀ, ਫਿਰਦੇ ਲਾਹਿਆਂ ਦਾ ਲਈ ਜੂਸ ਲੀਡਰ। ਰੇਤ, ਬਜਰੀ, ਸੀਮੈਂਟ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਚਾਰਾ ਮੱਝਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਟੂਸ ਲੀਡਰ। ਬੈਠ ਕੇ ਸਭਾ 'ਚ ਹੋਣ ਘਸੁੰਨ ਮੁੱਕੀ, 'ਬੱਗ' ਕਰਨ ਨਾ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਲੀਡਰ।

-ਰਮੇਸ਼ ਬੱਗਾ ਚੌਹਲਾ, ਫੋਨ: 91-94631-32719

ਲਾਹੌਰ, 11 ਅਕਤੂਬਰ 1962

ਰਾਤੀਂ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸੁੱਤਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਮੂੰਹ-ਹਨੇਰੇ ਲੰਮੀ ਸੈਰ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਜਾਵਾਂਗਾ ਪਰ ਵੇਲਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਜੋਸ਼ ਠੰਢਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚ ਲੇਟਿਆਂ-ਲੇਟਿਆਂ ਖਿਆਲ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ— 'ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਆਧਾਰ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਕਿੰਝ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਜਦ ਉਹ ਆਪ ਪਸੰਦੀਦਾ ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਆਦਮੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।' ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨਾਲ ਕਿਤਨੀ ਨਫਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਕਿਤਨਾ ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਥੇ ਉਹ ਤਸਲੀਮ-ਸੁਦਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਲੋਂ

ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ

ਨਿਵਾਸੀ ਹੋਈ ਹਕੀਕਤ ਬਣ ਗਈ। ਜੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਮੁਲਕ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਏ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੰਦਰਾਂ ਦੇ ਟੱਲ ਖੜਕਿਆ ਕਰਨ, ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਮੁਲਕ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ?

ਫਿਰ ਮਨ ਵਿਚ ਸੁਆਲ ਉਠਿਆ— ਕੀ ਹੁਣ ਤੀਕ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਅ-ਧਰਮੀ ਗਣਰਾਜ (ਸੈਕੂਲਰ ਰਿਪਬਲਿਕ) ਬਣਾ ਸਕੇ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਸਹੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜੀਵ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਫਿਰਕੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਕਦੇ ਮੈਂ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਉਪਰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਕਦੇ ਮੈਂ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਨਤਾ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕੀ ਹਨ? ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਵੀ ਬੰਬਈਓਂ ਟਰਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤਾ ਦੀ ਗਰਜ਼ ਤੋਂ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਕਿਤਨੇ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋਏ ਸਨ, ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਜਾਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਲਈ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਿਤਨਾ ਆਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਿਤਨਾ ਅਗਿਆਨ ਹੈ, ਕਿਤਨੇ ਤੁਅੱਸਬ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ? ਕੀ ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਛੂਤਾਂ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ? ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨੁਕਰਾਚੀਨ ਨਿਗਾਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਨੂੰ ਡਸਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਮੰਨਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਹੈ, ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ ਹੈ। ਉਥੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਇਕ ਫਿਰਕੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਮੁਹੱਸਰ ਨਹੀਂ, ਭਾਵੇਂ ਅੰਦਰ-ਖਾਤੇ ਕਿਤਨੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ? ਉਥੇ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੂਰ ਹੋਣ ਦੀ, ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਮੋਕਲੇ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਹੀ...

ਜਦ ਰਾਤੀਂ ਲੁਹਾਰੀ ਦਰਵਾਜ਼ਿਉਂ ਫੁਲਾਹ ਦੀਆਂ ਦਾਤਣਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਜਾਂਦਿਆਂ ਸ਼ੌਕ ਫਿਰ ਜਾਗ ਪਏ। ਵੇਖਾਂ ਤਾਂ ਸਹੀ ਪਿੰਡੀ (ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ) ਦੀ ਫੁਲਾਹ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਖਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਫੁਲੇਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਟੀਆਂ ਲਾਗੇ ਭੁੰਜੇ ਬੈਠੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਸੁਰੀਲੀ ਹੋਕ ਮਾਰੀ— “ਓਏ ਭਲਵਾਨਐ... ਬਾਉਰਾਂ ਨੂੰ ਫੁਲਾਹ ਦੀ ਗੱਠੀ ਕੱਢ ਕੇ ਜ਼ਰਾ!”

ਅੰਗੀਠੀ ਤੋਂ ਦਾਤਣਾਂ ਚੁਕ ਕੇ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸ਼ੇਵ ਕੀਤਾ, ਨੁਤਾ ਧੋਤਾ, ਫਿਰ ਕੈਮਰਾ ਮੋਢੇ ਉਤੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਨਿਕਲ ਪਿਆ ਬਾਹਰ। ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਊ ਹੋਸਟਲ ਅੱਗਿਉਂ ਲੰਘਿਆ। ਰੁਕ ਜਾਂ ਬੋੜੀ ਦੇਰ? ਫੋਟੋ ਖਿੱਚ ਲਾਂ? ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ... ਮਤੇ ਕੋਈ ਵੇਖ ਕੇ ਖਾਹ-ਮਖਾਹ ਸ਼ੌਕ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਮੇਰਾ ਕੋਣ ਮੁਹਾਫਿਜ਼ ਏ ਇਥੇ? ਸੱਚ ਕਿਤਨਾ ਡਰਪੋਕ ਹਾਂ ਮੈਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਹੋਸਟਲ ਹੈ। ਖੈਰ! ਹੋਸਟਲ ਵੀ

ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਫੇਰੀ

ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ (1 ਮਈ 1913-13 ਅਪਰੈਲ 1973) ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਹਵਾ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਖਿੜੇ ਫੁੱਲ ਵਰਗਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਫਰਨਾਮਾ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਬਲਰਾਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ‘ਮੇਰਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫਰਨਾਮਾ’ ਦਾ ਨਾਂ ਬੜੇ ਲਾਭ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਭਾਵੁਕ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 1947 ਵਾਲੀ ਵੰਡ ਦਾ ਦਰਦ ਪਰੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ ‘ਪਿੰਡੀ’ ਨੂੰ ਉਹ ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਵੀ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਛੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸੀ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਭੌਂਮ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤਾਂ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਬੱਕਿਆ-ਬੱਕਿਆ ਤੇ ਪੁਰਾਣਾ-ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਅਧਖਤ ਕਰ ਛਡਿਆ ਹੈ। ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤਸਕੀਨ ਹੋਈ ਵੇਖ ਕੇ।

ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲਾ ਬਾਣਾ ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਹਦੇ ਹਾਤੇ ਵਿਚ ਥਕੇਵਾਂ ਲਾਹਣ ਲਈ, ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਰਾਤ ਸਿਪਾਹੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮਾਹੀਏ ਤੇ ਢੋਲੇ ਛੋਹ ਦਿੰਦੇ। ਅਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਗ-ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਸਟਾਪ’ ਆਖਦੇ, ਅਸਭਿਅਤਾ ਭਰੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਲਾ ਕੇ ਖਿਝਾਂਦੇ, ਹਰ ਮੁਮਕਿਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਖਰਾਬ ਕਰ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ।

ਬਾਣੇ ਲਾਗਿਉਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਲ ਜਾਂਦੀ ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਆਪਣੀ ਭੂਆ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਅਜ ਵੀ ਲੰਘਿਆ ਉਧਰੋਂ, ਪਰ ਸਹਿਮ-ਸਹਿਮ ਕੇ, ਮਤੇ ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ ਚਾਲ-ਚਾਲ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਏ ਪਰ ਗਲੀ ਦੀ ਗਰੀਬਤੀ ਜਿਹੀ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬੁਲਾਏ ਆਣ ਖਲੋਤੀ ਸਵੇਰ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਵਿਚ ਡਰੇ ਹੋਏ ਘੋਗੇ ਵਾਂਗ ਹੌਲੇ-ਹੌਲੇ ਸਿੰਗ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਰਹੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ

‘ਓਮ’ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਪ ਉਹ ਵੰਡ ਦੇ ਫਸਾਦਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਇਹ ਪਰਿਕਰਮਾ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਕਚਹਿਰੀ ਰੋਡ ‘ਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਕਾਲਜ ਦੇ ਫਾਟਕ ਉਪਰ ਹੁਣ ਇਸਲਾਮੀਆ ਕਾਲਜ ਦਾ ਬੋਰਡ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਮਹਿਰਾਬ ਉਪਰ ਨਾਗਰੀ ਵਿਚ ਦਯਾਨੰਦ ਅੰਗਲੋ ਵੈਦਿਕ ਕਾਲਜ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਅੱਗਿਉਂ ਗੋਲਬਾਗ ਵੱਲ ਲੰਘ ਕੇ ਫਿਰ ਸਾਂਦਾ ਰੋਡ ਵਲ ਟੁਰ ਪਿਆ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ‘ਤੇ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਸੁਰਖੀ ਵਾਲਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ:

ਕਿਆ ਆਪ ਚਾਹਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ

ਹਮਾਰੀ ਬਹੁ ਬੇਟੀਉਂ ਕੋ ਉਠਾ ਕਰ ਲੇ ਜਾਏ?

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਭਾਵੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਂਗ ਇਥੋਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਕੀਮ ਨੇ ਵੀ ਐਨਕ ਤੋਤ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ! ਠੀਕ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇ ਬੀਨਾਈ ਚੰਗੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਬਹੁ ਬੇਟੀਆਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਤੇ ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਉਧਾਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਤੋਂ

ਬੋਲਚਾਲ ‘ਤੇ ਹੱਸਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਗਾਹਕਾਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਫਕੀਰਾਂ ਵਾਂਗ ਚਾਹ ਦੀ ਮੰਗੀ ਸੀ।

ਸੜਕ ਦੇ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਇਕ ਚਾਹ ਵਾਲਾ ਭੁੰਜੇ ਦੁਕਾਨ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਗਰੀਬਤੋਂ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਕਿਸ ਨੇ ਪਛਾਣਨਾ ਸੀ? ਮੈਂ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਕੇ ਕੋਲ ਜਾ ਖਲੋਤਾ ਤੇ ਐਤਕੀ ਜ਼ਰਾ ਰੋਅਬ ਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਨਾਲ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ, “ਭਲਵਾਨ ਜੀ, ਚਾਹ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰਾ।”

ਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਫਿਰ ਖਤਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਯੂਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਬੰਦਾ ਨਿਕਲ ਆਇਆ।

“ਹਜ਼ੂਰ ਨਮਕੀਨ ਹੈ।” ਉਹ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ।

“ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ, ਨਮੀਕਨ ਹੀ ਪੀ ਲੋਗੇ”, ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦਿਆਂ ਮੈਂ ਆਰਜ਼ੀ ਜਿਹਾ ਸੁਖੱਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ।

ਚਾਹ ਇਕਦਮ ਬੇ-ਸੁਆਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਪਿਆਲੇ ਗੰਦੇ ਪਰ ਅਨੋਖੇ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਲੁਭ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਜੁੰਡਲੀ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਜੋ ਬਿਹਾਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਆਗਮਨ ਕਾਰਨ ਰੁਕੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਫਿਰ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ।

“ਅਜੀ ਸਾਹਬ, ਜੋ ਮਰਦ ਅਕੋਲੇ ਕਮ ਸੇ ਕਮ ਏਕ ਔਰਤੋਂ ਪਰ ਹਾਵੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਭਲਾ ਵੇਹ ਮਰਦ ਕਾਹੇ ਕਾ? ਹਮਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਮੈਂ ਏਕ ਖਾਨਜ਼ਾਦੇ ਬੇ। ਸਾਠ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਮੈਂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਕੀ ਲੜਕੀ ਸੇ ਨਿਕਾਹ ਪੜ੍ਹਵਾ ਲੀਯਾ। ਖੁਦਾ ਝੂਠ ਨਾ ਬੁਲਵਾਏ, ਪਹਿਲੀ ਬੀਵੀਓਂ ਸੇ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀਓਂ ਔਰ ਦੁਹਰੋਂ ਪੋਤੋਂ ਕੀ ਤਾਦਾਦ ਸੈਕਤੋਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਤੀ ਬੀ। ਫਿਰ ਭੀ ਚੱਟਾਨ ਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਨੀ ਜਗ੍ਹਾ ਕਾਇਮ ਬੇ। ਛੋਕਰੀ ਕੋ ਦੋ-ਤੀਨ ਬਰਸ ਖੂਬ ਖਿਲਾਇਆ ਪਿਲਾਇਆ, ਜਵਾਨ ਕੀਯਾ, ਫਿਰ ਕਿਆ... ਹਰ ਸਾਲ ਬੱਚਾ ਜਨਤੀ ਬੀ। ਏਕ ਹਕੀਮ ਸਾਹਿਬ ਉਨ ਕੋ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਚਾਵਲ ਕੇ ਦਾਨੇ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਗੋਲੀ ਖਾਨੇ ਕੋ ਦੀਯਾ ਕਰਤੇ ਬੇ, ਪਰ ਸਰਤ ਯਿਹ ਕਿ ਸਾਥ ਮੈਂ ਖੁਰਾਕ ਹੋ। ਭਈ ਕਿਯਾ ਕੀਯਾ ਖਾਤੇ ਬੇ ਵੇ, ਕਿਯਾ ਨਾ ਖਾਤੇ ਬੇ! ਅਜੀ ਅਗਰ ਖੁਰਾਕ ਤਗਤੀ ਨਾ ਹੋ, ਸਭੀ ਅੰਗੋਂ ਮੈਂ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲ ਜਾਏ ਦਵਾਈ ਕਾ, ਇਤਨੀ ਤੇਜ਼ ਬੀ ਕੰਬਖਤ। ਪਚਾਸ ਬਰਸ ਸੇ ਕਮ ਉਮਰ ਦਾ ਆਦਮੀ ਤੋ ਉਸੇ ਖਾ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ, ਵਹੀਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏ।”

ਇਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੜੀ ਜਾਣੀ-ਜਾਣਤਾ ਸੀ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਕਾਮ-ਵਾਸਨਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਕਰਮ ਜੁੰਡਲੀ ਤੋਂ ਰਤਾ ਕੁ ਅਲੱਗ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠੇ, ਹੁੱਕਾ ਪੀਂਦੇ, ਕਾਮੇ ਜਿਹੇ ‘ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਅੱਧ-ਵਿਚਾਲੇ ਰੋਸ-ਭਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਦਾਤਰੀ ਤੇ ਪੱਠਿਆ ਦੀ ਗੰਢ ਚੁਕ ਕੇ ਉਠ ਖਲੋਤਾ ਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਟੁਰਦਾ ਬਣਿਆ, “ਆਹੋ ਮੀਆਂ, ਸਭ ਦੌਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਨੇ।” ਜੁੰਡਲੀ ਉਪਰ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕਾਫੀ ਅਸਰ ਪਿਆ, ਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਛਾ ਗਈ। ਫਿਰ ਲੰਮੇ ਝਾਟੇ ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਮਲੰਗ ਨੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਉਰਦੂ ਸ਼ੇਅਰ ਪੜ੍ਹਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗਰਾਊਂਡ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਟੁਰਦਾ, ਦਰਖਤਾਂ ਦੀ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਛਾਂ ਦਾ ਸੁੱਖ ਮਾਣਦਾ, ਚਬੁਰਜੀ ਅੱਪੜ ਗਿਆ। ਅੱਗਿਉਂ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਝੂਮਦੀ ਟੋਲੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘੜੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਲਚ ਮੈਂ ਨਾ ਵਰਜ ਸਕਿਆ। ਪਿੰਡ ਨਾਬਣ ਬਾਵਿਆਵਾਲੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ ਉਹ। ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੀਚੈ ਦਿਤਾ ਤੇ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਚੰਭਾ ਮੇਰੇ ਭਾਰਤੀ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ ਉਪਰ ਇਤਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਤਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਪਤਲੂਣ ਵਾਲਾ ਬਾਉ ਪੇਂਡੂਆਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਇਕੋ ਸਾਹ ਕਿਤਨੇ ਈ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛ ਛੱਡੇ, ਤੇ ਫਿਰ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਵਾਉਣਾ ਵੀ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਬੜੀ ਸੁਆਦਲੀ ਮਿਲਣੀ ਸੀ।

ਕਿਨੇਰਡ ਕਾਲਜ ਨੇੜੇ ਇਕ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਕਦੇ ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਤੰਬੂ ਲਾ ਕੇ ਰਿਹਾ ਸਾਂ-ਨਿਊ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚੋਂ ਧੱਕਿਆ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ। ਧੱਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਇਹ ਸੀ-ਡਾਰਮਿਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਟੈਨਸ ਖੇਡਣਾ ਤੇ ਸੀਸ਼ੇ ਭੰਨਣਾ। ਕੋਠੀ ਮੇਰੇ ਇਕ ਪਿਆਰੇ ਜਮਾਤੀ ਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬੜੇ ਉਦਾਰ ਤੇ ਬਾਰਸ਼ੂਖ ਆਦਮੀ ਸਨ। ਕੋਠੀ ਦੀ ਬੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਨੁਕਰੇ ਤੰਬੂ ਲਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਈ ਪਰ ਇਹ ਸੌਦਾ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਕਰਦੇ, ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਮੁਫਤੋਂ-ਮੁਫਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।

ਕੋਠੀ ਦੇ ਫਾਟਕ ਕੋਲ ਖਲੋ ਮੈਂ ਖਾਲੀ ਪਈ ਥਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗੀਲੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕੋਠੀ ਦੇ ਹਾਤੇ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵੀ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਬੈਟਸਮੈਨ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਟੁੱਲਾ ਗੇਂਦ ਨੂੰ ਉਛਾਲ ਕੇ ਮੇਰੇ ਤੰਬੂ ਉਤੇ ਲਿਆ ਸੁੱਟੇ, ਛੱਕਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ; ਤੇ ਹਰ ਛੱਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਘੱਟੋ ਦੀ ਮੋਟੀ ਤਹਿ ਤੰਬੂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਏ ਸਾਮਾਨ ਉਪਰ ਜੰਮ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਨਰਾਜ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਇਹਨੂੰ ਖੇਡ ਦਾ ਕਰਮਾਤੀ ਅੰਗ ਸਮਝਦਾ ਸਾਂ।

ਕੋਠੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਫਾਟਕ ਦਿਨੇ ਰਾਤੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਮੇਰਾ ਤੰਬੂ ਇਕ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੇਠਲੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਚੋਰ-ਚਕਾਰ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਰਾਤ ਟਾਮਸ ਹਾਰਡੀ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਨਾਵਲ ‘ਟੈਂਸ’ ਪੜ੍ਹਦਾ-ਪੜ੍ਹਦਾ ਦੇਰ ਨਾਲ ਸੁੱਤਾ। ਨੀਂਦਰ ਵੀ ਚੰਦਰੀ ਜਿਹੀ ਆਈ। ਘੜੀ-ਮੁੜੀ ਮਾਤਾ ਸੁਪਨਾ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਾਗੇਰੀਟੋ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇੰਝ ਦਿਸਿਆ ਜਿਵੇਂ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਚੋਰ ਵੜ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਧਰ-ਇਧਰ ਟੁਰਦਾ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਢੁੰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਡਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਅੰਭੜਵਾਹੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਾਲੀ ‘ਵਾਜ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਚੀਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ- “ਕੋਨ ਹਾਏ, ਯੂ ਬਲੰਡੀ ਡੈਮ-ਫੂਲ, ਕਾਲਾ ਆਡਮੀ, ਚਲਾ ਜਾਓ ਏਕਡਮ, ਨਹੀਂ ਟੋ ਹਮ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਡੇਗਾ।”

ਇਸ ਧੌਂਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਚੋਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਧੜਕ ਟੁਰ-ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਦੇ ਅੰਦਰਵਾਰ ਲੱਗੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਲੰਪ ਦਾ ਬਟਨ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਾਹਰ ਦਾ ਕੁਝ ਦਿਸਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕੇਵਲ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਦੇ ਅੰਦਰਵਾਰ ਜਗਮਗ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਪੈ ਗਈ। ਝੱਟ ਬੱਤੀ ਬੁਝਾ ਕੇ ਤੰਬੂ ਦੀ ਕੰਧ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਖਿਸਕ ਕੇ ਮੰਜੇ ਹੇਠਾਂ ਲੁਕਣ ਦੀ ਕੀਤੀ। ਨੰਗ-ਧੜੰਗ ਸਾਂ। ਫਰਸ਼ ‘ਤੇ ਪਿਆ ਆਖਰਾਂ ਦੀ ਸਰਦੀ ਵਿਚ ਧੌਰੋ ਕਿਤਨੀ ਦੇਰ ਨਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਹਮਲਾ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੇਰੀ ਹੌਸ਼ ਵੀ ਟਿਕਾਣੇ ਆ ਗਈ। ਮਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬਾਹਰ ਸੜਕ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਖੰਭੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਤੰਬੂ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਉਪਰ ਲਟਕਦੀਆਂ, ਤੇ ਹਵਾ ਨਾਲ ਹਿਲਦੀਆਂ ਚਿਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛਣ ਕੇ ਦੋ ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਟੁਰਨ ਦਾ ਵਹਿਮ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਤਨੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਹਾਲ-ਪਾਹਰਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੱਠ ਕੇ ਆ ਗਏ, ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਹੀ ਸ਼ਰਮਸ਼ਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ।

ਅੱਜ ਉਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਸ਼ਰਮਸ਼ਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਹਮਵਤਨ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਲਈ-ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਚੋਰ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਫਰੰਗੀਆਂ ਵਾਂਗ ਭੌਂਕਣਾ ਕਿਤਨੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਦਾ ਸੂਚਕ ਸੀ।

ਚੋਰ ‘ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸਮਝ ਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਅੱਗਿਉਂ ਕੀ ਕਰਾਂ। ਵਕਤ ਟਪਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਵਾਂਗ ਚਬੁਰਜੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਗੋਰ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਚੀਜ਼ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਕ ਟਾਂਗੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ‘ਮੁਜ਼ੰਗ ਮੁਜ਼ੰਗ’ ਪੁਕਾਰਦਿਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹਦੇ ਟਾਂਗੇ ‘ਤੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਧੁੱਪਾਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 29 ਉੱਤੇ)

ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਨਿਊ ਹੋਸਟਲ ਜਿਥੇ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਵਲ ਅੱਖ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦੀ ਫੁਰਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੋਤ ‘ਤੇ ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਜਿਥੇ ਸੋਡਾਵਾਟਰ, ਸਿਗਰਟ, ਪਾਨ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰ ਆਦਿ ਵੀ ਵਿਕਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਜਿਸ ਪਟਤੇ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਹਲਵਾਈ ਉਠ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਲਵਾਈ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ, ਬਸ ਇਤਨਾ ਹੀ ਫਰਕ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਉਧਰੋਂ ਕਿਸੇ ਪਟਤੇ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ! ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਹਲਵਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ ਅਜੀਬ ਲਗਦਾ ਸੀ।

ਪਾਰਸੀ ਇਬਾਦਤਖਾਨੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੇਰੀ ਭੂਆ ਦਾ ਘਰ ਵੀ ਉਸੇ ਦਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੱਥਾ ਮੈਨੂੰ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪਛਾਣਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬੇਵਸੀ ਜਤਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਫੋਟੋ ਖਿੱਚ ਕੇ ਉਹਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਅਨਾਦਰ ਕਰਨਾ ਮੈਨੂੰ ਮੁਨਾਸਬ ਨਾ ਦਿਸਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵੇਖੀ। ਉਥੇ ਮੇਰੀ ਨਿੱਕੀ ਭੂਆ ਰਹਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਡੇਰਹਾਦੂਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਅੱਜ ਉਸ ਦੀ ਕੋਠੀ ਤਾਂ ਵੇਖ ਲਈ, ਪਰ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਹਾਲਾਂ ਤਕ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਠੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਗਲੀ ਮਵੇਸ਼ੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗਲੀ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੁਲਬਾਹਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਮੈਨੂੰ। ਮਵੇਸ਼ੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ‘ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵੇਖੀ ਜਿਹਦੀ ਮਮਤੀ ‘ਤੇ

ਬਚ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਵਰਤਮਾਨ ਯੁਗ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਹੁਰਹਾਲ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਅੱਗਿਉਂ ਇਕ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ ਆਉਂਦਾ ਦਿਸਿਆ ਜਿਹੜਾ ਲੀਡਰੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਿਰ ਹਿਲਾ-ਹਿਲਾ ਕੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤੇ ਹਦੀਸ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗਰਾਊਂਡ ਵਾਲੇ ਮੋਤ ‘ਤੇ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਦੁਕਾਨ ਦਿਸੀ। ਮਲੇਸ਼ੀਏ ਦੀ ਸਲਵਾਰ ਕਮੀਜ਼ ਪਾਈ ਮੱਸ ਫੁਟ ਮੁੰਡਾ ਮੇਜ਼ ਕੁਰਸੀਆਂ ਪੁੱਝ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ— “ਕਿਉਂ ਭਾਈ, ਚਾਹ ਦੀ ਪਿਆਲੀ ਮਿਲੇਗੀ?”

ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਉਹ ਹੱਸਣ ਲਗ ਪਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਕੁਤ-ਕੁਤਾਰੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ।

“ਇਸ ਵਿਚ ਹੱਸਣ ਦੀ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?” ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

ਉਸ ਲਈ ਹਾਸਾ ਰੋਕਣਾ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਦਸਤੂਰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਅਖੀਰ ਬੋਲਿਆ, “ਹਾਲੇ ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।” ਉਹਦਾ ਗੋਰਾ ਰੂਂ ਚਿਹਰਾ ਲਾਲ ਸੁਰਖ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਹਦੀ ਮੁਰਖਤਾ ‘ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਟੁਰ ਪਿਆ। ਕੰਬਖਤ ਹੱਸਿਆ ਕਿਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਸੀ? ਬਹੁਤ ਸੋਚਣ ਬਾਅਦ ਇਕੋ ਕਾਰਨ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਮੇਰੀ ਪੰਝੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦੀ ਜੰਗ-ਲੱਗੀ ਪੰਜਾਬੀ

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਇਹ ਸਲੋਕ ਦੂਸਰੀ ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀ ਇੱਜ਼ਤ ਉਹ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਕੋਈ ਕੁਝ ਵੀ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਲੋਂ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਮਾਣ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਗ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤੀ ਸੇਕ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਪਾਲਾ ਜਾਂ ਠੰਢ ਅੱਗ ਦਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਰਜ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਤ ਆਪਣੀ ਕਾਲਖ ਨਾਲ ਸੂਰਜ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਹਨੇਰਾ ਚੰਦਰਮਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਹਵਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਤਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੀ ਭਿੰਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੀ-ਭਾਵ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੱਤ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੀਤੀ ਅਜਿਹੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੀਆਂ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹੀ ਅਸਲੀ, ਸੱਚੀ ਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਦੀਵੀ ਹੈ,

ਅਗੀ ਪਾਲਾ ਕਿ ਕਰੇ
ਸੂਰਜ ਕੇਹੀ ਰਾਤਿ॥
ਚੰਦ ਅਨੇਰਾ ਕਿ ਕਰੇ
ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਕਿਆ ਜਾਤਿ॥
ਧਰਤੀ ਚੀਜੀ ਕਿ ਕਰੇ
ਜਿਸੁ ਵਿਚਿ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੋਇ॥

ਨਾਨਕ ਤਾ ਪਤਿ ਜਾਣੀਐ
ਜਾ ਪਤਿ ਰਖੈ ਸੋਇ॥੨॥ (ਪੰਨਾ ੧੫੦)

ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਨਾਮ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੋਣ ਲਈ ਉਦਮ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਅਚਰਜ ਰੂਪ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਅਸਚਰਜ ਰੂਪ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਭਾਵ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸਦਾ 'ਸੁਬਹਾਨੁ' (ਆਖ ਆਖ ਕੇ) ਵਡਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਸਦੀਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਜੀਵ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਜੀਮਦੇ ਅਤੇ ਮਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੋਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦਾ ਦਾਨ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਜੈਸਾ ਸੇਵੈ ਤੈਸੇ ਹੋਇ)। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਬਰਕਤ ਸਦਕਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਅਟੱਲ ਹੁਕਮ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਾਸੋਂ ਅਸਲੀਅਤ ਦੀ ਸੋਝੀ ਅਤੇ ਉਚੀ

ਨਾਨਕ ਤਾ ਪਤਿ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਪਤਿ ਰਖੈ ਸੋਇ

ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੁਰਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਸਲੀਅਤ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਪਰਮਾਤਮ-ਸੁਰਤਿ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦਾ ਲੇਖ ਸੋਹਣਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਮੱਥੇ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਲੇਖ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਿਟਾਇਆ ਮਿਟਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਮਨਣ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਚੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੋਹ ਜਾਂ ਮਿਟਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬੇਅੰਤ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬੇਅੰਤ ਦਾਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿੰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਮੁੱਕ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਉਹ ਉਹੀ ਦਾਤ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਦੀ ਦਾਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ,

ਤੁਧੁ ਸਚੇ ਸੁਬਹਾਨੁ ਸਦਾ ਕਲਾਣਿਆ॥
ਤੂੰ ਸਚਾ ਦੀਬਾਣੁ ਹੋਰਿ ਆਵਣ ਜਾਣਿਆ॥
ਸਚੁ ਜਿ ਮੰਗਹਿ ਦਾਨੁ ਸਿ ਤੁਧੈ ਜੋਗਿਆ॥
ਸਚੁ ਤੇਰਾ ਫੁਰਮਾਨੁ ਸਬਦੇ ਸੋਗਿਆ॥
ਮੰਨਿਐ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ
ਤੁਧੈ ਤੇ ਪਾਇਆ॥

ਕਰਮਿ ਪਵੈ ਨੀਸਾਨੁ ਨ ਚਲੈ ਚਲਾਇਆ॥
ਤੂੰ ਸਚਾ ਦਾਤਾਰੁ
ਨਿਤ ਦੇਵਹਿ ਚਤਹਿ ਸਬਾਇਆ॥
ਨਾਨਕੁ ਮੰਗੈ ਦਾਨੁ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਇਆ॥੨੬॥
(ਪੰਨਾ ੧੫੦)

ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ, ਭਾਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਗਿਆਨ ਸਦਕਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਸਦਕਾ ਸੱਚ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਦੀਖਿਆ ਆਖਿ ਬੁਝਾਇਆ
ਸਿਫਤੀ ਸਚਿ ਸਮੇਉ॥
ਤਿਨ ਕਉ ਕਿਆ ਉਪਦੇਸੀਐ
ਜਿਨ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਦੇਉ॥੧॥ (ਪੰਨਾ ੧੫੦)

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਸਲੋਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਧ-ਵਿਵੇਕ ਉਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਮੱਤ ਲਈ, ਉਚੇਰੀ ਬੁੱਧੀ ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ 'ਦੀਜੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕ' ਰਾਹੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ)।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਮਤਿ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਮਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਸੋਝੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਮਝ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜੀਵਨ-ਸਫਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਫਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਸੋਝੀ ਜਾਂ ਬੁੱਧੀ ਹੋਵੇ ਨਾ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਾਰੇ ਆਖੀ ਜਾਣੀਏ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਹੀ ਸੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ-ਜੰਤ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਸਦੀਵੀ ਅਤੇ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਾਸੋਂ ਮਤਿ ਅਤੇ ਬੁਧਿ ਦੀ ਦਾਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇ ਨਵਿਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਭਟਕਣ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਆਪਿ ਬੁਝਾਏ ਸੋਈ ਬੂਝੈ॥

ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਸੁਝਾਏ ਤਿਸੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਸੂਝੈ॥

ਕਹਿ ਕਹਿ ਕਥਨਾ ਮਾਇਆ ਲੂਝੈ॥

ਹੁਕਮੀ ਸਗਲ ਕਰੇ ਆਕਾਰ॥

ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸਰਬ ਵੀਚਾਰ॥

ਅਖਰ ਨਾਨਕ ਅਖਿਓ ਆਪਿ॥

ਲਹੈ ਭਰਾਤਿ ਹੋਵੈ ਜਿਸੁ ਦਾਤਿ॥੨॥

(ਪੰਨਾ ੧੫੦)

ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਇਲਹਾਮ ਗੁਰੂ ਜੋਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੁਗਤਿ ਰਾਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿ ਦਾ ਜੋ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ, ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਧੁਰੋਂ ਆਈ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਗੁਰੂ ਜੋਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੁਗਤਿ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਅਮਲ ਹੈ ਜੋ

**ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਦੀ ਦਾਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੈ।
ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।**

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਸਰੀਰਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 'ਵੇਈ ਨਦੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼' ਤੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਨਾਲ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਜੋਤਿ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ, ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਸਰੀਰ ਬਿਨਸਣਹਾਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੈ ਜੋ ਸਰਬ ਸਮਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਜਾ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪਰੰਪਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇ ਕੇ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਰਬ ਸਮਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਲਹਾਮ ਦੇ ਇਸੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ

ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਢਾਢੀ ('ਵਾਰ' ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ) ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਵਿਹਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਢਾਢੀ ਬਣਾ ਕੇ ਅਸਲ ਕੰਮ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਰਾਤ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਦਿਨ-ਹਰ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਜਸ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਢਾਢੀ ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੱਚੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਰੂਪੀ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਭੋਜਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਇਹ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਭੋਜਨ ਰੱਜ ਕੇ ਖਾਧਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਢਾਢੀ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਇਸ ਨਾਮ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਛਕਦਾ ਹਾਂ ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਸੱਚੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦਾ ਜੱਸ ਗਾ ਕੇ ਉਸ ਪੂਰਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਪਾ ਲਈਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਉ ਢਾਢੀ ਵੇਕਾਰੁ ਕਾਰੈ ਲਾਇਆ॥
ਰਾਤਿ ਦਿਹੈ ਕੈ ਵਾਰ ਧੁਰਹੁ ਫੁਰਮਾਇਆ॥
ਢਾਢੀ ਸਚੈ ਮਹਲਿ ਖਸਮਿ ਬੁਲਾਇਆ॥
ਸਚੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਕਪੜਾ ਪਾਇਆ॥
ਸਚਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਭੋਜਨੁ ਆਇਆ॥
ਗੁਰਮਤੀ ਖਾਧਾ ਰਜਿ ਤਿਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥
ਢਾਢੀ ਕਰੇ ਪਸਾਉ ਸਬਦੁ ਵਜਾਇਆ॥
ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਸਾਲਾਹਿ
ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ॥੨੭॥ (ਪੰਨਾ ੧੫੦)
ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੀ 24ਵੀਂ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਦਮ ਕੀਤਾ, ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਸਾਦਾ ਭੋਜਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਾਦਾ ਵਿਛਾਉਣਾ ਕੀਤਾ ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਜੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਦਾ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ, ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਕਾਰਨ, ਬੁਲੰਦ ਕਿਸਮਤ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਇਕਸੁਰਤਾ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਸੱਚਖੰਡ ਭਾਵ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਾਸੋਂ ਨਾਮ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਤੇ ਹਲੀਮੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਜਲਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਲਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦੱਸਣ ਲਈ ਬਾਬੇ ਨੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਾਲਾ ਵੇਸ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਰੀਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਿਕਲ ਤੁਰਿਆ,

ਪਹਿਲਾ ਬਾਬੇ ਪਾਯਾ ਬਖਸ਼ੁ ਦਰਿ
ਪਿਛੋਂ ਫਿਰਿ ਘਾਲਿ ਕਮਾਈ॥
ਰੇਤੁ ਅੰਕੁ ਆਹਾਰੁ ਕਰਿ
ਰੋੜਾ ਕੀ ਗੁਰ ਕੀਐ ਵਿਛਾਈ॥
ਭਾਰੀ ਕਰੀ ਤਪਸਿਆ
ਵਡੇ ਭਾਗਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਬਣਿ ਆਈ॥
ਬਾਬਾ ਪੈਧਾ ਸਚਿ ਖੰਡਿ
ਨਉ ਨਿਧਿ ਨਾਮੁ ਗਰੀਬੀ ਪਾਈ॥
ਬਾਬਾ ਦੇਖੇ ਧਿਆਨੁ ਧਰਿ
ਜਲਤੀ ਸਭਿ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਿਸਿ ਆਈ॥
ਬਾਬੁ ਗੁਰੁ ਗੁਬਾਰੁ ਹੈ,
ਹੈ ਹੈ ਕਰਦੀ ਸੁਣੀ ਲੁਕਾਈ॥
ਬਾਬੇ ਭੇਖ ਬਣਾਇਆ
ਉਦਾਸੀ ਕੀ ਰੀਤਿ ਚਲਾਈ॥
ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੋਧਣਿ ਧਰਤਿ ਲੁਕਾਈ॥੨੪॥

ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਮੈ ਭਾਲਿਆ ਹਰਿ ਜੇਵਡੁ ਨ ਕੋਈ

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫

ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਮੈ ਭਾਲਿਆ
ਹਰਿ ਜੇਵਡੁ ਨ ਕੋਈ॥
ਗੁਰ ਤੁਨੇ ਤੇ ਪਾਈਐ
ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ ਸੋਈ॥੧॥
ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ
ਸਦ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨਾ॥
ਨਾਮੁ ਨ ਵਿਸਰਉ ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਚਸਾ
ਇਹੁ ਕੀਜੈ ਦਾਨਾ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਭਾਗਨੁ ਸਚਾ ਸੋਇ ਹੈ
ਜਿਸੁ ਹਰਿ ਧਨੁ ਅੰਤਰਿ॥
ਸੋ ਛੁਟੈ ਮਹਾ ਜਾਲ ਤੇ
ਜਿਸੁ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਨਿਰੰਤਰਿ॥੨॥
ਗੁਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਿਆ ਕਹਾ
ਗੁਰੁ ਬਿਬੇਕ ਸਤ ਸਰੁ॥
ਓਹੁ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ ਜੁਗਹ
ਜੁਗੁ ਪੂਰਾ ਪਰਮੇਸਰੁ॥੩॥
ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਹੁ ਸਦ ਸਦਾ
ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਨੁ ਰੰਗੇ॥
ਜੀਉ ਪ੍ਰਾਣ ਧਨੁ ਗੁਰੁ ਹੈ
ਨਾਨਕ ਕੈ ਸੰਗੇ॥੪॥

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰਕ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਮੈ ਭਾਲਿਆ ਹਰਿ ਜੇਵਡੁ ਨ ਕੋਈ, ਹੇ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਇਸ ਜਗਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਲ ਕੇ ਨੇੜਿਉਂ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਜਿਹਾ ਪਿਆਰਾ ਸੁਖ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ; ਗੁਰ ਤੁਨੇ ਤੇ ਪਾਈਐ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ ਸੋਈ, ਪਰ ਉਸ ਸਚੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ

ਮਿਲਾਪ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਵਿਚ ਆਪ ਆ ਕੇ ਦੇਵੇ।
ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ
ਸਦ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨਾ॥
ਨਾਮੁ ਨ ਵਿਸਰਉ ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਚਸਾ
ਇਹੁ ਕੀਜੈ ਦਾਨਾ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸ਼ਬਦ ਦੀ 'ਰਹਾਉ' ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅਤਿ ਸੋਹਣੇ, ਅਤਿ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰਦੇਵ ਤੋਂ ਸਦਾ ਸਦਾ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਸਦਾ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਹੇ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਹੋ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਓ! ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦਾਨ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਭੀ ਨਾ ਵਿਸਾਰਾਂ।
ਭਾਗਨੁ ਸਚਾ ਸੋਇ ਹੈ
ਜਿਸੁ ਹਰਿ ਧਨੁ ਅੰਤਰਿ॥
ਸੋ ਛੁਟੈ ਮਹਾ ਜਾਲ ਤੇ
ਜਿਸੁ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਨਿਰੰਤਰਿ॥੨॥
ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਕਿਡੇ ਸੋਹਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਸਹੀ ਮਾਇਨੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਹੀ ਜੀਵ ਭਾਗਨੁ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਾਹੂਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਰੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਧਨ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਹੇ ਭਾਈ! ਵਿਕਾਰਾਂ ਭਰੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮਹਾਂ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਣ ਤੋਂ ਉਹ ਜੀਵ ਹੀ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ

ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਦਾ ਰਹੇ।

ਗੁਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਿਆ ਕਹਾ
ਗੁਰੁ ਬਿਬੇਕ ਸਤ ਸਰੁ॥
ਓਹੁ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ ਜੁਗਹ
ਜੁਗੁ ਪੂਰਾ ਪਰਮੇਸਰੁ॥੩॥
ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਉਪਮਾ ਕਰਦੇ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਭਲਾ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੱਸਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਉਚੀ-ਸੂਚੀ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਬਿਬੇਕ ਦਾ ਸਰੋਵਰ ਹੈ, ਉਚੇ-ਸੂਚੇ ਆਚਰਨ ਦਾ ਲਬਾ-ਲਬ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸਰੋਵਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ, ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਜੁਗ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਹੁ ਸਦ ਸਦਾ
ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਨੁ ਰੰਗੇ॥
ਜੀਉ ਪ੍ਰਾਣ ਧਨੁ ਗੁਰੁ ਹੈ
ਨਾਨਕ ਕੈ ਸੰਗੇ॥੪॥

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਤਾਰਨਹਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਉਸ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਉਸ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਹੀ ਰੰਗ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ-ਜਾਨ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਗੁਰੂ ਸਦਾ ਹੀ ਨਾਨਕ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

**-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536**

ਸਿਰੜੀ ਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਕਵਿਤਰੀ ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ

ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਰੰਗ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਦੇਵਿੰਦਰ ਗੁਰਾਇਆ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਲਈ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਗਨ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਕਾਵਿ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਨਿਰੀ ਸਾਖੇਪ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ। ਦੇਵਿੰਦਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੋਚਾਂ-ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤ

ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਇਕਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਚਕਾਚੌਂਧ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਦਿਖ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਦਬਦਬੇ ਵਾਲੇ ਰੋਲ ਨੇ ਉਥੇ ਪੁੱਜੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਧੋਲ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਵੱਖਰਾ ਮੁਹਾਣ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਐਸਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦੇਰ ਸਵੇਰ ਹਰ ਪਰਵਾਸੀ ਉਥੋਂ ਦਾ ਵਾਸੀ ਬਣਦਾ-ਬਣਦਾ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਸਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਖੁੰਢਾ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਗਾੜ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਕਵੀ/ਲੇਖਕ ਸਿਰਫ ਰੁਦਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਟਾਵਾਂ ਪੂਰੇ ਜਲੌਅ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਲੇਖਕ ਪਰਵਾਸੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਕਤਾਰ ਜਾਂ ਤੰਗ ਜਿਹੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਮੁੱਖਧਾਰਾਈ ਕਾਵਿ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਦੇਵਿੰਦਰ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਕਵੀਆਂ/ਕਵਿਤਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਪੁੱਜ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਪਛਾਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਵਿ-ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਹਦੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ'

ਵਿਚਲੀਆਂ ਵਧੇਰੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਕਵਿਤਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਸਹਿਜ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਕਵਿਤਾ 'ਮਾਸਟਰ ਪੀਸ' ਕਵਿਤਾ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਦਾ ਸਮਾਜਕ ਰੁਤਬਾ ਕੀ ਹੈ? ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਸਥਾਨ ਕੀ ਹੈ? ਉਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਸਮਾਜਕ ਤਾਣ-ਬਾਣਾ ਬਿਖਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਕਿਵੇਂ ਘਰ ਖੋਲ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਬਗੈਰ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਦੇਵਿੰਦਰ ਦੇ ਅੰਤਹਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ ਜੋ ਕਵੀ ਮਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਸਮੂਹ ਲੋਕਮਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ,

ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹਾਂ
ਹਰ ਮੌਸਮ ਹੰਢਾਇਆ ਮੈਂ
ਕਦੀ ਧੁੱਪਾਂ ਨੇ ਉਖੇੜਿਆ
ਕਦੀ ਬੁਢਾਤਾਂ ਨੇ ਰੋੜ੍ਹਿਆ
ਪਰ ਮੇਰੀ ਹੋਂਦ ਨਾ ਮਰੀ।
ਮੈਂ ਡਿੱਗੀ, ਟੁੱਟੀ ਤੇ ਖਿੰਡੀ
ਮੁੜ ਛੱਤ ਬਣ ਗਈ।

ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹਾਂ।

ਇਹ ਨਾਰੀਤਵ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਵੱਲ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਨਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਵੇਸਵਾ' ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਜੋ ਔਰਤ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਤੇ ਬੇਵਸੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੇ ਮਾਯੂਸੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਮਰਦ ਉਸ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤਿ ਨੀਵਾਣਾਂ ਵੱਲ ਧੱਕਦਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਫਿਰ ਉਹ ਸੁੱਚੇ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਘੋੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 'ਐ ਮਨੁੱਖ' ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਮਾਜਕ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਮਰਦ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਧੀ, ਭੈਣ, ਮਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਅਰਥਹੀਣ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ' ਵਿਚ ਦੇਵਿੰਦਰ ਨੇ 'ਮੈਂ' ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਸਤਰੀਤਵ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਝਾਤ ਪਾਈ ਹੈ।

ਕਵਿਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਉੱਜ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਸਮੋਈ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ-ਛਿਣਾਂ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਫਤਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਜੂਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ। 'ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਆਏ', 'ਬਾਪ', 'ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਜੋ ਲਿਖੇ', 'ਮਿੱਟੀਏ ਨੀ ਮਾਫ ਕਰੀ', 'ਉਹ ਦਿਨ ਕਿਥੇ ਗਏ'

ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ

ਆਦਿ ਕਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਰਥਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਪਿੱਛਲਝਾਤ ਰਾਹੀਂ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਰਾਹੀਂ ਚਿਤਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਾਏ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਪਰਾਏ ਧਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸਦਾ ਹੀ ਸਤਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚੋਂ ਪੁੱਟੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪੀੜਾ ਵੀ ਅੰਤਰਮਨ ਨੂੰ ਹਲੂਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਵਿਤਰੀ ਆਪਣੇ ਤੇ ਪਰਾਏ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ, ਵਿਤਕਰੇ, ਵਿਹਾਰ, ਧਾਰਮਕ ਵਖਰੇਵਾਂ ਤੇ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਬੜਾ

ਕਾਵਿਮਈ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਗੀਤ ਵੀ ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੈਅ ਹੈ, ਰਸ ਹੈ, ਸੰਗੀਤ ਹੈ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੁਕਤਾ ਹੈ ਪਰ ਚੇਤਨਾ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚਲੇ ਬਿੰਬ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਪੇਂਡੂ ਰਹਿਤਲ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਜੇ ਹਨ,

ਅਜੇ ਤਾਂ ਛੱਜ ਛੇਪਿਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ,
ਇਕ ਵੀ ਪੂਣੀ ਕੱਤੀ ਨਾ।
ਅਜੇ ਤਾਂ ਤੱਕਲਾ ਵਿੰਗਾ ਟੇਢਾ,
ਮਾਲ ਚਰਖੇ ਦੀ ਵੱਟੀ ਨਾ।
ਅਜੇ ਤਾਂ ਮੁੰਨਾ ਠੁਕਵਾਉਣ ਲਈ,
ਤਰਖਾਣਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ।
ਅਜੇ ਚਰਮਖਾਂ ਬੁਣਨ ਲਈ
ਬੇਲੇ ਤੋਂ ਕਾਹੀ ਮੰਗਵਾਣੀ।

ਕਲਾਤਮਿਕਤਾ ਕਵਿਤਰੀ ਦਾ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਗੁਣ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ 'ਚੀਰੇ ਵਾਲਾ', 'ਇਕ ਕੁੜੀ', 'ਮੈਂ ਕੰਮੀਆਂ ਦੀ ਲਗਰ', 'ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ', 'ਲਾ ਲੈ ਚੁੰਨੀ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੀ' ਆਦਿ ਵਧੀਆ ਗੀਤ ਹਨ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਪੁੱਜ ਕੇ ਵਧੀਆ ਵਸੋਬੇ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਰਥਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜੰਗ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਦੇਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਲੜਨੀ ਪਈ। ਇਹ ਜੰਗ ਕੇਵਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੁੜ੍ਹਾਂ ਮਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉੱਜ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ 'ਚੋਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਪੁੱਟ ਕੇ ਕਿਸੇ ਬੇਗਾਨੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਲਾਉਣੀਆਂ ਸੌਖਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ। ਕਵਿਤਰੀ ਨੇ ਐਸੀਆਂ ਕਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਵਖਰੇਵਿਆਂ, ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਤੇ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਨੂੰ ਜੋ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਜੋ ਬਦਤਰ ਹਾਲਤ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ

ਬੜਾ ਯਥਾਰਥਕ ਤੇ ਮਾਰਮਿਕ ਚਿਤਰਨ ਦੇਵਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ,

ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਕਦ ਉਮਰ ਢਲ ਗਈ
ਰੱਬ! ਇਹ ਕੀ ਕਹਿਰ ਕਮਾ ਦਿੱਤਾ।
ਕੱਢ ਕੇ ਮਾਸਟਰ ਬੈਡਰੂਮ 'ਚੋਂ ਸੋਫੇ ਵਾਂਗੂ,
'ਬਾਪੂ' ਬੇਸਮੈਂਟ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤਾ।
ਇਥੇ ਵੰਡਣ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ,
ਪਰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ।
ਮਾਂ ਰਹੀ ਏ ਬੱਚੇ ਖਿਡਾਉਣ ਜੋਗੀ,
ਸਬਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪੁੱਤਾਂ ਨੇ ਪਿਉ

ਰੱਖਿਆ।
ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਵਿਚ
ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਤਰੇਤਾਂ, ਸਫੈਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਖੂਨ, ਪੈਸੇ
ਲਈ ਅੰਨ੍ਹੀ ਦੌੜ, ਆਪਣੀ ਹਉਂ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣ
ਦੀ ਕ-ਰੁਚੀ, ਤਿਤਕਦਾ ਆਪਾ ਅਤੇ ਧਿੱਗੋਜ਼ੇਰੀ
ਦਾ ਉਤਰ ਹਰ ਥਾਂ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਕਵਿਤਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬ ਕਰ
ਕੇ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਢਾਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ,

ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ,
ਲੇਬਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ।
ਆਉ! ਨੰਗੇ ਜਿਸਮਾਂ ਨੂੰ,
ਪਾ ਕੇ ਕਢਨ ਢੱਕ ਦੇਈਏ।

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਪਾਵੇ ਲਾਅਨਤਾਂ,
ਫਿਟਕਾਰੇ ਵੇ ਕੋਈ।
ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ
ਸਤਿਅਮ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?
ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ,
ਦਹਿਸ਼ਤ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ, ਔਰਤ, ਧੀਆਂ,
ਮੇਰੀ ਕਥਾ, ਮੰਡੀਕਰਨ ਆਦਿ ਬੜੇ ਤੀਬਰ ਰੂਪ
ਵਿਚ ਉਘੜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਵਿਤਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ
ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੋਲ ਕਵਿਤਾ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜੁਗਤ
ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝ ਵੀ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ
ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਆਸ
ਹੈ। ਦੇਵਿੰਦਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ: 571-315-
9543 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਹਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰੇ

ਅਸੀਂ ਜੀਵਿਆ ਹੀ ਕਦ ਹੈ
ਆਪਣੇ ਹਾਣ ਦਾ ਹੋ ਕੇ?
ਬਸ ਗੁਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਏ
ਕਦੀ ਹੱਸ ਕੇ ਕਦੀ ਰੋ ਕੇ।

ਅਸੀਂ ਲੱਖ ਆਖੀਏ ਉਸ ਨੂੰ
ਸਾਹਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰੇ ਨਾ ਲਾਇਆ ਕਰ
ਪਰ ਉਹ ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਹਵਾਵਾਂ ਨੂੰ
ਪੈਰੀਂ ਕੰਡੇ ਪਰੋ ਕੇ।

ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਡਰੋਂ ਬਾਲ ਕੇ
ਘਰ ਦੀਵਾ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ
ਪਰ ਦਿਲ ਦੇ ਦਰਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ
ਰੱਖੀਏ ਚਾਨਣ ਲਕੇ ਕੇ।

ਅਸੀਂ ਤੇ ਕਸਮ ਖਾਧੀ ਸੀ
ਝੱਖੜਾਂ ਤੋਂ ਝੁੰਗੀਆਂ ਬਚਾਵਾਂਗੇ
ਪਰ ਖਿੰਡ ਰਹੇ ਹਾਂ ਖੁਦ ਹੀ
ਤੀਲ੍ਹਾ-ਤੀਲ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ।

ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਰਗਾ

ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਰਗਾ
ਕੋਈ ਦਿਲਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।
ਪਿਆਰ ਤੇ ਮਿਲਿਆ ਏ
ਇਜ਼ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।
ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਰਗਾ...

ਜੋ ਸਾਡੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਲਈ
ਗੱਲ ਐਸੀ ਕਰ ਜਾਵੇ।
ਇਕ-ਇਕ ਔਖਰ 'ਤੇ
ਲੱਖ ਵਾਰੀ ਮਰ ਜਾਵੇ।
ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਹਿਫਿਲ ਨੂੰ
ਫਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।
ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਰਗਾ...

ਹਿੰਮਤ ਸੀ ਸੂਰਜ ਨੂੰ
ਅੱਖੀਆਂ ਵਿਚ ਭਰ ਲਈਏ।

ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਚੰਦ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ
ਮੁੱਠ ਚਾਨਣ ਫੜ ਲਈਏ
ਰਹੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਖਿੰਡੀਆਂ
ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਸਵਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਉਤੇ
ਤੇ ਬੜਾ ਭਰੋਸਾ ਏ।
ਕਿਸ ਨੂੰ ਸਜਦਾ ਕਰੀਏ
ਚਹੂੰ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਧੋਖਾ ਏ।
ਐਵੇਂ ਰੱਬ ਰੱਬ ਕਰਦੇ ਆਂ
ਦੀਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।
ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਰਗਾ...

ਦੁੱਖ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ
ਅਸੀਂ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।
ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ
ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਨੱਚਦੇ ਹਾਂ।
ਸਾਡੇ ਜਿਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ
ਕੋਈ ਕਿਰਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।
ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਰਗਾ...

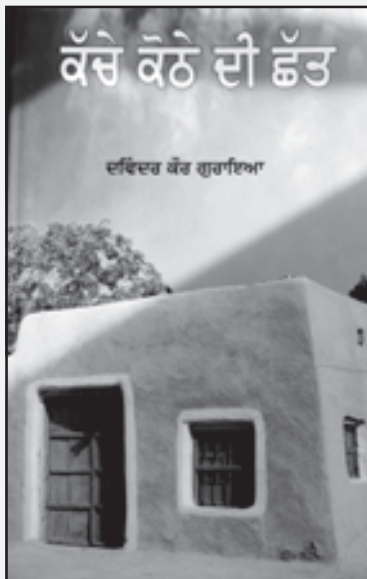
ਕੀ ਕਰੀਏ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਨੂੰ
ਕੀ ਕਰੀਏ ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ।
ਸੁੰਨੇ ਰਾਹ ਅਖਲਾਕਾਂ ਦੇ
ਲੱਭਦੇ ਨੇ ਹਾਣਾਂ ਨੂੰ।
ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਪਗਡੰਡੀਆਂ ਨੂੰ
ਕੋਈ ਰਾਹਗਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।
ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਰਗਾ
ਕੋਈ ਦਿਲਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਸ਼ਹਿਰ

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ
ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਨੇ?
ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ
ਕੋਈ ਦਰਾੜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ
ਬੰਦ ਕਿਉਂ ਨੇ?
ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿੜਕੀਆਂ 'ਚੋਂ
ਆਉਂਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕ
ਲਾਸ਼ਾਂ ਕਿਉਂ ਨੇ?

ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ'

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁੱਲਾਂ 'ਤੇ
ਵਕਤ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼
ਫਰੋਬ ਕਿਉਂ ਹੈ?
ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ
ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹਰ ਔਰਤ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕਿਉਂ ਹੈ?
ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ
ਜੱਗ ਜਨਣੀ ਦਾ ਤਾਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਪਾਵੇ ਲਾਹਣਤਾਂ
ਫਿਟਕਾਰੇ ਵੇ ਕੋਈ,
ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ
ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ
ਸੰਸਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਦੇਵੇ ਵਾਸਤਾ
ਚੰਦ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ,
ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ
ਸ਼ਰਮ-ਹਯਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਔਰਤ

ਮੈਂ ਕਦੀ ਮਾਂ, ਕਦੀ ਭੈਣ
ਕਦੀ ਮਹਿਬੂਬ ਹਾਂ ਤੇਰੀ।

ਪਰ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਔਰਤ ਹਾਂ
ਤੇਰੀ ਹੋਂਦ ਤੇਰੀ ਹਮਸਫ਼ਰ।

ਹੰਢਾਉਣ ਤੇ ਚੱਖਣ ਲਈ
ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ,
ਮੈਂ ਕਿਨਾਰੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ
ਪਗਡੰਡੀ ਹਾਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹਾਂ।

ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਬੰਦਸ਼ਾਂ
ਮਾਰਾਂ 'ਚ ਪਿਸਦੀ,
ਕੁੰਦਨ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ
ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਵਾਂ।

ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦੀ
ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਭਦੀ,

'ਗੁਰਾਇਆ' ਹੋ ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਵੀ
ਧਰਤੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹਾਂ।

ਮੰਡੀਕਰਨ

ਉਹ ਮੇਰੇ ਹੀ ਉਜੜੇ
ਘਰ ਦਾ ਮਲਬਾ ਏ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁੰਝ ਕੇ
ਇਕ ਪਾਸੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਹੀ
ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਏ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰ ਕੇ ਨੰਗਾ
ਉੱਨਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ।

ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਧੋਖਾ
ਮੇਰੀ ਖੁੰਢੀ ਸੋਚ ਏ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਹੁਰਤ ਦਾ
ਫਿਰ ਚੂਨਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਮੇਰੀ ਕਾਇਰਤਾ ਏ
ਮੇਰੀ ਖੁਦ ਦੀ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ
ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਮੇਰੇ ਹੀ ਵਿਕ
ਜਾਣ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਏ
ਜਿਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਦੁਸ਼ਮਣ
ਸਿਰ ਹੈ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਆਓ! ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਹ ਕੇ
ਦੇਖੀਏ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਵੀ ਹਾਂ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ
ਐਟਮ ਹੈ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰਾਇਆ ਮੈਂ ਦੇਖ ਲਈ
ਤੇਰੇ ਉਠਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ
ਤਾਹੀਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਫਿਰਨੀਆਂ
ਨੂੰ ਵਾਹਣੀਂ ਰਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਅਰਦਾਸ

ਅਰਦਾਸ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਕਿਰਤ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੁਕਾਮ ਹੈ। ਗੁਰ-ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਦਾਸ ਕਦੀ ਬਿਰਥੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵੱਲ ਅਨੰਤ ਉਚੀ ਉਡਾਣ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਉਹ ਫੈਲਾਓ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਇਨਾਤ ਸਿਮਟਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦੀ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕੋਈ ਪਰੰਪਰਾ ਜਾਂ ਰੀਤ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕੋਈ ਰਣਣ-ਮੰਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਜੋ ਪਲ-ਪਲ ਜੀਵਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਈ ਕੋਣਾਂ ਤੋਂ ਅਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਅਰਦਾਸ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਤਿਅੰਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਪਰੰਪਰਾ ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੰਨੇ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸ਼ੁਰੂ ਜਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਸਕੇ, ਇਕ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਈਆਂ ਦੇ ਆਰੰਭੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਜੋ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਅਰਦਾਸ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ

ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੱਖ
ਫੋਨ: 281-635-7466

ਹੁੰਦੇ, ਤੇ ਉਹ ਨੇਪਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਇਹ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹੈ।

ਮੈਂ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਵਾਚਣ ਦਾ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਮੇਰੀ ਤੁਫ਼ ਬੁੱਧੀ ਹੈ (ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ), ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਖਿਆਨ ਸੁਣ ਕੇ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਨੁਭਵ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਮਨੁੱਖੀ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਉਹ ਵੇਦਨਾ ਜਾਂ ਤਤਵ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਧਰ ਅੰਦਰੋਂ, ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਹਦੀ ਹੋਈ, ਉਸ ਦੇ ਅਥਰੂਆਂ ਨਾਲ ਭਿਜ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸਨਮੁਖ ਜਾਣ ਕੇ (ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਆਖ਼ਾਂ ਨਾਲ) ਰੁਪਾਂਤਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਿਰਥੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਨਾ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫਰਮਾਨ 'ਬਿਰਥੀ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵੇ' ਜਨ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ' ਠੋਸ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਵਾਹੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਹ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਹਰ ਤੁਕ ਤੇ ਹਰ ਅੱਖਰ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿੱਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੇ ਉਸ ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਸਬੰਧੀ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।

ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਠੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਮੰਗਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੰਕਾ ਅਕਸਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ? ਜਦ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਬਿਰਥਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਪ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ? ਸਾਡੀ ਅਰਦਾਸ ਅਜਿਹੀ ਵਿਲੱਖਣ ਕਿਰਤ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਪੰਥਕ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੀ ਸੂਝ ਤੇ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਹਰ ਲਫਜ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਤਹਾਸ ਸਮੇਈ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਤਿਅੰਤ ਡੂੰਘੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਵਿਚਲੀ ਅਰਦਾਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਇੰਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ।

ਸਾਡੀ ਜੋ ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਅਰਦਾਸ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ ਤਕਰੀਬਨ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਅਰਦਾਸ

ਪੰਥਕ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਉਸ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਫਤਿਹ ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਉਸ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਿੱਖ ਦੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੱਬੀ ਅਲੌਕਿਕ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਧਿਆਨ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ, ਤਿੰਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਉਸ ਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਮਾਰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ, ਇਹ ਜਾਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ, ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਨਾ ਬੈਠੇ, ਉਸ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਤਮਕ, ਮਾਨਸਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਰੋਗ ਦੂਰ

ਅਮਿਤ ਪੈੜਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਤੇ ਠੋਸ ਮਾਰਗ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਸਾਡੀ ਯਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਰਗਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭਟਕਾਂਗੇ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜਾਂ ਤਖਤਾਂ ਤੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਅਨੇਕ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਜੋਦਤੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਰਹੇ ਤੇ ਉਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਆਤਮਕ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇਵੇ। ਖਾਲਸਾ ਜਿਥੇ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ, ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਦੇਗ ਤੇ ਤੇਗ ਦੀ ਫਤਿਹ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ

ਬਖਸ਼ੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਛੋੜੇ ਗਏ ਹਾਂ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀਆਂ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਮਾਣੇ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਆਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ। ਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਜਾਣੇ-ਅਨਜਾਣੇ ਹੋਈ ਭੁੱਲ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਹੈ।

ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਸ ਨਿਮਾਣੇ ਯਤਨ ਦਾ ਪੇਰੂਨਾ ਸਰੋਤ ਇਹੀ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਥ ਲਈ ਕੁਝ ਮੰਗਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਨੇਕ ਵਾਰੀ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਕੁਝ ਮਿਲਿਆ ਜਾਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਫਰਮਾਨ ਕਿ 'ਬਿਰਥੀ ਕਦੇ ਨ ਹੋਵੇ' ਜਨ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ॥' ਵਾਂਗ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬੁਧ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨਿਸ਼ਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਹੀ ਵਖ-ਵਖ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ

ਇਹ ਵੀ ਫਰਮਾਨ ਹੈ- ਏਕੁ ਪੈਂਡਾ ਜਾਇ ਚਲਿ, ਸਤਿਗੁਰ ਕੋਟਿ ਪੈਂਡਾ ਆਗੈ ਹੋਇ ਲੇਤੁ ਹੈ॥ ਗੁਰੂ ਸਾਡੀ ਬਾਂਹ ਤਾਂ ਹੀ ਫੜੇਗਾ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਰੱਖਾਂਗੇ, ਆਪਣੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਵੱਲ ਤੋਰਾਂਗੇ। ਜੇ ਵੀ ਮੰਗੋ, ਸਾਫ ਮਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮੰਗੋ; ਮਨ ਦੀ ਮਲੀਨਤਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਰੋਕ ਬਣੇਗੀ। ਮਨ ਦਾ ਉਹੀ ਭਾਂਡਾ ਸੁਧ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਖੁਦ ਗੁਰੂ ਉਪਾਅ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ,

ਭਾਂਡਾ ਹਫਾ ਸੋਇ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵਸੀ॥

ਭਾਂਡਾ ਅਤਿ ਮਲੀਨੁ ਧੋਤਾ ਹਫਾ ਨ ਹੋਇਸੀ॥

ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੈ ਹੋਇ ਸੋਝੀ ਪਾਇਸੀ॥

ਏਤੁ ਦੁਆਰੈ ਧੋਇ ਹਫਾ ਹੋਇਸੀ॥

ਭਾਂਡਾ ਅੱਛਾ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਉਹ ਮੂਧਾ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਦੇਰ ਮਰਜ਼ੀ ਪਿਆ ਰਹੇ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਬੂੰਦ ਉਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਵਰਖਾ ਤਾਂ ਅਪਾਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮੰਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਅਤਿਕਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ ਸੁਧ ਤਾਂ ਖੁਦ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ; ਤਦ ਹੀ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਣਗੇ।

ਸਿੱਖ ਜਿਥੇ ਵੀ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਅਰਦਾਸ ਵਿਚਲੇ 'ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦੀ ਗੱਲ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਧਰਮਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਫਖਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਜਿੰਨੇ ਪਿਆਰੇ ਤੇ ਸਹੀ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਠਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੇ ਅਰਥ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ 'ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤਿ ਪਿਆਰੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਥਕ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਪੰਥਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰਥਮ ਜਾਮੇ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ) ਤੋਂ ਚਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਰਦਾਸ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਥਾਪਤ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਹ ਲਫਜ਼ ਸਿਰਫ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਮੰਤਰ ਰਟ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਸਿਰਫ ਪਰੰਪਰਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਖੁਦ ਆਪਣਾ ਭਲਾ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਉਹ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਜ਼ਾਮਨ ਕਿੱਦਾਂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਦੇ ਤਿਆਗ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਰਲ ਕੇ ਬੈਠਦਾ ਨਹੀਂ; ਉਨੀ ਦੇਰ 'ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤਿ ਸਭੈ ਏਕੇ ਪਹਿਚਾਨਬੋ' ਨਹੀਂ ਅਪਣਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਿਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲਿਖਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਕਿੰਨਾ ਮਤਲਬਪ੍ਰਸਤ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਲੋਕ ਕਿੰਨੇ ਸਵਾਰਥੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਾਸੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਿਰਫ ਆਪਣਾ ਹੀ ਭਲਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ... ਗਾਡ ਬਲੈੱਸ ਅਮੈਰਿਕਾ''; ਪਰ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਸਵਾਰਥ ਜਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਿੰਨੇ ਲੋਕ ਤੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਇਸ ਅਤਿਅੰਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਰਸਮ ਸਮਝ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਸੂਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਈਏ। ਅਰਦਾਸ ਤਾਂ ਇਕ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੀਵਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ।

ਇਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗੁਟਕੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਅਰਦਾਸ।

ਹੋ ਸਕਣ, ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਮੂਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ ਰਹੇ, ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੋ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੀ ਯਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੇ। ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਆਪਣੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੱਬੀ ਜੋਤ ਜਿਹੜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਤੇ ਦਸ ਜਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਗਈ ਹੈ, ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪੰਥ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ, ਉਸ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਸਿੱਖ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦਾ ਰਹੇ, ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਥ ਨੂੰ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਧਾਰਮਿਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਸਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਲਈ

ਕਰੇ, ਪੰਥ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ, ਬਿਨੈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਥ ਲਈ ਸਿੱਖੀ, ਕੇਸ, ਰਹਿਤ ਬੁਧੀ ਭਰੋਸਾ ਤੇ ਸਰਵੋਤਮ ਦਾਨ, ਨਾਮਦਾਨ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਕਰ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੰਥ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਸਾਡੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਚੌਕੀਆਂ, ਝੰਡੇ, ਬੁੰਗੇ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ) ਸਦੀਵੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਜੈਕਾਰਾ ਬੁਲੰਦ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਸੋਝੀਵਾਨ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਵੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਂ। ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇਹ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਮੰਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਸਿਆਣਾ ਸਮਝਦਾਰ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਇਹ ਸਮਝ ਕੇ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਸਦਕਾ ਕਿਤੇ ਹੰਕਾਰੀ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਮਨ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਮੰਗੀ ਹੈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਹੀ ਸਾਡੀ ਮੱਤ ਬੁਧ ਦਾ ਰਖਵਾਲਾ ਬਣ। ਫਿਰ ਬੜੀ ਹਿਰਦੇਵੇਦਕ ਜੋਦਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਸਾਨੂੰ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਦਾਤ

ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਮੀਂਹ ਹਰ ਇਕ ਉਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਬਰਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਵਿਰਲੀ ਕਣੀ ਹੀ 'ਸਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ' ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਬੋਝਾ ਹੋਰ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਜਿਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਪੰਥ ਲਈ ਕੁਝ ਮੰਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਉਪਰ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ,

ਦੁਇ ਕਰ ਜੋਤਿ ਕਰਉ ਅਰਦਾਸਿ॥

ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਤਾ ਆਣਹਿ ਰਾਸਿ॥

ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਕੇਸਾਂ ਸੁਆਸਾਂ ਸੰਗ ਨਿਭਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾਨ, ਨਾਮ ਦਾਨ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜਦ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣ ਕੇ ਭਰੋਸਾ ਹੀ ਗਵਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤਾਂ ਮੱਧਮ ਪੈਣੀ ਹੀ ਹੈ।

ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਤੇ ਚੇਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਰਹਿਣ, ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਦਰਸਾਈ ਰਹਿਤ ਤੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪਿਆਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰਤਕ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਲਿਖਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ ਪੜ੍ਹੇ ਬਗੈਰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਕੁਝ ਇਕ ਛੋਟੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਚ ਸਜੀਵਤਾ ਭਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਪ੍ਰੌੜ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪੂਰਵਆਗ੍ਰਿਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਤੇ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਕਿ 7 ਜੂਨ ਦੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਮੇਰਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਸ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੁਝ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵੀ ਸੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। 'ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ, ਅਜੀਬ ਬਿਆਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠਲੀ ਇਸ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਲਿਖਤ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਟੁਕਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, "ਉਰਦੂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਿਛੋਕੜ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਫੱਟੇ ਚੱਕ ਦਿੰਦੇ, ਮਾਇਨੇ ਕਮਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਫੱਟੇ ਕਿਸ ਨੇ, ਕਿਸ ਦੇ, ਕਿਹੜੇ ਚੱਕੇ ਹਨ, ਕਿਸ ਦੇ ਚੱਕੇ ਸਨ, ਕਦੋਂ ਚੱਕੇ ਸਨ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਤੇ ਤੱਤ ਗਿਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਭੱਜ ਗਿਆ ਪਰ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਭੱਜਣ ਨਾਲ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੋਇਆ? ਇਕ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ-ਨੌਂ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਹੋਣਾ, ਯਾਨਿ ਭੱਜ ਗਏ। ਨੌਂ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਦਾ ਭੱਜਣ ਨਾਲ ਕੀ ਤਾਲਮੇਲ? ਔਟੋ-ਸੱਟੇ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੇ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸੇ। 'ਦੇ ਟੁੱਕ ਜਵਾਬ ਦੇਹ' ਦੇ ਟੁੱਕ ਮਾਇਨੇ 'ਹਾਂ' ਹੈ ਜਾਂ 'ਨਾਂਹ'। ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਨਹੀਂ... ਪ੍ਰੋ. ਜੀ. ਐਸ. ਰਿਆਲ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੱਭ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ।"

ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਖਬਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਮਸਲਨ ਕੰਟੇਨਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਲੋਂ ਭੇਜਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਸਮਝਦਿਆਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ। ਅਗਲੀ ਖਬਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਤੀ ਦੇਵੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਹੈ। ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ, ਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤਾਂ ਛਪੇ ਹਨ

ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਕਹਾਣੀ

ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਨਮਾਨਿਤ ਮਾਸਟਰਨੀਆਂ ਕੌਣ ਹਨ? ਇਕ ਹੋਰ ਵਾਕਿਆ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸਾਰੀ ਮਿਠਾਈ ਉਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤੇ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਹੀ ਟੁੱਟ ਪਏ, ਵਿਦਾਇਗੀ ਲੈ ਰਹੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮੇਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੁੜਿਆ। ਲੇਖਕ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਖਬਰਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਜੀਬ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ। ਗਰੀਬ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੋਰ ਬਥੇਰੇ ਢੰਗ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਕਿ ਪੰਨੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ, ਵਾਕਾਂਸ਼ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਜੁੱਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਕਈਆਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਦੱਸਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਪਰ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਇਕ ਬਾਰੇ ਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਲਾਈ ਕਿ ਔਟੋ-ਸੱਟੇ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੇ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਉਂਤਪਤੀ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿਚ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਔਟੋ-ਸੱਟੇ ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਮਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਉਂਤਪਤੀ ਨਵੇਂ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣ ਨਾਲ ਰੱਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਟੋ-ਸੱਟਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੇ ਪੁਖਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪੰਨੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਜੀਬ ਦੇ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਸ਼ਬਦ ਲੱਗ ਕੇ ਬਣੇ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਈ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਖੁਦ ਗਰੀਬ-ਪੱਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਰੀਬੀ ਜੜ੍ਹੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਸੋ, ਆਪਾਂ ਗਰੀਬ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਵਾਹ ਲਗਦੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੁਆਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਾਂਗੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਅਜੀਬ ਸ਼ਬਦ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਦਭੁਤ,

ਅਨੋਖਾ, ਵਿਚਿੱਤਰ, ਨਿਰਾਲਾ, ਵਿਲੱਖਣ ਆਦਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਬ ਵੀ ਇਸੇ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਜਬ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਅਜਬ ਕੰਮ ਕਰਤੇ ਹਰਿ ਕੇਰੇ॥" ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਰਬੀ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਅਜਬ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ-ਅਜੂਬਾ ਅਰਥਾਤ ਅਜੀਬ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸੱਤ ਅਜੂਬੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿਹੀ ਅਜੀਬ ਚੀਜ਼ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਾ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਬਹੁਵਚਨ ਬਣਿਆ

ਹੈ-ਅਜਾਇਬ ਅਰਥਾਤ ਬਹੁਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਜੀਬ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਜਾਇਬ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤੋਂ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਅਜੀਬ-ਅਜੀਬ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਡੇ ਆਮ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵ-ਗੋਚਰੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਉਂਜ ਮੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਤੁਅੱਜਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜਾਇਬ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖਾਸ ਨਾਮ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅਜਾਇਬ/ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ। ਇਹ ਨਾਂ ਅਟਪਟਾ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ, ਅਜਾਇਬ ਬਹੁ-ਵਚਨੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਅਜੀਬ ਸਿੰਘ ਹੀ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ

ਵੀ ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਪਿਛੇ ਵਰਤਿਆ ਸ਼ਬਦ ਤੁਅੱਜਬ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈਰਾਨੀ, ਅਚੰਭਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵੀ ਅਰਬੀ ਵਿਆਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਬ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਅਜਬ ਸ਼ਬਦ ਸਾਮੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਧਾਤੂ ਹੈ ਅ-ਜ-ਬ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਨੋਖੇਪਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਾਮੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਹਨ ਪਰ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੁਝਾਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਏ।

ਹੁਣ ਆਈਏ ਗਰੀਬ ਸ਼ਬਦ 'ਤੇ। ਅਜੀਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸਾਮੀ ਮੂਲ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਤੁਅੱਜਬ ਵਾਲੀ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਧਾਤੂ ਗ-ਰ-ਬ ਵਿਚ ਦੂਰ ਜਾਣ, ਛੁਪਣ, ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੂਰ ਜਾਣ ਵਿਚ ਵੀ ਛੁਪਣ, ਅਸਤ ਹੋਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਸਰੋਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹਿਬਰੂ ਰੂਪ ਕਾਲੇਪਣ, ਹਨੇਰਾ, ਪੱਛਮ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਅਰਬ ਦੇ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਅਰਬ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਛੁਪਦਾ ਹੈ, ਅਫਰੀਕਾ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਵਸਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹਬਸ਼ੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਗੋਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਖਰੀਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸੋ, ਗਰਬ ਧਾਤੂ ਦੇ ਛੁਪਣ, ਅਸਤ ਹੋਣ ਦੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਦੇ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਪੱਛਮ ਦੇ ਲੋਕ (ਅਫਰੀਕੀ) ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਲੇ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਲੇਪਣ ਦਾ ਭਾਵ ਆਇਆ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਗਲਾਮਾਂ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸ਼ਬਦ ਗਰਬਿ ਵਿਚ ਨਿਰਧਨ, ਮਸਕੀਨ ਸਨ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਾ ਗਏ। ਇਥੇ ਗੁਰਬਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਰਬ ਧਾਤੂ ਵਿਚ ਵੰਚਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਸੋ ਜਿਹਤਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਸਫਰ ਕਰਦਾ ਹੈ,

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਉਸ ਦਾ ਹਾਲ ਮੰਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋਇਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭਟਕੇ ਬੰਦੇ ਲਈ ਗਰੀਬ-ਗੁਰਬਾ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਠਕ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਪੱਛਮ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਮਗਰਬ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੱਗੇ "ਮ" ਅਗੇਤਰ ਲੱਗ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਤਲ ਤੋਂ ਮਕਤਲ, ਜੁਲਮ ਤੋਂ ਮਜ਼ਲੂਮ, ਜਲਸ ਤੋਂ ਮਜਲਿਸ ਆਦਿ। ਮਗਰਬ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰਬ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛੁਪਣਾ ਆਦਿ ਦੱਸ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਸੋ, ਮਗਰਬ ਉਹ ਹੋਇਆ ਜਿੱਥੇ ਸੂਰਜ ਛਿਪਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਦੂਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰਦੇਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਰੀਬ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸੀ, ਅਜਨਬੀ, ਘੁੱਮਕਤ ਆਦਿ ਦੇ ਭਾਵ ਸਨ। ਜੇ ਅਜਨਬੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਅਜਨਬੀ ਗੁਣ ਹੋਣਗੇ। ਉਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਨੋਖਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਵਿਚਿੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਕਹੋ ਅਜੀਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਜੁੱਟ ਬਣ ਗਿਆ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ (ਅਜੀਬ-ਓ-ਗਰੀਬ) ਅਰਥਾਤ ਪਰਦੇਸੀ ਜਾਂ ਅਜਨਬੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜੀਬ। ਗਰੀਬ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੀ ਗਰੀਬਖਾਨਾ ਬਣ ਗਿਆ ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੇ ਵਧੀਆ ਘਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਗਰੀਬ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕਰਿਣਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਰਬੀ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗਰੀਬ ਸ਼ਬਦ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਸਿੰਘ, ਗਰੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਸੋਚਣ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਅਰਥ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਅਰਦਾਸ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹੋਣ। 2001 ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿੰਨਾ ਦਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਪੂਰੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਜਾਂ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।

ਅਰਦਾਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਬੇਨਤੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਨਿਭ ਸਕੇ। ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥਾ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਣ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਭਾਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰ ਤੇ ਧੜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਬਿਰਦ ਦੀ ਪੈਸ਼ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਦਾਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ. ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਵਚਨ ਨਿਭਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਜਿੱਤ ਜਾਂ ਮੌਤ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਜਿੱਤ ਬੇਸ਼ਕ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਪਰ ਹਾਰ ਕੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਮੁੜਿਆ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਸਿੱਖ ਸ. ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਨੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਥ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਤਿਲ-ਤਿਲ ਤੇ ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਮੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਣ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਜਿਥੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਫਰੇਬ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਕਪਟ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਸਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਨਸਾਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮਨ ਵਿਚਲਾ ਫਰੇਬ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਰਗੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ।

ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿੱਛੇ

ਵੱਡੇ ਅਭਿਬਰ ਕੀਤੇ ਸੀ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਆਸੀ ਕਪਟ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ। ਮਰ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਗਏ ਪਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਉਪਰ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਬਲ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਸਵਾਸਾਂ ਤਕ ਦੀਨ ਹੋਤ ਲੜਨ ਦਾ।

ਮੈਂ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਸੁਖਮ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਛੋਹਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹਤਾ ਹੁਣ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਫਿਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਰੂ-ਬਰੂ ਇਕ ਅਰਜੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਬੇਸ਼ਕ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਿੱਜ ਹੀ ਮੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹੋ। ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਥਨ ਹਨ- ਅਰਦਾਸ ਉਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ; ਕਿਉਂ ਜੋ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਸਬੰਧ, ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉਠੀ ਕਿਸੇ ਪੀੜਾ ਜਾਂ ਉਮਾਹ ਨਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦਾ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾ ਕੇ, ਸੁਹਣੇ ਤੇ ਸੁਰੀਲੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ?

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜਾਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਲਿਸਟ ਜ਼ਰੂਰ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ; ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਦਾ ਭਰਮ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਧਰਵਾਸ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਤੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਹਾਂ! ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਭਗਤੀ, ਸਾਧਨਾ, ਧਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਅਗੰਮੀ ਰਸ ਮਾਣਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੇ ਮਨਵਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣਾ, ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣਾ, ਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਜਸ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ, ਬਹੁਤ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਸੀਬ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਉਪਰ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਅਨੇਕ ਵਾਰੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਰਬਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਘਟ ਘਟ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ- ਚਰਨ ਕਮਲ ਧਿਆਇ ਭੀਤਰਿ, ਘਟ ਘਟਹਿ ਸਵਾਮੀ ਸੂਝੈ॥ ਅਰਦਾਸ ਅਸੀਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਭਾਵ-ਭਿੰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਣੀ ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਚਾਰੀਆ ਰਜਨੀਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖੋਗੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਾਬਰ ਦਾ ਬੇਟਾ ਹਮਾਯੂੰ ਜਦ ਆਪਣੇ ਅੰਤਮ ਪਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਵੈਦਾਂ ਦੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀਲੋ-ਵਸੀਲੇ ਵਿਅਰਥ ਜਾਪੇ ਤਾਂ ਖੁਦ ਬਾਬਰ ਨੇ, ਹਮਾਯੂੰ ਦੇ ਮੰਜੇ ਦੁਆਲੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰ ਕੇ ਦੁਆ (ਅਰਦਾਸ) ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਹੋ ਖੁਦਾ! ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼, ਬੇਸ਼ਕ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਆ ਜਾਵੇ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਰ ਬਿਮਾਰ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਹਮਾਯੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਬਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਤੇ ਹਮਾਯੂੰ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦੁਆ ਕਿਸੇ ਮਸੀਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਮੁੱਲਾਂ ਕਾਜ਼ੀ ਪਾਸੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਵਾਈ। ਕੌਰਵਾਂ ਨੇ ਜਦ ਭਰੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਨੂੰ ਬੇਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉਠੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਹੋਈ ਸੀ- ਬਸਤ੍ਰ ਫੀਨਤ ਦ੍ਰੋਪਦੀ ਰੱਖੀ ਲਾਜ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਹਲਾਦ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ, ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ, ਪੰਨਾ ਭਗਤ ਆਦਿ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ।

ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਸ ਅਤਿ ਸੂਖਮ ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਛੋਹਣਾ ਪੰਥ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਥ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਬੇਅਰਥ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਤਿਅੰਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਰਸਮ ਸਮਝ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਧਾਰ

ਬਣਾਈਏ। ਅਰਦਾਸ ਤਾਂ ਇਕ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੀਵਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਏ, ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਜਾਣੇ-ਅਨਜਾਣੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜੋ ਪੰਥਕ ਸੋਚ ਮੁਤਾਬਕ ਸਹੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤੁਛ ਖੁੱਧੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪੰਥ ਪਾਸੋਂ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਦੱਸ ਮੇਰੇ ਵੀਰਨਾ

ਦੱਸ ਮੇਰੇ ਵੀਰਨਾ ਤੂੰ ਕੇਹੇ ਗੀਤ ਗਾਈ ਜਾਨੈਂ?
ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਬੋਲੀ ਤਾਈਂ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਮਿਲਾਈ ਜਾਨੈਂ।

ਬੱਕਰੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਚੰਨਾਂ ਬਣਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ,
ਕੱਢ-ਕੱਢ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਹਿੱਕ ਤਣਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ।
ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਆਪਣੀ 'ਤੇ ਜੁਲਮ ਕਮਾਈ ਜਾਨੈਂ।
ਦੱਸ ਮੇਰੇ ਵੀਰਨਾ ਤੂੰ...

ਗੱਲੇ ਕੱਥੇ ਗੱਲ ਤੂੰ ਕਰੇਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ,
ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਵੇਂ ਅਰਧ-ਨੰਗੀਆਂ ਤੂੰ ਨਾਰਾਂ ਦੀ।
ਪੈਗਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਐਵੇਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਨੈਂ।
ਦੱਸ ਮੇਰੇ ਵੀਰਨਾ ਤੂੰ...

ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਰਚੀ ਬਾਣੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਿਆ,
ਸੂਫੀਆਂ ਨੇ ਗਾ ਕੇ ਕਾਫੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ।
ਵਾਰਸ ਦਿਆ ਵਾਰਸਾ ਵਾਰਸ ਨੂੰ ਭੁਲਾਈ ਜਾਨੈਂ।
ਦੱਸ ਮੇਰੇ ਵੀਰਨਾ ਤੂੰ...

ਪਿਆਰ ਤੇ ਮਿਠਾਸ ਭਰੀ ਸ਼ਹਿਦ ਨਾਲੋਂ ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ,
ਇਹਦੇ ਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਕੋਈ ਨਾ ਮੈਂ ਡਿੱਠੀ ਬੋਲੀ।
ਬੋਲ ਬੋਲ ਫਿੱਕੇ ਬੋਲ ਮਿੱਠਤ ਮੁਕਾਈ ਜਾਨੈਂ।
ਦੱਸ ਮੇਰੇ ਵੀਰਨਾ ਤੂੰ ਕੇਹੇ ਗੀਤ ਗਾਈ ਜਾਨੈਂ?

-ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ
ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਆਨਾ।
ਫੋਨ: 317-372-7941

ਸਵੇਰ ਦੇ ਸੱਤ ਵੱਜੇ। ਚਾਹ ਦੀ ਪਿਆਲੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਮੈਂ ਘਰ ਦੇ ਮੂਹਰਲੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਵਾਲੀ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਵੜੀ। ਕੰਧ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਅਨਾਰ ਦਾ ਰੁੱਖ ਫੁੱਲੋ-ਫੁੱਲ ਸੀ, ਲਾਲ ਟਹਿਕਦੇ ਫੁੱਲ। ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦੀ ਕੰਧ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਮਨੀ-ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਵੇਲ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਵਲ ਮੁੜੇ ਹੋਏ ਕੁੱਪੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਚੌੜੇ ਜਿਹੇ ਪੱਤੇ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ।... ਹੈ! ਇਹ ਕੀ? ਇਸ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ?

ਮੈਂ ਪੱਤਾ ਉਧੇੜਨ ਦੀ ਕੀਤੀ, ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਈ। ਵਿਚ ਆਲ੍ਹਣਾ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਰੂੰ, ਤੀਲੀਆਂ, ਫੰਗਾਂ ਤੇ ਇਕ-ਦੋ ਕਾਤਰਾਂ ਨਾਲ ਗੁੰਦਿਆ ਹੋਇਆ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਆਲ੍ਹਣਾ।

‘ਇਹ ਗਲਹਿਰੀ ਦਾ ਆਲ੍ਹਣਾ ਹੈ ਬੀਬੀ ਜੀ’, ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਝਾੜੂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਬਥਿੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ। ਮਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬਥਿੜਾ ਰੁੱਖਾਂ, ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਪਛਾਣ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਇੰਨਾ ਨੀਵਾਂ ਆਲ੍ਹਣਾ? ਇਹ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਮਸਾਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ ‘ਤੇ ਹੀ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਬਾਲਕ ਜਾਂ ਕੁੱਤੇ-ਬਿੱਲੇ ਦੀ ਅਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ। ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ ਭਲਾ?... ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ।

ਬੁਲਬੁਲਾਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਅਨਾਰ ਅਤੇ ਨਿੱਬੂ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਉਪਰ ਆਲ੍ਹਣੇ ਪਾਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇੰਨੇ ਨੀਵੇਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਪੰਛੀ-ਜਨੌਰ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਵਾਕਿਫ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਮੁੰਬਈਆ ਘਰ ਦੇ ਸੌਣ-ਸੁੱਢੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਕੋਨੇ ਦੀ ਬਰੈਕਟ ਉਪਰ ਪਈਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਚਿੜੀ-ਚਿੜੇ ਨੇ ਘਰ ਪਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਬੋਟਾਂ ਦੇ ਪਰੇਟ ਨੂੰ ਪਾਲ-ਪੂਰ ਤੇ ਉਡਾ ਕੇ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਉਥੇ ਹੀ ਨਵਾਂ ਆਲ੍ਹਣਾ ਉਸਾਰ ਲੈਂਦੇ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਪੂਰ ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਮਗਰੋਂ ਬਰੈਕਟ ਦੀ ਸਾਡ-ਸੁਫਾਈ ਕਰ ਕੇ ਮੁੜ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਧ ਤੋਂ ਵਿੱਥ ਪਾ ਕੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਟਿਕਾ ਦਿੰਦੀ। ਚਿੜੀ-ਚਿੜਾ ਸਾਡੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਖਾਣੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਖਿਲਾਰੇ ਹੋਏ ਦਾਲ, ਚੌਲ, ਡਬਲਰੋਟੀ, ਬਾਜਰਾ ਜਾਂ ਰੋਟੀ ਦੇ ਭੋਰ ਚੁਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਲ੍ਹਣਾ ਫਰਸ਼ ਤੋਂ ਘਟੇ-ਘਟ ਛੇ ਫੁੱਟ ਉਚਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ, ਸਾਡਾ ਉਹ ਘਰ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਉਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੱਪ-ਸੜ੍ਹਗੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਆਲ੍ਹਣਾ ਬੇ-ਹੱਦ ਨੀਵਾਂ ਸੀ, ਸ਼ੌਰੂਆਤ ਅਤੇ ਘਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਐਨ ਬਾਹਰ। ਅਨਰਥ ਕਰ ਬੈਠੀ ਸਾਂ ਮੈਂ ਆਲ੍ਹਣਾ ਉਧੇੜ ਕੇ, ਅਣਜਾਣ ਹੀ। ਆਲ੍ਹਣਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਉਦਾਸ।

‘ਤੁਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਕੰਧ ਦੀ ਮੋਰੀ ਵਿਚ ਅਡੋਲ ਹੀ ਟਿਕਾ ਦਿਓ ਬੀਬੀ ਜੀ। ਗਾਲ੍ਹੜ ਆਪੇ ਹੀ ਇਹਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ।’ ਬਥਿੜਾ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ।

ਉਹ ਦਿਨ, ਦੂਜਾ ਤੇ ਤੀਜਾ ਵੀ। ਆਲ੍ਹਣਾ ਉਥੇ ਹੀ ਪਿਆ ਰਿਹਾ। ਉਂਜ ਦਾ ਉਂਜ। ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਭਿੰਜ ਵੀ ਗਿਆ। ਸੁੱਟਣਾ ਪਿਆ।

ਗਲਹਿਰੀ ਬਣਧਾਰੀ ਜੀਵ ਹੈ। ਸ਼ਰਮੀਲੀ ਜਿਹੀ। ਉਹ ਭੋਜਨ ਲਕੇ ਕੇ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰ ਆਪਣੇ ਬੋਟਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਵੀ ਲੁਕ ਕੇ ਹੀ ਚੁੰਘਾਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਬੋਟ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗਲਹਿਰੀ ਦੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ। ਦੋ ਗਲਹਿਰੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਜਾਂ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਤਾਂ ਆਮ ਹੀ ਦਿਸਦੀਆਂ ਪਰ ਉਹ ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਂਗ ਟੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਿਚਰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਕਾਂਤ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਗਿਰੀਆਂ, ਬੀਜ, ਦਾਣੇ, ਫਲ, ਦਾਲਾਂ, ਚੌਲ ਜਾਂ ਖੁੰਬਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਖਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਗਾਲ੍ਹੜ।

ਸਦਾ ਫੁਰਤੀਲੀ, ਕੁੱਦਦੀ-ਫੁਦਕਦੀ, ਦੌੜਦੀ

ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੋਈ

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਲੇਖ (ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੋਈ) ਵਿਚ ਜੀਅ-ਜੀਵ-ਜੰਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਇਸਰਾਰ ਦੀ ਕਥਾ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ-ਕਰਦੀ ਬੜੀ ਰਸਦਾਰ, ਸੁਘੜ, ਚੁਸਤ ਲਿਖਤ ਸਿਰਜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਲ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕੁਝ, ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ; ਪਰ ਉਹਦੀ ਨਸਰ (ਵਾਰਤਕ) ਦਾ ਰੰਗ ਨਿਰਾਲਾ ਹੈ। ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ ਜਿਵੇਂ ਨੱਚ-ਨੱਚ ਫਾਵਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ! ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਲੋਹੜੇ ਦਾ ਸੇਕ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਵਾਨੀ। ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਕਦੋਂ ਸਰਬੱਤ ਦੀ ਕਥਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ‘ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੋਈ’ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀ ਤਰੰਗਾਂ ਦਾ ਜਲੌਅ ਸਰਸਾਰ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਅਰ ਰੁੱਖਾਂ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ-ਲਹਿੰਦੀ ਗਾਲ੍ਹੜ ਅਕਸਰ ਹੀ ਵੇਖ ਲਈਦੀ ਹੈ। ਸਰਲ ਤੇ ਸਹਿਜ ਭੋਲੀ-ਭਾਲੀ ਜਿਹੀ ਜਿੰਦਗੀ। ਹਿੰਸਕ ਜਾਂ ਲੜਾਕੂ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ।

ਗਾਲ੍ਹੜਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਮੂੰਹ ਹਿਲਾਂਦੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਅਨਾਰ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠਾਂ ਕੰਧ ਦੇ ਬਨੇਰੇ ਉਪਰ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਕੱਚੇ-ਪੱਕੇ ਦਾਣੇ, ਰੋਟੀ ਦਾ ਭੋਰ, ਮੂੰਗਫਲੀ ਜਾਂ ਖੋਪੇ ਦੀ ਗਿਰੀ ਦੇ ਟੋਟਿਆਂ ਦਾ ਚੋਗਾ ਬਖੇਰ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਚਿੜੀਆਂ ਕਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਾਲ੍ਹੜਾਂ ਵੀ ਮੂੰਹ ਮਾਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਖਾਜਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਨੱਪੀ ਦੌੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਛਿਪ ਕੇ ਟੁੱਕਣ ਲਈ ਪਰ ਇਕ ਗਾਲ੍ਹੜ ਨੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਗੋਰੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਬਾਣੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਧੜਕ ਦੁੱਧ ਡੀਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਮੈਂ ਗੁੱਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਗੋਰੀ ਗਲੀ ਦੀ ਕੁੱਤੀ ਹੈ, ਦੁੱਧ-ਚਿੱਟੀ। ਉਹਨੇ ਬਦੋਬਦੀ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਰੋਜ਼ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਦੁੱਧ-ਡਬਲਰੋਟੀ ਛਕਦੀ ਹੈ, ਦੋਇ ਵੇਲੇ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਘਰਾਂ ਦੀ ਲਾਡਲੀ। ਕੋਈ ਉਹਨੂੰ ਤੁਲਸੀ ਕਰ ਕੇ ਬੁਲਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਬਰਫੀ।

ਗੁੱਲੇ, ਗਾਲ੍ਹੜ ਗੋਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੀ ਹੈ ਘੁੱਟੇ-ਘੁੱਟ। ਨਿੱਸਲ ਪਈ ਗੋਰੀ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉਪਰ ਗੁੱਲੇ ਦੌੜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗੋਰੀ ਇੰਜ ਪਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਗੁਦਗੁਦੀ ਮਾਣ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਗੋਰੀ ਗਲਹਿਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜੇ ਵਿਚ ਭਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਬਪਥਪਾ ਕੇ ਸੁਆ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਵਾਪਰਦੀ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਆਲ੍ਹਣਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੋ-ਗਲੀਏ ਘਰ ਦੇ ਮੂਹਰਲੇ ਬੂਹੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੀ ਬਗੀਚੀ ਦੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਿਪਟੇ ਹੋਏ ਮਨੀਪਲਾਂਟ ਦੇ ਪੱਤੇ ਨਾਲ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਗੁੱਲੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਜ਼ਰੂਰ ਇਹ ਦੂਜੀ ਗਾਲ੍ਹੜ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਅਖਬਾਰ ਚੁੱਕਣ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਸੁੱਚੇ ਮੂੰਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਭਿੰਜੇ ਬਦਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਗਿਰੀ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ।

ਬੰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜੀਵ, ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਧਰੇ ਮੇਰੇ ਲਾਡ-ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਸੁਆਵਾਂ ਹੀ ਉਸ ਗਲਹਿਰੀ ਦੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਾ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹੋਣ!

ਚਲੋ ਚੰਗਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਇੰਨਾ ਨੀਵਾਂ ਆਲ੍ਹਣਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਪਾ ਲਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਮੇਰਾ ਮਨ। ਬੀਤੇ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਉਨੀ ਹੀ ਤੀਖਣਤਾ ਨਾਲ ਉਦਾਸ ਕਰ ਗਈ...

ਮਹੀਨਾ ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ, ਤੇ ਸੰਨ 1973

ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਸਾਂ ਮੈਂ। ਸੁਣਦੀ ਸਾਂ ਕਿ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੱਪਾਂ, ਠੂਹਿਆਂ, ਚੂਹੇ, ਬਿੱਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਡਾਢਾ ਤਰਸ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਕੱਟਣਗੀਆਂ ਤੇ ਕਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਜੂਨ ਮਿਲੇਗੀ। ਚੂਹੇ ਬਿੱਲੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਕੀੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਇਕ ਜੂਨ ਮੈਂ ਘਟਾਅ ਹੀ ਸਕਦੀ ਹਾਂ, ਤੇ ਫੇਰ ਮੈਂ ਮਿੱਧਣ ਲੱਗਦੀ ਕੀੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ...

ਦੀਪੀ ਪੁੱਤਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਤੇ ਸੰਨੀ ਨੌਂ ਦਾ। ਅਸੀਂ ਦੁਸਹਿਰੇ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਦਿੱਲੀ ਸਾਂ, ਮੇਰੇ ਪੇਕੇ ਘਰ।

ਹਰ ਮਾਪਾ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਾਉਣ ਦਾ ਇਛੁੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਸਾਂ। ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਭਣੇਵੇਂ ਅਵਤਾਰ ਉਰਫ ਤਾਰੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ, ਹਮਾਯੂੰ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸ ਗੰਜ, ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਸਣੇ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਿਰ ਆਦਿ ਵਖਾਣ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਲ ਕਟੋਰਾ ਬਾਗ਼ ਵਲ ਵੀ ਲੈ ਤੁਰੀ।

ਨਿੱਘਾ ਨਿੱਘਾ ਮੌਸਮ। ਬਾਗ਼ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ

ਗੁੱਲੇ, ਗਾਲ੍ਹੜ ਗੋਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੀ ਹੈ ਘੁੱਟੇ-ਘੁੱਟ। ਨਿੱਸਲ ਪਈ ਗੋਰੀ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉਪਰ ਗੁੱਲੇ ਦੌੜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗੋਰੀ ਇੰਝ ਪਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਗੁਦਗੁਦੀ ਮਾਣ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਗੋਰੀ ਗਲਹਿਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜੇ ਵਿਚ ਭਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਬਪਥਪਾ ਕੇ ਸੁਆ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਵਾਪਰਦੀ ਵੇਖਦੀ।

ਮਾਸੂਮ ਦੀਪੀ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਈ ਨਿਰਜਿੰਦ ਗਲਹਿਰੀ! ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਕੜੇ ਵਿਚ।

‘ਨਹੀਂ ਬੋਟੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਬੱਬ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਗਲਹਿਰੀ ਮਰ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਚੰਪਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ।’

ਮੈਂ ਦੀਪੀ ਦੇ ਸਦਮੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ। ਦੁਖੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਸਾਂ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ, ਪਰ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਪੀੜ-ਨਪੀੜ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸੀ।... ਪਿਕਨਿਕ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਈ।

ਟੈਨਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀਪੀ ਨੂੰ ਮਾਈਗਰੇਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।... ਉਸ ਦਿਨ

ਵੀ ਸਿਰ-ਪੀੜ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ। ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਉਹ ਖਾਮੋਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ੱਤਾ ਜਿਹਾ ਰਿਹਾ। ਜੰਗਪੁਰੇ ਸਥਿਤ ਨਾਨਕੇ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਨਿੱਮ ਦੇ ਰੁੱਖ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਦੀ-ਲਹਿੰਦੀ ਗਾਲ੍ਹੜ ਨੂੰ ਤੱਕਦਿਆਂ ਹੀ ਪੀੜ-ਵਲਿੱਸਾ ਦੀਪੀ ਮੇਰੇ ਵਲ ਵੇਖਦਾ। ਅੱਖ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਰਦ ਦੀ ਲਹਿਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ।

ਸਾਡਾ ਮੁੰਬਈਆ ਘਰ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ ਸਾਗਰ-ਤੱਟ ਉਤੇ। ਸ਼ਾਮੀ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪੈਲੇਸ ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦਲਾਨ ਵਿਚਲੇ ਨਾਰੀਅਲ, ਚੀਕੂ ਅਤੇ ਜਾਮੂਨ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਉਪਰ ਦੁੜੰਗਦੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹੜਾਂ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਹੱਸਦਾ-ਖੇਡਦਾ ਦੀਪੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਂ-ਪੁੱਤਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ।

‘ਸੌਰੀ ਮੰਮੀ’, ਜਿਵੇਂ ਦੀਪੀ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

‘ਤੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੈਂ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ’, ਮੈਂ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੋਵਾਂ। ਉਹ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਸੂਹਲ, ਨਿਰਜਿੰਦ ਜਿੰਦਗੀ ਸਦਾ ਮਾਂ-ਪੁੱਤ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਰਹੀ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਵੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਦੋਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ, ਤੇ ਮੈਂ ਛੋਹ ਲੈਣੀ ਬਾਲ-ਉਮਰ ਦੀ ਕੋਈ ਆਪ ਬੀਤੀ...

‘ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਸਾਂ ਮੈਂ। ਸੁਣਦੀ ਸਾਂ ਕਿ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੱਪਾਂ, ਠੂਹਿਆਂ, ਚੂਹੇ, ਬਿੱਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਡਾਢਾ ਤਰਸ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਕੱਟਣਗੀਆਂ ਤੇ ਕਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਜੂਨ ਮਿਲੇਗੀ। ਚੂਹੇ ਬਿੱਲੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਕੀੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਇਕ ਜੂਨ ਮੈਂ ਘਟਾਅ

ਹੀ ਸਕਦੀ ਹਾਂ, ਤੇ ਫੇਰ ਮੈਂ ਮਿੱਧਣ ਲੱਗਦੀ ਕੀੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ...।’ ਮੈਂ ਗੱਲ ਛੇੜਦੀ।

‘ਤੇ ਮਾਂ, ਇਸ ਪਾਪ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ?’ ਬੱਚੇ ਪੁੱਛਦੇ।

‘ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਓ, ਮੇਰਾ ਉਹ ਕਰਮ ਉਸ ਉਮਰ ਦੀ ਨਾ-ਸਮਝੀ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਬਾਲ-ਬੁੱਧ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀੜੀਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸਾਂ। ਹਾਂ, ਪਰ ਅੱਜ ਜੇ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਵਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਨਾਹ ਹੋਵੇਗਾ...।’

ਇਉਂ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਮੈਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਦੀਪੀ ਦੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਘਰ ਕਰ ਗਈ ਦੋਸ਼ੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।

‘ਫੁੱਲ-ਫਲ; ਪੰਛੀ-ਜਨੌਰ; ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜੇ ਸਭ ਸਾਡੇ ਮਿੱਤਰ ਹਨ, ਅੱਖ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਤੇ ਰੂਹ ਦਾ ਸਕੂਨ। ਸਭ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ ਅਤੇ ਕਰਤਬ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਡਾ ਭਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਾਂ...।’ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਰੋਂ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਅਚਾਨਕ ਦੀਪੀ ਉਤੇ ਜਾ ਪੈਂਦੀ। ਅੱਖ ਨਾਲ ਅੱਖ ਮਿਲਦੀ। ਬੀਤੇ ਦੀ ਉਹ ਮੋਈ ਹੋਈ ਗਲਹਿਰੀ ਸਾਡੇ ਦਰਮਿਆਨ ਆ ਖਲੋਂਦੀ। ਦੀਪੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਕੁਮਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਗੱਲ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲ ਲੈਂਦੀ।

ਪੰਜਵੀਂ ‘ਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਦਸ-ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਦੀਪੀ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਚੁੱਪ-ਚੁੱਪ ਸੀ। ਖਾਵੇ ਪੀਵੇ ਵੀ ਘੱਟ। ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ ਕਿਉਂ। ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਉਸ ਦਾ ਜਮਾਤੀ ਮਨੋਜ ਆ ਨਿਕਲਿਆ। ਦੀਪੀ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

‘ਆਂਟੀ ਜੀ, ਜਿੰਮੀ ਮਰ ਗਿਆ।’ ਮਨੋਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ।

‘ਜਿੰਮੀ ਕੌਣ?’

‘ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਜਿੰਮੀ ਕੁੱਤੇ ਬਾਰੇ? ਰੋਜ਼ ਹੀ ਤਾਂ ਦੀਪੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਟਿਫ਼ਨ ਖੁਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਦੀਪੀ ਕੋਲ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਲੱਗਭਾਗ ਸੀ ਜਿੰਮੀ, ਮਰਦੂਦ ਜਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੀਪੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਆਖ ਕੇ ਛੇੜਦੇ ਸਾਂ। ਜਿੰਮੀ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਦੀਪੀ ਵੱਲ ਦੌੜਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਗੇਟ ਸਾਹਵੇਂ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਗੱਡੀ ਹੇਠਾਂ ਆ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ...।’

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਦੀਪੀ ਦਾ ਟਿਫ਼ਨ ਉਂਜ ਦਾ ਉਂਜ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਸਕੂਲੋਂ। ਸੋ... ਇਹ ਸੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਦਾ।

‘ਫੇਰ ਮਰ ਗਈ ਗਲਹਿਰੀ’, ਮੈਂ ਹੌਕਾ ਭਰਿਆ।

ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਝੱਖੜ ਝੁੱਲਿਆ। ਸਤਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀਪੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਈ ਮੁੰਬਈ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਮੁਹਾਲੀ ਆ ਟਿਕੀ। ਅਗਲੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੀਪੀ ਨੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨਿਸਟ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਫੜ ਲਈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਯੋਗ ਤੇ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਦੇ ਕਿੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਘਰ ਵਿਚ ‘ਗਰੇ ਯੋਗ ਹੋਲਡ ਕੇਅਰ’ ਨਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਸਾਹਿਤਕ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਦੀਪੀ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ‘ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸਭ ਥਾਈਂ ਲੈਣ-ਛੱਡਣ ਜਾਂਦਾ।

ਟੈਗੋਰ ਥਿਏਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ‘ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਘਰ ਪਰਤਦਿਆਂ ਰਾਤੀਂ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਰਾਡੇ ਵਿਚ ਵੜੇ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸੌਣ ਸੁੱਢੇ ਦੇ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਅਹਿੱਲ ਪਈ ਕਿਰਲੀ ਤੱਕੀ। ਪੂਛ ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਵੀ ਨਾ ਜਾਪੇ।

‘ਮਰ ਗਈ ਹੈ ਸ਼ਾਇਦ।’ ਮੈਂ ਆਖਿਆ।

ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਕੋਹੜ ਕਿਰਲੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਕ੍ਰਹਿਤ ਆਉਂਦੀ। ਜੇ ਭੱਜਨ ਕਰਦੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਖਾਣਾ ਵੀ ਵਿਚੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ।... ਜੇ ਮੇਰਾ ਵੱਸ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਰਲੀਆਂ ਖੜਮ ਕਰ ਦਿਆਂ, ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਗੋਦੀ ਦਾ ਪਲੇਠਾ-ਬਾਲ, ਸੰਨੀ ਰਿਹਾੜ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਅਚਾਨਕ ਕੰਧ ਉਤੇ ਤੁਰਦੀ ਕਿਰਲੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਵੱਲ ਸ਼ਿਸ਼ਤ ਲਾਈ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਸੰਨੀ ਦਾ ਬਾਲ-ਖਿਡੌਣਾ ਜਾਪਣ ਲੱਗਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਰਾਖਵੀਂ ਨਫਰਤ ਕੁਝ ਕੁਝ ਮਨਫ਼ੀ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਿਰਲੀ ਤਾਂ ਕਿਰਲੀ ਹੀ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਦੁੱਧ-ਡਿੱਗੀ ਕਿਰਲੀ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਪੰਦਰਾਂ ਜੂਨ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਦਿਵਸ ਦਾ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਤੇ ਟਵਿਟਰ ਉੱਤੇ 'ਹੈਪੀ ਫਾਦਰ ਡੇ' ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸੱਜਣਾਂ ਸੰਗ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਤੱਕ ਕੇ ਮੈਂ ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਉਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿਥੋਂ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਤਰਲੋਮੰਡੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਗਰੀਬੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਜੀਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੰਡਿਆਲੇ ਬਾਰਡਰ ਟੱਪਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ ਨੇ ਝੰਜੋੜ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਰੀ ਜਵਾਨੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮੱਖਣ ਦੇ ਵਾਲ ਵਾਂਗ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਸੰਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, "ਕੋਈ ਨਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੋਰ ਦੇਉਗਾ।" ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਆਖਦਾ, "ਕੀ ਹੋਰ ਦੁੱਖ ਦੇਉਗਾ?" ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸਾਧੂ ਸੁਭਾਅ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ, "ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਖਾਤਰ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?" ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਾਲੇ ਵੀ ਚਾਚਿਆਂ ਦਾ ਹੱਕ ਪੂਰ ਗਏ ਸਨ।

ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ... ਅਕਤੂਬਰ 1997 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਹਾੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਆਬਣ ਵਾਲੀ ਚਾਹ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਤੁੜ ਦੀ ਛਾਂ ਥੱਲੇ ਬੈਠ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਚਾਹ ਪੀਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਵੋ, ਮੈਂ ਬਾਹਰਲੇ ਕੰਟਰੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ।"

ਸੱਚ ਜਾਣਿਓ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਆ ਗਏ। ਫਿਰ ਮਨ ਨੂੰ ਟਿਕਾਣੇ ਕਰ ਕੇ ਬੋਲੇ, "ਤੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।"

"ਗੱਲ ਰੋਟੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ! ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਭੈਣ ਹੈ। ਅੱਗਿਉ ਮੇਰੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਆਪਾਂ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਖੇਤ ਆਪਣੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੇ। ਜਦੋਂ ਆਮਦਨ ਘੱਟ ਤੇ ਖਰਚੇ ਵੱਧ ਹੋਣ ਤਾਂ ਘਰੇ ਲੜਾਈ-ਕਲੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।" ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਜੋੜੀ ਰਕਮ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਕੇ ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰ ਲਿਆ। ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨਾ। ਹੁਣ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਿੱਲਾ ਬੈਠ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵਿਆਜ਼ ਰੁਪਏ ਲੈਣ ਪੈਣੇ ਸਨ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਵੀ ਵਿਆਜ਼ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ, ਤੇ ਨਾ ਹੁਣ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਧਰ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਉਥੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਰੁਪਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ, ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਲਈ ਜੰਦੋਜਹਿਦ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਪਿੰਡ ਆਉਂਦਾ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਦੋ ਘੰਟੇ ਚੌਕੀ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ।

ਪੁੱਤ ਡਾਕੂ ਬਣ ਕੇ ਪੈ ਗਏ...

ਖੈਰ! ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਸਾਂਭ ਕੇ ਕਣਕ ਬੀਜ ਦਿੱਤੀ। ਘਰੋਂ ਖੇਤ ਤੇ ਖੇਤੋਂ ਘਰ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਇਟਲੀ ਰਹਿੰਦੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਟਲੀ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਏਜੰਟ ਦਾ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਏਜੰਟ ਸਮਰਾਲੇ ਕੋਲ ਗਹਿਲੇਵਾਲਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆੜੂਤੀਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਮਿਲਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਢਾਈ ਲੱਖ ਵਿਚ ਇਟਲੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ। ਗੱਲ ਫਿਰ ਉਥੇ ਦੀ ਉਥੇ ਸੀ... ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਫਿਰ ਇਕ ਲੱਖ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਆਇਆ। ਬਾਕੀ ਆਪ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ। ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਕੀਤੀ ਚਾਲ ਵਿਚ ਬਦਲ ਲਈ, ਤੇ ਮੈਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦਿੱਲੀ ਬੈਠ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਸਾਂਭਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਪੂਰੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਵਾਪਿਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਆ ਕੱਟਿਆ। ਮੈਂ ਦਿੱਲੀਉਂ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਲਿਆਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣੀ ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਕੇਸ ਲੁਹਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਟਿੱਚਰਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਮੁੜਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਖੈਰ! ਮੈਂ ਉਦਾਸੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਮਰੀਜ਼ ਵਾਂਗ ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਮਾੜਾ ਹੀ ਸੀ। ਇੰਜ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਿੱਪ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮੈਂ ਸ਼ਿੱਪ ਬਾਰੇ ਉਕਾ ਹੀ ਅਣਜਾਣ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਵੀ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਹਾਮੀ ਭਰ ਲਈ, ਰੁਪਏ ਮੇਰੇ ਹੀ ਲੱਗਣੇ ਸਨ; ਯਾਨਿ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ। ਮੈਂ ਵੀ ਹਾਮੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਸੀਂ ਮੁਹਾਲੀ ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲੇ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਫੜ ਲਏ। ਘਰੇ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗਿਆ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਲਈ ਇੰਨੇ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਨ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿਦ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਸੀ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਚਾਚਿਆਂ ਵੱਲ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਰੁਪਿਆ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਗਏ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਸੀ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕ ਬੰਦਾ ਵਿਆਜ਼ 'ਤੇ ਢਾਈ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣੇ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਇਹ ਰੁਪਏ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਦਰਾਸ ਤੋਂ ਸ਼ਿੱਪ ਫੜ ਲਿਆ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਿੱਛੋਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਜ਼ਿੰਦੀ ਹੱਟਿਆ ਨਹੀਂ,

ਘਰ ਦੀ ਰੋਣਕ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ।

ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਘਰ ਛੱਡਣਾ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਸ਼ੌਂਕ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟਦਾ! ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਹੀ ਪੈਰ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਿੱਪ ਰਾਹੀਂ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਵਿਆਜ਼ ਰੁਪਏ ਮੌਤ ਕੇ ਹੋਰ ਰੁਪਏ ਜੋੜਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਥੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੇਰੀ ਆਮਦਨ ਬੋੜੀ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਖਰਚੇ ਵੀ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਸਨ। ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਹਲ ਸੀ। ਰੁਪਏ ਜੋੜ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੰਜ ਕਿੱਲੋ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੰਜ ਕਿੱਲੋ ਬੈਠ ਲੈਣ ਜੋਗੇ ਰੁਪਏ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਰੋ ਪਏ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਬਰ-

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ

ਸੰਤੋਖ ਨੂੰ ਫਲ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਧੂ ਸੁਭਾਅ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਬਰ, ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਰਾਹ ਤੋਂ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਫਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨੀਵਿਆਂ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆਂਦਾ। ਮੈਂ ਫੋਨ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਸੈਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਉਸੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਜਾ ਫੜਹਿ ਬੁਲਾਈ। ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨੱਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਿੱਲੂ ਨੇ ਆਉਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ 'ਮਾਂ ਦਿਵਸ' ਉਤੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ, ਪਰ ਅੱਜ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਬੇਬੇ ਨੇ ਚਾਹ ਬਣਾ ਲਈ। ਮੈਂ ਵੀ ਗੱਲੀਂ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਬੇਬੇ ਪੂਰੀ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਚਲੇ ਅੱਜ ਬਾਪੂ ਦਾ ਪੁੱਤ ਆ ਕੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦੇ ਜਾਉਂਗਾ, 'ਮਾਂ ਦਿਵਸ' ਉਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਮਲੂਮ ਲਾ ਜਾਉਂਗਾ। ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਐਤਵਾਰ ਹੈ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਹੀਂ ਗਏ,

ਤਾਂ ਬੇਬੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਲੀਮ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਈ ਸਵਾਲ ਉਠਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਮਤਲਬਪ੍ਰਸਤ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਤਲਬ ਲਈ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਆਹ ਕੋਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਭਾਈਜਾਨ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਮਤਲਬ ਇਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋੜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।...

ਮੈਂ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਕਈ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਿਆ ਕੇ ਵਾਪਸ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋੜੇ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਗਾਇਬ ਸੀ। ਘਰ ਵਿਚ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਉਦਾਸੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੇਬੇ ਤੋਂ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਬੇਬੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਿੱਲੂ ਪੁੱਤ ਆਇਆ ਸੀ।

"ਫਿਰ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਈ, ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਦਾਸੇ ਕਿਉਂ ਹੋ?" ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਪੁੱਤਰਾ! ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ, ਨਾ ਕੋਈ ਤੋਹਫ਼ਾ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਵੱਢਣ ਆਇਆ ਸੀ।" ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੋਲਿਆ।

"ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਹ ਕਿਵੇਂ?" ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ।

"ਪੁੱਤਰਾ! ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦੀ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਕਿੱਲੋ ਜ਼ਮੀਨ ਹਿੱਸੇ ਆਈ ਸੀ। ਨਾ ਮੈਂ ਇਕ ਵੀ ਸਿਆੜ ਬੈਠ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਨਾ ਇਕ ਸਿਆੜ ਬੈਠ ਖਰੀਦਿਆ। ਤੇ ਬਿੱਲੂ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਿੱਲਾ ਬੈਠ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਇਆਂ ਵੀ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਚਲੇ, ਇਸ ਨੇ ਇਥੇ ਆਪਣਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਕਿੱਲੋ ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਤੇ ਭਤੀਜੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਲੈ ਕੇ ਖਰਚ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਖੇਤ ਨਾਲ ਮੋਹ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਖੇਤ ਗੇੜਾ ਮਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿੱਲੂ ਨੇ ਇਹ ਰਟ ਲਾਈ ਐ ਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨ ਕਿੱਲੋ ਵੇਚ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਰੁਪਏ ਡਾਲਰਾਂ ਵਿਚ ਵਟਾ ਕੇ ਦੇ ਦੇ।" ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ।

"ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਿਹਾ।" ਮੈਂ ਅਗਾਂਹ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਪੁੱਤਰਾ! ਪੁੱਤ ਅਮਰੀਕਾ ਹੋਵੇ... ਇਕ ਧੀ ਕੈਨੇਡਾ ਹੋਵੇ... ਫਿਰ ਮੈਂ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਕਿਵੇਂ ਅਗੁੰਠਾ ਨਾ ਦੇਵਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਜਾਣਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਉਂਗਾ, ਫਿਰ ਭਲਾ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਆਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਜਿਉਂਦੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।" ਬਾਬੇ ਦਾ ਗੱਚ ਭਰ ਆਇਆ।

"ਬਾਬਾ ਜੀ! ਅੱਜ ਕੀ ਕਹਿ ਗਿਆ?" ਮੈਂ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ।

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ: 916-273-2856
www.boparaisudhar.com

"ਪੁੱਤਰਾ! ਅੱਜ ਆਇਆ ਸੀ ਇਕੱਲਾ ਹੀ। ਨਾ ਨੂੰਹ, ਨਾ ਪੋਤੇ, ਨਾ ਪੋਤੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆਇਆ। ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ, ਮਗਰੋਂ ਕਾਗਜ਼ ਕੱਢ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, 'ਬਾਪੂ ਇਥੇ ਅੰਗੂਠਾ ਲਾ ਦੇ।' ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਇਹ ਕਾਗਜ਼ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਨੇ।' ਕਹਿੰਦਾ, 'ਮੁਖਤਿਆਰਨਾਮਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਲੇ ਦੇ ਨਾਂ ਮੁਖਤਿਆਰਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਤੂੰ ਅੰਗੂਠਾ ਲਾ ਦੇ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪੈਸੇ ਭੇਜ ਦੇਵੇਗਾ, ਤੈਨੂੰ ਇੰਝੀਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਪੈਣਾ।'... ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਸੌ ਘੜਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਚੰਗਾ ਪਿਉ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ।" ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਗਏ...

"ਪੁੱਤਰਾ! ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੈਂ ਜਿਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅੰਗੂਠਾ ਲਾ ਦੇਉਂਗਾ। ਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਲਾ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਵੀ ਲਵਾ ਲਵੀਂ... ਅੱਗਿਉ ਕਹਿੰਦਾ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ, ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵੀਹ ਸਾਲ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪੁੜੀ ਦੇ ਜਾ, ਜਾਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦੇ। ਫਿਰ ਮਨ ਆਈਆਂ ਕਰ ਲਈ।" ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਰੋ ਪਏ।

ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਰੋਂਦਾ ਹਾਂ, ਤੇ ਬਿੱਲੂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਰੁਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਇੰਨੇ ਸੁਆਰਥੀ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ? ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਸਾਡੀ ਔਲਾਦ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕਰੇਗੀ? ਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁੱਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਹੈ? ਬਜ਼ੁਰਗ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਨਾ ਭੁੱਲੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਬੁੱਢੇ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਹਨ। ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਭੁੱਖ ਸਾਨੂੰ ਹੈ। ਔਲਾਦ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਬੁਢਾਪਾ ਨਾ ਰੋਲੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਢੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ 'ਪਿਤਾ ਦਿਵਸ' ਮਾੜਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਮੈਂ ਹੋਸਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਦੁੱਖ ਹੀ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਹੋਸਲਾ ਵੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਹੰਝੂ ਨਾ ਰੋਕ ਸਕਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਯਾਦ ਆ ਗਏ। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ 'ਪਿਤਾ ਦਿਵਸ' ਉਤੇ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਲਫਤੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਜੀ ਵਾਂਗ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੋਈ

ਹੀ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਦਹਿਲ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ। ਦੀਪੀ ਨੇ ਝਾੜ ਦੀ ਤੀਲੀ ਨਾਲ ਕਿਰਲੀ ਨੂੰ ਹਿਲਾਇਆ। ਕਿਰਲੀ ਨੇ ਛੱਤਪਾ ਮਾਰਿਆ। ਮੇਰੀ ਚੀਕ ਨਿਕਲ ਗਈ।... ਚੀਕ ਖੌਫ਼ ਅਤੇ ਕ੍ਰਹਿਤ ਭਰੀ ਸੀ।

'ਕਿਉਂ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਸ ਨੂੰ? ਕੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਜੇ ਉਹ ਕੋਹੜ ਕਿਰਲੀ ਹੋ ਤਾਂ? ਉਸ ਨੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ?' ਦੀਪੀ ਗਰਜਿਆ।

ਮੈਂ ਸਰਮਿੰਦੀ ਸਾਂ। 'ਇਹਦੀ ਪੂਛ ਕਟ ਗਈ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਪੂਛ ਮੁੜ ਨਾ ਉਗੇ, ਇਹ ਚਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗੀ ਸ਼ਾਇਦ। ਮਰ ਜਾਏਗੀ ਵਿਚਾਰੀ, ਭੁੱਖੀ-ਭਾਣੀ...' ਆਖਦਿਆਂ ਦੀਪੀ ਨੇ ਕਿਰਲੀ ਨੂੰ ਤੀਲੀ ਨਾਲ ਕੰਧ ਕੋਲ ਸਰਕਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੁ ਉਹ ਰਾਤੀਂ ਕਿਸੇ ਕੀਤੇ-ਮਕੌਤੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਮੇਰੇ ਸੌਣ-ਸੁੱਛੇ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਬੂਹੇ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਚਿਟਕਣੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਰਾਤੀਂ ਗੁਲਮਖਾਨੇ ਵਿਚ ਆਣ-

ਜਾਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਲਾਂਘਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੱਕਿਆਂ ਕੀਤਾ।

ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਤੁਰਦਿਆਂ ਕਿਧਰੇ ਕਿਰਲੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਮਧੋਲ-ਮਾਰ ਨਾ ਸੁੱਟਾਂ, ਇਹ ਦੀਪੀ ਦਾ ਤੌਖਲਾ ਸੀ।

ਸਵੇਰੇ ਉਠਦੇ ਸਾਰ ਦੀਪੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸੁੱਛੇ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਬਾਹਰ ਵੇਖਿਆ। ਛਿਪਕਲੀ ਗਾਇਬ ਸੀ।

'ਬਚ ਗਈ ਬਚ ਗਈ, ਦੁਮ ਕੱਟੀ ਬਚ ਗਈ।' ਦੀਪੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਫਲ ਪਿਆ।

ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਉਹ ਸਾਡੀ ਲਾਡਲੀ 'ਦੁਮ ਕੱਟੀ' ਸੀ, ਘਰ ਦਾ ਜੀਅ।

ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਗਲਹਿਰੀ ਨਹੀਂ ਮੋਈ। ਜਿਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ...।

ਤਾਲ ਕਟੋਰੇ ਦੀ ਗਲਹਿਰੀ! ਸਾਡੇ ਚੇਤੇ ਦੀ ਗਲਹਿਰੀ!!... ਮੈਂ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ।

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵੇਲਾ।

'ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਆ ਰਿਹਾਂ।' ਦੀਪੀ ਦਾ ਫੋਨ ਸੀ।

ਇਕ ਦੋ ਤਿੰਨ।... ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਵੀ ਲੰਘ ਗਏ।... ਦੀਪੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।... ਫ਼ਿਕਰ ਲੱਗਾ।... ਮੈਂ ਫੋਨ ਕੀਤਾ।

'ਮੁਹਾਲੀ ਘਰੇ ਪੁੱਜਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਸਾਂ ਕਿ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਗੱਡੀ ਬੱਲੇ ਆ ਕੇ ਫੱਟੜ ਹੋਇਆ ਚਿਚਲਾਂਦਾ ਕੜ੍ਹਾ ਵੇਖਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹੀਂ ਪੈਰੀਂ ਵਾਪਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗੱਡੀ ਮੋੜ ਲਈ। ਸਲੋਤਰੀ ਕੋਲੋਂ ਮਰਹਮ-ਪੱਟੀ ਕਰਾਈ, ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਆਇਆ। ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ। ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ।'

ਕਤੂਰੇ ਦੀ ਤੀਮਾਰਦਾਰੀ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਮਸ਼ਗੂਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਦੀਪੀ ਪੁੱਤਰ, ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਵਿਸਰ ਗਈ। ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਵੇ ਗਲਹਿਰੀ!...ਮਨ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਮਿਲਿਆ।

ਗਲਹਿਰੀ ਦਾ ਆਲ੍ਹਣਾ ਮੈਥੋਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਭੋਲੇ-ਭਾਅ ਹੀ। ਮੈਂ ਉਦਾਸ ਹਾਂ। ਉਖੜੀ-ਉਖੜੀ। ਆਪਣੀ ਦੋਸ਼ੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀਪੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ

ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਕੀਕੂੰ ਕਰਾਂ? ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਘਰ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਅਤੇ ਬਾਗ-ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਵਾਲੇ-ਵਾਲ ਖੁਭਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਹੀ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਆਮ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।...ਗਲਹਿਰੀ ਦੀ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ?...ਜੇ ਮੈਂ ਗਲਹਿਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕਰਾਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਸੁਣੇਗਾ? ਸੁਣਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਉਹ ਅਣਸੁਣਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦੀਪੀ ਦੀ ਪੀੜ ਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਭਾਪ ਲੈਂਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਭਾਪ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ, ਅਣਦੱਸੀ ਹੀ; ਪਰ ਮੇਰੀ ਕੌਣ ਭਾਪੇ?... ਦੀਪੀ ਦੀ ਮਾਂ ਜਿਉਂਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ।

ਅੱਜ ਸ਼ਾਮੀਂ ਦੀਪੀ ਆ ਨਿਕਲਿਆ। ਨਾਲ ਜਾਵੀਆ ਵੀ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਪੋਤੀ।

ਗੱਡੀਓਂ ਉਤਰ ਕੇ ਉਹ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਵੜੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਚੰਪਾ ਦੇ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਟੁੱਪ-ਟੁੱਪ ਕਰਦੀ ਗੁਲੇ ਗਲੜ੍ਹ ਆਣ ਲੱਥੀ। ਉਹ ਗੋਰੀ ਦੀ ਬਾਟੀ ਵਿਚੋਂ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਲੱਗੀ। ਘੁੱਟੇ-ਘੁੱਟਾ।

ਗੋਰੀ ਗਾਲੂੜ ਨੂੰ ਜੀਭ ਨਾਲ ਕੁਤ-ਕੁਤਾਤਨ ਲੱਗੀ।

ਗਾਲੂੜ ਛੱਤਪਾ ਜਾ ਡਿੱਗੀ ਬਾਟੀ ਵਿਚ, ਤੇ ਫਿਰ ਦੁੱਧ-ਭਿੰਜੀ ਟੁੱਪ-ਟੁੱਪ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਨਿੰਬੂ ਦੇ ਰੁੱਖ ਉਤੇ।

'ਪਾਪਾ ਵੇਖੋ, ਦਾਦੀ ਵੇਖੋ।' ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਜਾਵੀਆ ਨੇ ਕਿਲਕਾਰੀ ਮਾਰੀ।

ਦੀਪੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਿਲੀ। ਅਸੀਂ ਮੁਸਕੁਰਾਏ।

'ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਵੇ ਗਲਹਿਰੀ, ਬੋਲ ਜਾਵੀਆ ਬੋਲ।' ਮੈਂ ਆਖਿਆ।

'ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਵੇ ਗਲਹਿਰੀ।' ਜਾਵੀਆ ਤਾਤੀਆਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਗਾਉਣ ਲੱਗੀ।

'ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਵੇ ਗਲਹਿਰੀ।' ਦੀਪੀ ਨੇ ਵੀ ਜਾਵੀਆ ਨਾਲ ਸੁਰ ਮਿਲਾਈ।

ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਵ ਜੀਵ ਜੰਤ...

ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਜੰਤ...

ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਜਾਵੀਆ ਤੇ ਜਾਵੀਆ ਮਗਰ ਦੀਪੀ ਤਾਤੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਲੰਮੀ ਹੋਕ ਨਾਲ ਗਾਉਣ ਲੱਗੇ...। ਗਾਉਂਦੇ ਗਏ... ਗਾਉਂਦੇ ਗਏ... ਗਾਉਂਦੇ ਗਏ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਆਪਣੇ ਪਲੰਘ ਉਤੇ ਬੈਠੀ, ਡਰੈਸਿੰਗ ਟੇਬਲ ਉਤੇ ਪਈ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੇ ਧੁੰਦਲੇ ਜਿਹੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਰਵੱਈਏ ਵਿਰੁਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਹਨੇਰੀ ਬਰਸਾਤੀ ਰਾਤ ਤੇ ਉਸ ਕਾਲੇ ਕਫ਼ਨ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਬਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਇਸ ਲੰਮੇ ਚੌੜੇ ‘ਕਾਸ਼ਾਨੇ’ ਨੂੰ ਜਗਦੀਸ਼ ਦੇ ਬੈਡਰੂਮ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਹਨੇਰੇ ਜੱਫ਼ੇ ਵਿਚ ਜਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਉਹਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਤੀਬਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ

ਅਮਰ ਸਿੰਘ

ਮੌਜ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਕੇ ਭੈਣ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਜਗਦੀਸ਼ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤੱਕਦਾ ਹਾਂ, ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਝਾਕਦਾ ਹਾਂ, ਬਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਰਾਤ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦਾ ਆਖਰੀ ਅੱਧ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਅੱਬਰੂਆਂ ਵਿਚ ਵਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੂਹੇ ਦੇ ਪਾਰ ਇਕ ਹੋਰ ਬੂਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ‘ਤੇ ਪਏ ਹੋਏ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਜਾਲੀ ਦੇ ਪਰਦੇ ਉਹਲੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿਗਰਟ ਧੁਖਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਵਿੰਦਰ ਦਾ ਕਮਰਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਕਮਰਾ ਬਿਲਕੁਲ ਹਨੇਰੇ ਹੈ। ਤੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਬੈਠਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੇਰੇ ਹਸਪਤਾਲੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਦੂਜਾ ਦਿਨ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੀ ਅਰੋਗਤਾ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਹਾੜਾ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਿਮਾਰੀ ਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇੰਨਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟਨੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਰੇਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੇਲ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਬੇਹੋਸ਼ ਪਏ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੋਂ ਮੈਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪੁਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ‘ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਉਹਨੂੰ ਤਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ। ਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਲੈ ਆਏ।

ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਮੇਰੇ ਅਰੋਗ ਹੋਣ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਵੀ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਸੱਤ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਜਨਸ ਹੋਰ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਹੋਰ।

ਦੇਹਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਉ ਮੇਰੇ ਘਰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਗਦੀਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਠੀਕ ਹੈ।

ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਜਾਲੀ ਦੇ ਉਹਲੇ ਸਿਗਰਟ ਧੁਖ-ਧੁਖ ਕੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੇ ਉਹਦੀ ਆਖਰੀ ਚੰਗਿਆਤੀ ਨਾਲ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸਿਗਰਟ ਬਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਗਦੀਸ਼ ਦਾ ਖਿਆਨ ਇਸ ਵੱਲ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਇਹ ਲੋਕ। ਜਗਦੀਸ਼ ਦਾ ਚਾਨਣ-ਚਰਾਗ ਚਿਹਰਾ ਹਨੇਰੇ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੈਡਰੂਮ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਆਪਣੇ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਆਪਣੇ ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਲਾਸ਼ ‘ਤੇ ਅਬਰੂ ਵਗਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੇਵਿੰਦਰ ਵੀ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਵਾਲਾ ਦੇਵਿੰਦਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਅੱਜ ਗ੍ਰਾਂਡ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਉਹ ਨਾਚ ਦਾ ਇਕ ਰਾਊਂਡ ਨੱਚ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਡਨਾ ਦੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਪ੍ਰੇਰਕ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਨਾਚ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੇ ਸਕੀਆਂ। ਇਹ ਦੇਵਿੰਦਰ ਉਹੋ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੀ-ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨੱਚਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਥੱਕਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰ ਕੁੜੀ ਨੱਚਣ ਲਈ ਦਿਲ ਹੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਤ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਐਡਨਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਲਾਗੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਡਰਾਈ ਜਿਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੈਗ ਸਿਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬੁੱਲ੍ਹ ਗਿੱਲੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਐਡਨਾ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਵਰਮੋਬ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਗਲਾਸ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਉਸ ਵੱਲ ਤੱਕ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਉਹਦੇ ਹਾਸੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਬੋਅ ਜਿਹੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਜਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਉਸ ਨੇ ਜਿਨ ਦੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਪੈਗ ਪੀਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਲੜਖੜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੂੰ

ਕਬਰ ਖੁੱਟ

ਨਾਮਾ-ਨਿਗਾਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਕਬਰ ਖੁੱਟ’ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਕਤ ਕਰਵਟਾਂ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਨਰੋਈ ਸੋਚ ਮਰ-ਮੁੱਕ ਚੁੱਕੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਝੰਜੋੜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਨਾਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜੁੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ‘ਕਬਰ ਖੁੱਟ’ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆਂ, ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਰਤ ਪਾਠਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਣ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹਨੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਕਹਾਣੀ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਾਰ ਡਰਾਈਵ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤੇ ਉਜ਼ਰ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਪੈਗ ਪੀਤੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਡਰਾਈ ਜਿਨ ਦੇ; ਜੋ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਡਰਿੰਕ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਵਿੰਦਰ ਉਹੋ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸੀ ਜੋ ਵਿਸਕੀ ਦੀ ਪੌਣੀ-ਪੌਣੀ ਬੋਤਲ ਪੀ ਕੇ ਬੜੀ ਚੁਸਤੀ ਨਾਲ ਬੜੀ ਹੀ ਰੈਸ਼ ਡਰਾਈਵ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਪਰ ਸਾਫ਼ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਦਾ ਲੋਹਾ ਕਲਕੱਤੇ ਭਰ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਜਾਲੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਰਾਹੁਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਵਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜਗਦੀਸ਼ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਰਦ ਹੈ, ਤੇ ਸਹਿਮ। “ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ”, ਉਹ ਸਹਿਮੀ ਹੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, “ਤੂੰ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਭੜਕ ਪਏਗਾ।” ਮੈਂ ਦੇਵਿੰਦਰ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕਰਾਹੁਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ।

“ਐਵੇਂ! ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ”, ਉਹ ਕਰਾਹ ਕੇ ਜੁਆਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰਾਹੁਣ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਮਰੇ ਹੋਏ ਮਾਸ ਦੀ ਬੋਅ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਲਾਸ਼ ਕਫ਼ਨ ਦਫ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਦਰਦ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ। ਕਰਾਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਛੱਡ ਜਾਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

“ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬੋਅ ਆਉਂਦੀ ਹੈ”, ਮੈਂ ਜਗਦੀਸ਼ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਡਰ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਝਾਕਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਚੇਤਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਕਰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ।

“ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਅ ਹੋਏਗੀ”, ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

“ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਅ ਨਹੀਂ”, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। “ਮੈਂ ਭਲਾ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਅ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣ ਸਕਦਾ? ਮੈਂ ਆਪ ਵੀ ਤਾਂ ਪੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਅ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਹੋਰ ਬੋਅ ਹੈ। ਮੁਰਦੇ ਦੀ ਬੋਅ! ਸੜਦੀ ਗਲਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬੋਅ।”

“ਤੇਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ”, ਜਗਦੀਸ਼ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੋੜਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, “ਦੇਵਿੰਦਰ ਦਾ ਇਕ ਦੋਸਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼?”

“ਹਾਂ! ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ”, ਮੈਂ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, “ਉਹ ਮੇਰਾ ਵੀ ਦੋਸਤ ਸੀ।” ਉਹ ਗੱਲ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, “ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਭੈਣ...”

“ਹਾਂ! ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਉਹੋ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਹ ਜ਼ਰਾ ਘੱਟ ਹੈਸੀਅਤ ਦੇ ਆਦਮੀ ਸਨ ਨਾ।”

“ਨਹੀਂ”, ਉਹ ਹੌਕਾ ਭਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, “ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੰਨ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ...”

“ਪਰ ਕੀ?”

“ਫੇਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਲੜਾ ਤੇ ਦੇਵਿੰਦਰ ਦਾ ਟੇਵਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।”

“ਇਹ ਕੀ ਬਕਵਾਸ ਹੈ? ਉਹ ਤਾਂ ਬੜੇ ਆਜ਼ਾਦ-ਖਿਆਲ ਲੋਕ ਸਨ। ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇਗਾ।” ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ, “ਲੜਾ ਵਿਆਹੀ ਗਈ?”

“ਹਾਂ! ਬੋੜੇ ਹੀ ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ।” ਜਗਦੀਸ਼ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, “ਉਹ ਕੋਈ ਜੀਓਲੋਜਿਸਟ ਹੈ। ਕੁਝ ਬੜਾ ਵੱਡਾ...”

“ਹੂੰ! ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਦੇਵਿੰਦਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਮੁਰਦੇ ਦੀ ਬੋਅ ਆਉਂਦੀ। ਕਮਬਖ਼ਤ! ਲਾਸ਼ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਕਬਰਾਂ ਵਿਚ ਦੱਬੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਸੀਨਿਆਂ ਵਿਚ?”

ਜਗਦੀਸ਼ ਫੇਰ ਡਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗੱਲ ਦਾ ਰੁਖ ਪਲਟਣ ਲਈ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ, “ਤੂੰ ਐਨਾ ਚਿਰ ਕਰਦਾ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹੈ?”

“ਮੈਂ...ਮੈਂ...ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਤੋਂ, ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੜਦਾਦਾ ਜੀ ਤੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਦੇ-ਪੜਦਾਦੇ ਤੋਂ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਕਬਰਸਤਾਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਬਰਾਂ ਖੁੱਟਦਾ ਹਾਂ, ਮੁਰਦੇ ਦੱਬਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮੇਰੇ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦੱਬਿਆ ਕਰਨ।”

ਜਗਦੀਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੌਂ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੋਲ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। “ਮੇਰੇ ਵੀਰ!” ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, “ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦੱਬ ਦਿਆਂ। ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰੇਗਾ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਛੱਡ, ਤੇ ਆ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰੀਏ।”

ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਨਿਕੰਮਾ! ਪਿਆਰ ਪਿੱਛੋਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪ ਇਕ ਦਿਨ ਲਾਸ਼ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਤੇ ਅੱਕ ਕੇ ਮੈਂ ਸੌਣ ਲਈ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਮੇਰੇ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਿਜਨਸ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਕਰਾਈਸਿਸ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਬਚੀ-ਖੁਚੀ ਮਾਰਕੀਟ, ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਏਜੰਟ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਦੇਵਿੰਦਰ ਬਿਮਾਰ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕੰਮ ਦਾ ਬੜਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ...ਨਹੀਂ ਤਾਂ...।

ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਕਬਰਸਤਾਨ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬੋਅ ਹੀ ਫੈਲਦੀ ਰਹੇਗੀ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਭਰਾ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਖਤ ਸੁਭਾਉ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਚਿੰਤਕ ਹਾਂ। ਮਾਂ! ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸੁਗੰਧ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਇਸ ਬਦਬੋ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਹੋਵੇ ਕੀ?

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੀ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਾਂਗਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦਬਾਉਂਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਫੇਰ...ਤੇ ਫੇਰ...ਮੈਂ ਮੰਨ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਤੂਫ਼ਾਨ ਝੱਗ ਛੱਡਦਾ, ਛੁੰਕਾਰਦਾ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਿਵੇਂ ਕਾਲੀ ਸਵਾਰ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਉਚੀ ਨੀਵੀਂ ਤਹਿ ਉਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਰਕ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਕਾਰ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਸਰਚ ਲਾਈਟ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਧੁੰਦਲੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕਿਤੇ ਮੀਲਾਂ ਉਤੇ, ਇਸ ਹਨੇਰੇ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਆਕਾਸ਼ ਆਪਣੀ ਮੰਦ-ਹਾਲੀ ਦੇ ਅੰਤਮ ਬਚੇ-ਖੁਚੇ ਅੱਬਰੂ ਵਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰ ਦਾ ਵਾਈਪਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੀਸ਼ੇ ਤੋਂ ਪੂੰਝ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਡਰਾਈਵਰ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਥੱਕ ਕੇ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ‘ਤੇ ਸੌਂ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇਰੀ ਵੱਖੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਡਾਈਸਬੋਰਡ ਉਤੇ ਘੜੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੂਈ ਦੇ ਦੋ ਹਿੰਦਸੇ ਉਤੇ ਖੜੋਤੀ ਛੋਟੀ ਸੂਈ ਵੱਲ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਪੰਜ ਵਜੇ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਚਨਪੁਰ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ, ਸੁਨਹਿਰੀ ਸੂਰਜ ਮਾਨਭੂਮ ਦੀ ਇਸ ਉਚੀ ਨੀਵੀਂ ਪਹਾੜੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਜਗਮਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਅੱਠ-ਨੌਂ ਵਜੇ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਾਣੀਗੰਜ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਪਰ ਇਕਦਮ ਕਿਤੇ ਬੱਦਲ ਉਮਡ ਆਏ ਸਨ। ਆਕਾਸ਼ ਨਦੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਟੁੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੂਰਜ ਕਿਸੇ ਪਹਾੜੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਿਆ ਸੀ। ਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਧੁੰਦਲੀਆਂ ਤੇ ਬੇ-ਵੱਸ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਇਕ ਕਾਲਾ ਪ੍ਰਫਾਵਾਂ ਅਚਾਨਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧੁੰਦਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗਿਉਂ ਹੱਥ ਹਿਲਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਬ੍ਰੇਕ ਲਾਈ। ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਸੀਸ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਨਦੀ ਦੇ ਪੁਲ ਲਾਗੇ ਇਕ ਗੱਡੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬੋਨੇਟ ਉਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਫਾਵਾਂ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

“ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਫ਼ਾਲਤੂ ਕੰਡੰਸਰ ਹੈ?” ਹੱਥ ਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਫਾਵੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਸਾਡਾ ਕੰਡੰਸਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ।”

ਆਵਾਜ਼ ਕੁਝ ਪਛਾਣੀ ਹੋਈ ਜਿਹੀ ਮਲੂਮ ਹੋਈ।

“ਨਹੀਂ”, ਮੈਂ ਟਾਰਚ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਸੁੱਟਦਿਆਂ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੁੰਧਿਆ ਗਈਆਂ।

“ਪ੍ਰਕਾਸ਼!” ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਗੱਡੀ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਝਰੀਆਂ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਭਾਟਾ ਵਿਚ ਸੁੰਗੜਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਡੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕ ਤਾਬੂਤ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਧਾਰਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਹਨੇਰਾ ਤਾਬੂਤ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਰ ਦੀਆਂ ਟਪੂਜੀ ਬੱਤੀਆਂ ਚਾਨਣ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਜਤਨ ਅਸਫ਼ਲ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਝਰੀਆਂ ਵਿਚ ਚੂਨੇ ਦੇ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਖਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੱਥਰ ਕੱਢ ਕੇ ਚੂਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਓਲੋਜਿਸਟ ਜੀਜੇ ਦੇ ਰਸੂਖ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੈ। ਰਾਣੀਗੰਜ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਬੰਗਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਦੋ ਕਾਰਾਂ ਹਨ। ਇਕ ਛੋਟੀ ਹਿਲਮੈਨ ਤੇ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ੈਵਰਲੈਟ। ਤੇ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ: ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਅਜੀਬ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਜ ਵੀ ਅਜੀਬ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਹੋ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਆਵਾਹਗੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦੇਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਰੱਖਣ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਦੇਵਿੰਦਰ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਬੋਅ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਮੈਂ ਬੇਹੱਦ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

“ਲੜਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ?” ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ। “ਚੰਗੀ ਹੈ”, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੁਆਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਆਹ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬੋਅ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਨੱਕ ਦਾ ਕਸੂਰ ਹੈ, ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ? ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬੋਅ ਹੀ ਬੋਅ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਹੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਡੂੰਘੀ ਬੇਜ਼ਿੰਦ ਚੁੱਪ। ਤਾਬੂਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਚੁੱਪ। ਦੁਨੀਆਂ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਤਾਬੂਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸੰਧੇਵੇ ਨੂੰ

ਤੇਜ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤਾਬੂਤ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਕਬਰ ਖੁੱਟ ਸਕਾਂ।

“ਤੂੰ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਕਰਦਾ ਕੀ ਹੈ?” ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧੰਦਾ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਉਹੋ ਧੰਦਾ ਜੋ ਮੈਂ ਕਦੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, “ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ! ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬੋਅ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਸ਼ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਬਰ ਵਿਚ ਸੁਆ ਦਿਆਂ।”

“ਮੇਰੇ ਜੀਜਾ ਜੀ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ!” ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸੋਗ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਲੀਆਂ ਡਾਹਣੀਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਤਾਬੂਤ ਦੀ ਛੱਤ ਉਤੇ ਦੱਬੇ ਚਾਨਣ ਦੀ ਲਾਲ ਲਾਲ ਲੋਅ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮਸਾਣ ਘਾਟ ਵਿਚ ਚਿਤਾ ਬਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

“ਇਹ ਚਾਨਣ ਕੇਹਾ ਹੈ?”

“ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਚੂਨੇ ਦੀਆਂ ਭੱਠੀਆਂ ਦੀ ਛਾਇਆ ਹੈ”, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੁਆਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਮੈਂ ਫੇਰ ਉਹੋ ਚੁੱਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਇਹ ਚੁੱਪ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਉਹ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਬਰਾਂ ਖੁੱਟਣ ਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ‘ਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਲੱਭਦਾ ਹੈ? ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਹੈਂ ਨਾ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਪਿਉ ਨੂੰ, ਮਾਂ ਨੂੰ, ਭੈਣ ਨੂੰ, ਭਣਵਈਏ ਨੂੰ, ਦੋਸਤ ਨੂੰ, ਮਾਲੀ ਲਾਭ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਲ ਜਾਚਦਾ ਹੈ।

“ਕੁਝ ਵੀ ਛਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ”, ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ।

ਤੇ ਗੱਲ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਗੁਰ ਮੈਂ ਇਸ ਵਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਲਾਭ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸੋ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਦੀ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਤੇ ਕਦੀ ਲਾਅ ਐਂਡ ਆਰਡਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਬਰਸਤਾਨ ਦੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਫੈਕਟਰੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਖਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਦ ਮੈਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਬਾਗਬਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਤੇ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਨਾਜ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਲਾਲ ਲਾਲ ਸੁਗੰਧਤ ਫੁੱਲ ਉਗਾ ਸਕਣ, ਤੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਬਣਾ ਦੇਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੜ੍ਹਾਂ-ਮਾਰਦੀ ਬੋਅ ਦੀ ਥਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਧੁਰ ਖੁਸ਼ਬੋ ਆਇਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਖੁਸ਼ਬੋ ਉਤੇ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਕਬਰਾਂ ਖੁੱਟਣ ਦਾ ਗੰਦਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਫੁੱਲ ਉਗਾਉਣ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵਾਂ।

ਹਾਇਕੂ

ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਾ ਕੇਸ
ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਕੇ
ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ।

ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਚਿਤੀਆਂ-ਤੋਤੇ
ਪੱਕੇ ਬਹਿ ਗਏ ਕਾਗਦ ਉਤੇ
ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨਾਲ।

ਨਵਾਂ ਅਮੀਰ
ਰਮ ‘ਚ ਪਾਵੇ ਬਕਾਰਡੀ
ਸੋਡੇ ਦੀ ਥਾਂ।

ਪਾਣੀ ਧਰਿਆ
ਚਾਹ ਖੂਬ ਉਬਲੀ
ਬੱਲਾ ਸਤਿਆ।

-ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ

ਪੰਛੀਆਂ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਵੇ ਉਡ-ਪੁਡ ਜਾਣਿਆ...

ਦੇਸੀ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਪਹਾੜ 'ਤੇ ਬੰਦਾ ਕਈ ਵਾਰ ਚਾਅ-ਚਾਅ ਵਿਚ ਛਲਾਂਗ ਮਾਰ ਕੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਤਰਨ ਵੇਲੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਮਾਨਸਿਕ ਦਸ਼ਾ ਬੰਦੇ ਦੀ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਪਰਦੇਸੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਿਲ-ਗੁਰਦੇ ਤੇ ਜੰਮਣ ਭੋਇ ਨਾਲ ਮੋਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਸੀ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਰਾਤ ਅਜਿਹੀ ਸੁੱਕੀ ਲੰਘ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਰਾਤੀਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਜਹਾਜ਼ੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਨਾ ਗਿਆ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਹੋਵੇ। ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਈ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਆ ਗਏ, ਪਰ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਚੇਤਾ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਰੇੜ੍ਹੀ ਜਾਂ ਗੱਡੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਹਾਲੇ ਇਹ ਸੁਆਦ ਵੇਖਣ ਲਈ ਵਿਲਕ ਰਹੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਹਾਂ?

ਸਿਆਣੇ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਕਹਿਣ ਕਿ ਭੋਰ ਮੌਤ ਵੇਲੇ ਹੀ ਵਜੂਦ 'ਚੋਂ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਨੂੰ ਭੋਰ ਦੀ ਇਕ ਉਡਾਰੀ ਉਦੋਂ ਵੀ ਦੇਖਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੀ ਕੰਧ ਟੱਪ ਕੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੇਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੈਨਿਕ ਪੱਤਰਾਂ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਕਰਦਾ ਸਾਂ, ਪਰ ਹੁਣ ਦੇਸੀ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀਆਂ ਚੇਤੇ ਦੇ ਚੁੰਝੀ ਵੱਢਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ।

ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਮਨਵੀਰ ਤੇ ਅਨਮੋਲ, ਪਤਨੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ

ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ 15-16 ਸਾਲ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤਕ ਮਿੱਤਰ ਹਰਬੰਸ ਹੀਓਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀਂ ਬੰਗਾ 'ਚ ਹੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਹੱਪੋਵਾਲ ਤੋਂ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਜੱਸੀ ਸ਼ੀਹਮਾਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਤੋਂ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਜੀਤ ਤੁਹਾਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਿੱਤਰ ਗੁੱਡੂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕਟਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਣੇ ਖਿਲਰੇ ਵਾਲਾਂ ਦੇ, ਅਸੀਂ ਗਲਵੱਕਤੀ ਹੋ ਗਏ। ਆਥਣੇ ਗੁਰਜੀਤ ਨੇ ਹਕੀਮਪੁਰ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, 'ਆ'ਜੀ ਨਾਲੇ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਾਂਗਾ ਤੇ ਨਾਲੇ ਬੈਠਾਂਗੇ।' ਮਹਿਫਿਲ ਫਿਰ ਬੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਫਿਲੋਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਤਕ 'ਤੇ ਬਣੀ ਪੁਰੇਵਾਲਾਂ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਰਗੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਚੱਲੀ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ ਸਮੇਤ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਕੋਡੀ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਬਹੁਤ ਸੁਣੀ ਸੀ, ਖਬਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਿੰਡ ਦੇਖਣਾ ਤਾਂ ਉਹ ਚਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖ ਕੇ ਆਵੇ, ਜਗਰਾਉਂ ਲਾਗੇ। ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਵਾਟਰ ਸਿਸਟਮ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਸਟੇਡੀਅਮ। ਮੈਂ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਜਾਣਾ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਕੁ ਵਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਦੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਕਾਲਜ ਨੇੜਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੋਂ ਨਾਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਤਾਂਜ ਮਹੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨੇ ਇਹ

ਸਤਕਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਲੱਗੇ ਦਰਖਤ, ਝੀਲ ਦਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਸੁਖਨਾ ਲੋਕ ਵਰਗਾ ਨਜ਼ਾਰਾ, ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਸੱਥਾਂ ਵਾਲੀ ਵਿਰਾਸਤ ਆਧੁਨਿਕ

ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ: ਬਾਪੂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ 'ਗੱਲੀ' ਬਾਤੀ' ਦਿੰਦਿਆਂ

ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ। ਘਾਹ, ਫੁੱਲ-ਬੂਟਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀਆਂ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਰਾਂਡੇ ਵਰਗੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਸੱਥਾਂ, ਪੱਖੇ ਤੇ ਕੂਲਰਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜੁਗਤ। ਬੋਹਤਾਂ ਤਾਂ ਖੈਰ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ, ਪਰ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਪੰਜਾਬ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਜੇ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਮਸ਼ਵਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਆਂਗਾ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਚਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਇਓ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਜੀਅ ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ, 'ਨਹੀਂ, ਹਾਲੇ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਡੁੱਬਿਆ।' ਕਰੀਬ ਅੱਧ ਦਿਹਾੜੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਇਥੇ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਬਾਬਾ ਬੋਹਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵੁਡੀਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਲਈ ਤੁਰ ਪਏ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਤੋਂ ਚਲਦੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦਾ ਉਦਣ ਉਥੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਸੀ।

ਬਾਪੂ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਰੀਬ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਗਰਾਊਂਡ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕੋਡੀ ਦੇਖੀ। ਤਿੰਨ ਕੁ ਚੱਕਰ ਕੰਵਲ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਲਾਏ। ਖਚ-ਖਚ ਭਰੇ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਭੀੜ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਖੜ੍ਹਨ ਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਗੱਲੀ' ਬਾਤੀ' ਜਦੋਂ ਕੰਵਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੁਆਬ ਸੁਣਿਓ, 'ਕਾਕਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਢਾਡੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਲਿਖਦੇ। ਕਿਤਾਬ ਮੈਂ ਲੈ ਲੈਨੈ, ਪਰ ਉਂਜ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਐ। ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆਂ ਅਸ਼ੋਕ, ਤੇਰੀ ਵਾਰਤਕ ਤੋਂ ਸਦਕੇ।' ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਇਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਵੀ ਰਹੇ, ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੀ ਰਹੇ। ਦਿੱਲੀਊਂ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਕੰਵਲ ਹੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਅੱਧੇ ਕੁ ਮੈਚ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ ਵੀ ਮੰਚ ਤੋਂ ਚਿਲੀਜ਼

ਹੋਈ। ਤੇ ਫਿਰ ਨਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੰਵਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ 'ਚ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਕੁਤਮਾਂ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਸ ਦਿਨ 95 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਪੂ ਕੰਵਲ ਨੇ ਡੂਢ ਪੈਗ ਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਸਿਹਤ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਦੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਮਰ ਤਾਂ ਪੱਕੀ ਵੱਟ 'ਤੇ ਪਈ ਐ। ਉਥੋਂ ਅਸੀਂ ਕੰਵਲ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਉਤਾਰ ਕੇ ਪਿੰਡ ਭੋਰੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਚੱਲ ਪਏ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਅਤੇ ਖੇਤੀ 'ਚ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਿੰਦਰ ਦੋਸਾੜ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜਗਤਪੁਰ 'ਚ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁਣ ਤਕ ਹਕੀਮਪੁਰ ਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ, ਪਰ ਅੰਤਿਮ ਤੇ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ, ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਅਧਿਆਪਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਬੰਸ ਹੀਓਂ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਹਰ ਪਲ ਮਾਣਿਆ, ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੇਖੇ, ਹਰੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਤੇ ਹਕੀਮਪੁਰ ਦੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਲਾਜਵਾਬ, ਹਲਟ ਦੌੜਾਂ, ਰੱਸਾ-ਕਸੀ, ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਦੌੜ ਦੇ ਫਸਵੇਂ ਮੈਚ। ਕੁਸ਼ਤੀ ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕੋਚ ਪੀ.ਆਰ. ਸੋਧੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਮੁੱਚੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਹਲਟ ਦੌੜਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਇੰਦਾਂ ਜਿਵੇਂ ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਖੀਰ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਬਦਾਮਾਂ ਵਾਲੀ ਲੱਭ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਗੱਡੀਆਂ, ਟਰੱਕਾਂ ਨਾਲ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਕਣਕ ਭੰਨੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਚਟਾਲਾ ਮਿੱਧਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਪੀਕਰਾਂ ਬਾਣੀਂ ਚੱਲਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ ਪੇਸ਼

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਪੁਰੇਵਾਲ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਵੇਖਦਿਆਂ

ਹੈ, 'ਲਓ ਬਈ ਹੋ ਗਈ ਕਮਾਲ, ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਆਲੀਆਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ' ਕੱਠੀਆਂ... ਕੋਡੀ ਦਾ ਪਾ'ਤਾ ਪੁਰੇਵਾਲਾਂ ਨੇ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ, ਸਦਕੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ... ਅਹੁ ਦੇਖੋ ਸੁਰਜਨ ਚੱਠਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ 'ਕੱਠਾ... ਬਈ ਇਹਨੂੰ ਆਂਹਦੇ ਨੇ ਕੋਡੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ... ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਤੋਤੇ ਰੰਗੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ... ਏ... ਲੈ ਬਈ ਕਰ'ਤੀ ਘੁੰਗੀ ਘੋਂ... ਕਰਤਾ ਚਿੰਤ, ਝੂਰੇ ਨਾ ਪੰਜਾਬੀਓਂ ਜੁਆਨੀਆਂ ਹਾਲੇ ਹੈ'ਗੀਆਂ। ਨਸ਼ੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੰਡਦੀਆਂ... ਲਓ ਜੀ ਲੈ ਗਿਆ ਕਾਲੀ

ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਮਾਈਕ ਬਾਣੀਂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਆਖ'ਤਾ, 'ਜਨਾਬ ਦਿਨ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿਓ ਦੇਣੇ ਕਿੱਦਣ ਨੇ?' ਖੂਬ ਹਾਸਾ ਪਿਆ।

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤਕ ਕਦੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ, ਕਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਕਦੇ ਸੁਰਜਨ ਚੱਠਾ ਗਲਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਘੁੰਗਰੂ ਵੀ ਛਣਕਾਉਂਦੇ, ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਰੰਗੀਨ ਜਿਵੇਂ ਬੁਢਾਪਾ ਤਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਜਵਾਨੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਤਤਕੇ ਢਾਈ ਵਜੇ ਉਦਣ ਅਸੀਂ ਘਰ ਪੁੱਜੇ ਹੋਵਾਂਗੇ।

ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਦੀ ਮਾਡਰਨ ਸੱਥ ਦੁਆਲੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ

'ਚੋਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਮੁਫਤ ਕੈਪ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਡਾ. ਹਰਕੇਸ਼ ਸੰਧੂ ਤੇ ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਮਾਜਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਅਨੰਦ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਸੀਸਾਂ ਜੋ ਗਰੀਬ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪੱਟੀ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵੇਲੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਮਿਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਮੇਰੀ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਖਾਸ ਤਾਂ ਵਾਪਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਾਅ ਸੀ, ਉਹ ਸੀ ਮਿੰਨੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹਕੀਮਪੁਰ ਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਰੀਬ ਸੱਤਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਤਫ਼ਾਕਵੱਸ ਵੇਖਣਾ ਨਸੀਬ ਹੋਣਾ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਬਲਿਊਬੇਰੀ ਦੇ ਧੜੇਲੇਦਾਰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਰ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤਕ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮੇਲਾ ਚਰਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਕਰ ਕੇ, ਕਿ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹਕੀਮਪੁਰ ਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਅਤੇ ਮੰਨਣਹਾਨੇ ਦਾ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੰਗਲ ਜਦੋਂ ਦੇ ਜ਼ਰੂ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲੇਖ ਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੈਂ ਅਖਬਾਰਾਂ

ਬਣਾਇਆ ਕਿਉਂ ਸੀ; ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ, ਗਰਾਊਂਡ ਤੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੇਖ ਕੇ ਤਸਦੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਸੋਲਰ ਸਿਸਟਮ, ਵਾਟਰ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟ, ਕੋਈ ਨਾਲੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ, ਸੀਵਰੇਜ ਸਿਸਟਮ, ਵੱਡੀਆਂ

ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਫੇਰੀ

(ਸਫਾ 21 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਜ਼ੋਰ ਦੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਆਈਆਂ ਸਨ, ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਚੋਖੀ ਵਧ ਗਈ ਸੀ। ਇਕ ਬਸ ਸਟਾਪ ਉਤੇ ਕਾਲੇ ਬੁਰਕੇ ਪਾਈ ਖਲੋਤੀਆਂ ਕਾਲਜੀਏਟ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਪੰਛੀਆਂ ਵਰਗਾ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਝੁਰਮਟ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਝੁਰਮਟ ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਮੈਂ ਕਈ ਥਾਂ ਵੇਖੇ ਸਨ। ਮੰਨਿਆਂ ਬੁਰਕਾਪੋਸ਼ੀ ਪਿਛਾਹ-ਖਿਚੂ ਚੀਜ਼ ਸਹੀ, ਪਰ ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ ਤਾਲੀਮ ਤਾਂ ਉਤਨੀ ਹੀ ਆਮ ਹੋ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਜਿਤਨੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ। ਨਾਲੇ ਇਹ ਬੁਰਕਾ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਤੰਬੂ-ਨੁਮਾ ਬੁਰਕਿਆਂ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਹੁਸਨ ਨੂੰ ਲਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਖਾਰਦਾ ਹੈ-ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਬਸਾਂ, ਮੋਟਰਾਂ, ਟੈਕਸੀਆਂ ਮੁਲਤਾਨ ਰੋਡ ਉਤੇ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਦਿਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਈ

ਹੈ।

ਟਾਂਗੇ ਵਾਲਾ ਕਿਹੜੀ-ਕਿਹੜੀ ਸਤਕ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਮੁਜੰਗ ਜਾਏਗਾ, ਇਹ ਨਕਸ਼ਾ ਯਾਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਇਧਰੋਂ ਇਕ ਸਤਕ ਬਾਹਰਵਾਰ ਲਾਰੰਸ ਗਾਰਡਨ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦਰਅਸਲ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਪਤਾਅ-ਪਤਾਅ 'ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤੇ ਅਨੇਕ ਜੀਵਨਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਸ ਲਾਰੰਸ ਗਾਰਡਨ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਸਤਕ 'ਤੇ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਸੀ...

ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਕੋਈ ਸਵੇਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤਮਾ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਸੈਰ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰ ਕੇ ਨਿਕਲੇ ਹੋਏ, ਭਟਕਦੇ ਭਟਕਦੇ, ਉਸ ਸਤਕ 'ਤੇ ਆ ਗਏ ਸਾਂ। ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਾਏ ਉਸ ਦਿਨ, ਮੂੰਹਾਂ ਦੇ ਸੋਕੇ ਤੇ ਕੁਤਿਤਣਾਂ ਕਾਰਨ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਵੀ ਔਖਾ ਔਖਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਅੱਗੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਕਿਧਰੇ ਨੱਠ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈਏ। ਉਸ ਜੁਆਬ ਦਿਤਾ ਸੀ, "ਵਿਉਂਤਾਂ

ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਨੱਠਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸੇ ਵੇਲੇ ਨੱਠ ਚਲੋ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਘਰ ਪਰਤ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਕਿਧਰੇ ਜਾਇਆ ਜਾਣਾ।" ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਤਿਆਰੀ ਨੱਠਣਾ ਅਸੰਭਵ ਦਿਸਦਾ ਸੀ। ਤੇ ਉਹ ਪੁੱਛਦੀ ਸੀ, "ਕੀ ਤਿਆਰੀ? ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ?"

ਅੱਜ ਪੰਝੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੂਰਖਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਉਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਹ ਬਾਲਤੀ ਜਿਨ੍ਹੇ ਮੇਰੀ ਐਮ.ਏ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਸਾਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਖੋਰੇ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿਥੇ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਉਣੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਆਸਰੇ ਢੁੰਡਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਸੁਪਨ-ਮਹਿਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚੜ੍ਹੀ ਪਾਸੇ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਤਜਰਬਾ ਸੀ, ਨਾ ਉਹਨੂੰ; ਫਿਰ ਵੀ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਦਾ ਉਹਨੂੰ ਡਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤੇ ਮੈਂ ਝਿਜਕ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਜਾਣ

ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਦਰਅਸਲ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਾਇਰਤਾ ਲੁਕਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਬੜੀ ਭਿਆਨਕ ਹਾਲਤ ਸੀ ਸਾਡੀ, ਤੇ ਉਸੇ ਅਨੁਕੂਲ ਉਹ ਸਤਕ ਵੀ ਬੜੀ ਭਿਆਨਕ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਸੈਨਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਦੇ ਝਾਉਲੇ ਵਿਖਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ! ਹਰ ਪਾਸੇ ਕਬਰਿਸਤਾਨ, ਖਨਗਾਹਾਂ ਦੇ ਖੰਡਰ, ਨਹਿਸ਼ ਦਰਖਤਾਂ ਉਪਰ ਬੈਠੀਆਂ ਗਿੱਧਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ, ਸੂਲਾਂ ਵਾਂਗ ਤਿੱਖੀਆਂ ਤੇ ਮੋਏ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਜਬਾਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਲਿਸ਼ਕਦੀਆਂ ਕਿੱਕਰ ਦੀਆਂ ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਵਾਤਾਂ।

ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ, ਟਾਂਗੇ ਵਾਲਾ ਉਸੇ ਸਤਕ ਉਤੇ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੱਖਲੇ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਰੋਕਿਆ- "ਨਹੀਂ ਭਾਈਆ, ਇਸ ਸਤਕੋਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਹੋ ਪਾਸਿਉਂ ਚੱਲ।"

"ਜੀ ਅਹੁ, ਅਗਾਂਹ ਅਸੀਂ ਖੱਬੇ ਨੂੰ ਭੱਜ ਜਾਣਾਂ, ਇਸ ਸਤਕ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨੈਂ ਅਸੀਂ?"

ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀਰਾਨ ਪਈ ਸੀ ਉਹ ਸਤਕ, ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਦਲੀ। ਹਾਂ, ਪਰ ਕਬਰਿਸਤਾਨਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਬਰ ਦਾ ਵਾਧਾ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ।

**ਖੇਡ
ਸੰਸਾਰ**

ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ
ਫੋਨ: 917-375-6395

ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡ ਜਗਤ ਵਿਚ ਇੰਦਰ ਦੇ ਨਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ। 1960 ਵਿਚ ਲੀਡਰ ਕਲੱਬ ਜਲੰਧਰ ਵਲੋਂ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਕੇ ਇੰਦਰ ਨੇ 1974 ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਖੇਡੀ ਗਈ ਸੰਤੋਸ਼ ਟਰਾਫੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੋਲ ਕਰਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਕੁਲ 46 ਗੋਲ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 23 ਗੋਲ 'ਕੋਲੇ ਇੰਦਰ ਨੇ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕਿਆ। ਇੰਡੀਆ ਲੀਗ ਦੇ ਮੈਚ ਵੀ ਇਥੇ ਖੇਡੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ-ਗੋਆ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ 6 ਗੋਲਾਂ 'ਚੋਂ 3 ਗੋਲ ਇਕੱਲੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ-ਬੰਗਾਲ ਮੈਚ ਵਿਚ 6-0 ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਰੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਛਾਇਆ ਰਿਹਾ। ਡਿਫੈਂਡਰ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਰੂ ਰਹਿੰਦਾ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਈ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਖਿਡਾਰੀ ਨਹੀਂ

ਭਾਰਤੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਅਰਜਨ ਐਵਾਰਡੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਮਿਲਿਆ।

ਸੰਨ 1963 'ਚ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦਾ ਪਲੇਇੰਗ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ। 1964 ਦੀਆਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਏਸ਼ੀਆ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ 'ਬੈਸਟ ਰਾਈਟ ਆਊਟ' ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੀਮ ਨੇ ਸਿਲਵਰ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਕਦੇ ਏਸ਼ੀਆ ਕੱਪ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 1969 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਕੀਤੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਅਰਜਨ ਐਵਾਰਡ' ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਸਾਲ 1967 ਵਿਚ ਰੂਸ ਦੀ ਟੀਮ ਭਾਰਤੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਆਈ। ਰੂਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 6 ਮੈਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡੇ। ਛੇਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੈਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ। ਲੀਡਰ ਕਲੱਬ ਜਲੰਧਰ ਵਲੋਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਾ ਚੱਲਣ ਦਿਤੀ। ਰੂਸ ਦੀ ਜ਼ੋਰਵਾਰ ਟੀਮ ਨੇ ਲੀਡਰ ਕਲੱਬ ਸਿਰ 6 ਗੋਲ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਝਕਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਗੋਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗੋਲ ਦੀ ਸਭ ਪਾਸੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੋਈ।

1967 ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਖੇਡਣ

ਗਏ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਖੇਡ ਵੇਖ ਉਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਟੀਕੂ ਅਬਦੁਲ ਰਹਿਮਾਨ ਐਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਅਤੇ 23 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਖੇਡਣ ਨੂੰ ਹੀ ਪਹਿਲ ਦਿਤੀ। ਸਾਲ 1970 ਵਿਚ 'ਖਾਲਸਾ' ਸਪੋਰਟਿੰਗ ਕਲੱਬ ਵੈਨਕੂਵਰ ਨੇ ਵੀ ਆਫਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਖ-ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਹਨੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲੱਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਲਈ ਹੀ ਖੇਡਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਰੱਖੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੋਹਣ ਬਗਾਨ ਤੇ ਈਸਟ ਬੰਗਾਲ ਵਾਲੇ ਵੀ ਖੇਡਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਉਸ ਦੀ ਖੇਡ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀਵਾਨੇ ਸਨ। ਖੇਡ ਸਦਕਾ ਜਿਧਰ ਵੀ ਜਾਂਦਾ, ਸਾਰੇ ਆਖਾਂ ਵਿਛਾਈ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ। ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਂਕੜੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆ ਤੇ ਉਹਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਕਈ ਮੁੰਡੇ ਤਕੜੇ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣੇ। ਬੇਟਾ ਜੱਗਾ 2 ਸਾਲ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ। 12 ਸਾਲ ਜੇ ਸੀ ਟੀ ਮਿਲ ਫਗਵਾੜਾ ਦਾ ਖਿਡਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਜੇ. ਸੀ. ਟੀ. ਵਿਚ ਹੀ ਸੂਖੀ ਤੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਨਾਲ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਕੋਚ ਵੀ ਰਿਹਾ।

ਇਕ ਵਾਰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ 'ਭਾਰਤੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਜਰਨੈਲ' ਸ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਨਾਮ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਉਹ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਜੰਮਣੇ। 1963 ਤੋਂ 1967 ਤੱਕ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਖੇਡੇ। 1963 ਦੀ ਪ੍ਰੀ-ਉਲੰਪਿਕ ਤਹਿਰਾਨ ਅਤੇ 1964 ਵਿਚ ਮਾਡੋਕਾ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕੋਆਲਾਲੰਪੁਰ (ਮਲੇਸ਼ੀਆ) ਇਕੱਠੇ ਖੇਡੇ। ਕੋਆਲਾਲੰਪੁਰ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਆਇਆ ਸੀ। 1964 ਦੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਏਸ਼ੀਆ-ਕੱਪ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਤੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ।

1960 ਤੋਂ 1974 ਤੱਕ ਲੀਡਰ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ। ਲੀਡਰ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਟਾਪ ਦੀ ਟੀਮ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਲੀਡਰ ਕਲੱਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ. ਸੀ. ਟੀ. ਦੀ ਟੀਮ ਬਣੀ। ਫਿਰ 1974 ਤੋਂ 1985 ਤੱਕ ਉਹ ਜੇ. ਸੀ. ਟੀ. ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ। 1962

ਤੋਂ 1978 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਅਤੇ 1963 ਤੋਂ 1975 ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦਾ ਤਕੜਾ ਖਿਡਾਰੀ ਰਿਹਾ। 1969, 1973 ਅਤੇ 1975-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਰਿਹਾ। 1967-68 ਵਿਚ ਆਲ ਏਸ਼ੀਆ ਆਲ ਖੇਡਿਆ। ਜੇ. ਸੀ. ਟੀ. ਵਿਚ 1985 ਵਿਚ ਖੇਡਣਾ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਤੇ

ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

2001 ਤੱਕ ਉਥੇ ਮੈਨੇਜਰ ਰਿਹਾ। 2001 ਤੋਂ 2011 ਪੰਜਾਬ ਫੁੱਟਬਾਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਿਹਾ।

1969 ਵਿਚ ਕੋਆਲਾਲੰਪੁਰ ਦੇ ਮਾਡਰੇਕਾ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਤਾਇਵਾਨ ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਮੈਚ ਦੌਰਾਨ ਗੋਡੇ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਭੱਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਡਿਫੈਂਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਕੱਟਿਆ, ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਖਿਡਾਰੀ ਅਚਾਨਕ ਉਹਦੇ ਗੋਡੇ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਗੋਡਾ ਸੁੱਜਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਾ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੋਡੇ ਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਦੋ ਸਾਲ ਗੋਡੇ ਦਾ ਇਲਾਜ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਢਾਈ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਖੇਡਣ ਲੱਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 1975

ਵਿਚ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਸਾਊਥ ਕੋਰੀਆ ਨਾਲ ਮੈਚ ਖੇਡਦਿਆਂ ਬਾਹ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਊਥ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਬਹੁਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਖੁੰਧਕ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬੂਟ ਦੀ ਸਿੰਧੀ ਟੋਅ ਮਾਰ ਕੇ ਸੱਟ ਦਿਤਾ।

ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਵੇਖਣ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਵਾਰ ਪਹਿਲਵਾਨ ਮੋਹਰਦੀਨ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ। ਬੜਾ ਲੰਮਾ-ਝੰਮਾ ਲੱਠ ਵਰਗਾ ਗੁੰਦਿਆ ਦਰਸ਼ਨੀ ਸਰੀਰ ਵੇਖ ਦਿਲ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਰਬਣ ਬੱਲ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤੋ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚ ਵੀ ਵੇਖੇ। ਬੱਲ ਦੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ।

ਮਾਤਾ ਤੇਜ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ 1943 'ਚ ਜਨਮੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਮੈਚ ਖੇਡੇ। ਉਹ ਦੋ ਭਰਾ ਹਨ। ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੈ। ਦੋ ਬੱਚੇ-ਬੇਟਾ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗਾ ਤੇ ਬੇਟੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੋ ਪੱਲੀਆਂ ਵਾਲੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਸਦੀ ਹੈ।

ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੇਡ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀਵਾਨੇ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ, ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਉਥੇ ਦੋ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਡਾਕਟਰ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਿਧ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾ ਕੇ ਦੋ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਤਾ। ਉਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ 'ਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਹਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੈਕ-ਅੱਪ ਕੀਤਾ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਅਨੇਕਾਂ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਉਦੇਸ਼ੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਦ ਕੇ ਵਾਹਵਾ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕਪੂਰਥਲਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਬਾਬਾ ਬੋਹਤ ਸਰਬਣ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਦ ਕੇ ਵਾਹਵਾ ਮਾਣ-ਤਾਣ ਕੀਤਾ।

ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੱਜ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਡਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਨਸਾ ਨਾ ਕਰਨ। ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ, ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਚਾਓ। ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਖੇਡੋ, ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ, ਇਲਾਕੇ, ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਉਚਾ ਕਰੋ।

ਮੈਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਹਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ-ਪਟਿਆਲਾ, ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ-ਲੁਧਿਆਣਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ, ਤਕਨੀਕੀ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਖੋਜ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਈਆਂ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਜ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਧਨ ਆਉਂਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾ ਬਲਬੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਸੀ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ਅਗਾਊਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਔਖਾ

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ

ਸੀ?

ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਢਾਈ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਖੋਜ ਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਪੱਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇਣ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਂਜ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਖੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਂ ਮੁਖੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾ ਸਕੇ ਤਦ ਹੀ ਉਹ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬਲਬੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੰਮਾ ਅਰਸਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਹੀ ਵਿਭਾਗ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਿਆ

ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਾਲ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਦਸਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। 'ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੋਸ਼', 'ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼', 'ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਚਨਾਵਲੀ' ਤੱਕ (ਤਤਕਰਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ) ਦੇ ਨਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛਪੇ, 70-80 ਪੁਰਾਣੇ ਖਰੜੇ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨਵੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਬ੍ਰਿਟੈਨੀਕਾ ਰੂਪੀ ਕਈ ਜਿਲਦਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੋਸ਼ ਉਤੇ ਗੋਲਣਯੋਗ ਕੰਮ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਮਲੇ ਦੀ ਘਾਟ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੁਖੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬੇਤਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਆਸਾਮੀ ਵੇਲਾ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਉਨ ਕੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਲਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੰਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖਤਾ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉਤੇ ਆ ਪਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਚਾਹਵਾਂਗੇ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪਾਸੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ। ਮੁਖੀ ਦੀ ਆਸਾਮੀ ਨੂੰ ਬੇਤਰੀ ਚਿਰੀ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਤੇ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸ. ਰੱਖਤਾ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ-ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੇ

ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਸੁੱਧਤ ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਈ ਕੰਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਫੇਰ ਵੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹਨ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਮਿਆਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਵਿਹੜੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਛਹਿਬਰ: ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੀ ਆਮਦ ਪਿੱਛੋਂ ਮੇਰੀ ਡਾਕ ਵਿਚ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਜਰੀ ਡਾਕ ਵਿਚ ਅਰਸੀ ਨੁਆਣੇ ਵਾਲਾ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਗੀਤ ਪੋਥੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸੋਗਤ, ਕਲੀਰੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੇ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਤੇ ਕਿਕਲੀ ਕਲੀਰ ਦੀ ਅਤੇ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੀ ਵਧੀਆ ਦਿੱਖ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਰੰਗ ਵਾਲੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਰਵਰ' ਮਿਲੀਆਂ। ਉਂਜ ਅਰਸੀ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਵੀ ਜਿਲਦ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਅਰਸੀ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਰਗੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇੱਕ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਅਠਿਆਨੀ, ਚੁਆਨੀ ਜਾਂ ਦੁਆਨੀ। ਅੱਜ ਵਾਲੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਡੇਢ ਦੇ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਗੀਤ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗਿਆ, ਹੁਣ ਅੱਸੀਆਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕ ਰੂਪਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਜ ਵੀ ਗੀਤ ਹੀ ਮਨ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਦਕਾ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਿਹੜਾ ਭਰਿਆ ਭਰਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਅਰਸੀ ਦਾ ਪਿੰਡ ਨੁਆਣਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ

**ਨਿੱਕ
ਸੁੱਕ**
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
Sandhugulzar@yahoo.com

ਤੋਂ ਮਸਾਂ ਚਾਰ ਮੀਲ। ਰੇਤ ਵਾਲਾ ਤੇ ਚੋਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੀਤ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਜੂਹਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨ ਹੈ। ਕੰਵਲ ਦਾ ਪਿੰਡ ਧੂਰੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੇਤਿਆਂ, ਵੱਡੀਆਂ ਚਰਾਂਦਾਂ ਤੇ ਹਿਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਵਾਲਾ। ਕੰਵਲ ਦੇ ਗੀਤ ਮਿਰਗ ਤੇ ਮਿਰਗਾਈਆਂ ਵਰਗੇ ਹਨ।

ਮਾਏ ਨੀ ਮੈਂ ਹੋ ਗਈ ਕਮਲੀ ਤੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਗਾਇਆ। ਅਲਖ ਜਗਾ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ ਜੋਗੀ ਫੇਰ ਨਾ ਮੁੜ ਕੇ ਆਇਆ। ਜੋਗੀ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਵਾਂਗ ਅੱਜ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਟੀ ਵੀ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਭਜਾ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਣਾ ਤਾਂ ਨਿਅਮਤ ਹੈ। ਕੀਮਤ ਵੇਖ ਕੇ ਨਾ ਭਰਨਾ। ਸਿਰਹਾਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸੋਢੇਗੇ ਤਾਂ ਨੀਂਦ ਚੰਗੀ ਆਏਗੀ।

ਅੰਤਿਕਾ:
(ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੀ 'ਸਰਵਰ' 'ਚੋਂ)
ਸੁੰਨੇ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਹਮਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰਸਦੇ
ਭੁੱਲੇ ਭਟਕੇ ਮੁਸਾਫਰ ਕਿਧਰ ਜਾਣਗੇ।
ਸੁਖਨਵਰ ਦੋਸਤੋ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਕਰੋ
ਜੇ ਨਾ ਗਾਏ ਵਿਚਾਰੇ ਇਹ ਮਰ ਜਾਣਗੇ।

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ

ਸਮਾਧ

ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਛਾਈ ਧੁੰਦ ਕਾਰਨ ਕਤਾਕੇ ਦੀ ਠੰਢ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਕ ਭਿਖਾਰੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬੇਟਾ ਠੁਰ ਠੁਰ ਕਰਦੇ, ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਇਕ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜਿਹੀ ਝੋਂਪੜੀ ਵਿਚ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਵਾਸਤੇ ਰੁੱਕ ਗਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਨੁਰਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਕ ਬੰਦਾ ਆਇਆ ਜੋ ਝੋਂਪੜੀ ਦੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਬਣੀ ਲੰਬੀ

ਜਿਹੀ ਸਮਾਧ 'ਤੇ ਦੀਵਾ ਜਗਾ ਕੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕੰਬਲੀ ਨਾਲ ਸਮਾਧ ਨੂੰ ਢੱਕ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਪਾਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਚਾਦਰ ਵਿਚ ਲਿਪਟਿਆ ਭਿਖਾਰੀ ਦਾ ਬੇਟਾ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਚਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਠੰਢ ਕਾਰਨ ਦੰਦ ਵੱਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਚੁਪ ਨੂੰ ਤੋੜਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, "ਬਾਬਾ! ਕਿਆ ਸਮਾਧ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਠੰਢ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ?" ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਭਿਖਾਰੀ ਨੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਟੀ ਚਾਦਰ 'ਚ ਲਪੇਟਿਆ ਤੇ ਘੁੱਟ ਕੇ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ।

-ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਂਪਲੇ
ਫੋਨ: 91-98724-05203

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਜਿਮ ਜਾਰਮਸ਼

ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮਸਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਤੁਰਨ ਜੋਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਧੜਾ-ਧੜ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਜਤਿੰਦਰ ਮੌਹਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟਿੱਪਣੀ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਐਤਕੀਂ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਰ ਕੇ ਪਿਛਾਂਹ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਲੋਕ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਆਣ ਖਲੋਤੇ ਹਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਚੁਟਕਲਿਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਜਤਿੰਦਰ ਮੌਹਰ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਸੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਉਂਗਲ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ 'ਮਿੱਟੀ' ਅਤੇ ਦੂਜੀ 'ਸਰਸਾ'। ਫਿਲਮ 'ਸਰਸਾ' ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਟੂਡੈਂਟ ਪਾਲਿਟਿਕਸ ਬਾਰੇ ਉਮਦਾ ਫਿਲਮ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕਰਤਿਆਂ-ਧਰਤਿਆਂ ਨੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਜਤਿੰਦਰ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲੜਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਇੰਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਹਾਸਰਸ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਤੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਤੀ ਨਾਕਾਮਯਾਬੀ ਵੱਲ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹਾਸਰਸ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਗੁਬਾਰਾ ਫੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਤਜਰਬੇ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਪਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਨਵੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਈ ਉਘੜਵੇਂ ਕਾਰਨ ਹਨ।

ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਦੇ ਭਾਰੂ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਗੈਰ-ਪੇਸ਼ੇਵਰ, ਲਕੀਰ ਦੇ ਫਕੀਰ ਅਤੇ ਜੁਗਤੂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਦਾਇਤਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਹਿੰਗੇ ਅਤੇ 'ਮਸ਼ਹੂਰ' ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਸੋਚ ਕੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖੇ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਵਿਤੀ ਮਾਲਕ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਹਿੰਗਾ ਅਦਾਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਤੀ ਮਾਲਕ ਦੋਵੇਂ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਚੋਣਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਇੱਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਵਿਤੀ ਮਾਲਕ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ-ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਧੰਦੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਵਿਤੀ ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਵੀ ਤੀਹ-ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਰੁਕਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਬਾਬਤ ਨਿੱਜੀ ਸਮਝ ਫਿਲਮ ਉੱਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਨੇਤਲੇ' ਵੀ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਨ ਦੀ

ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਪਣੇ 'ਕੀਮਤੀ' ਸੁਝਾਅ ਵਿਤੀ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਮਹਿੰਗੇ ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਕੋ ਰੱਸੇ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਇਹ ਜਮਾਤ ਮਾਰੂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਜਿਮ ਜਾਰਮਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਅਹਿਮ ਰਹੇਗਾ। ਉਹਦੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਬਾਬਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਪੰਜ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ, "ਚਾਪਲੂਸਾਂ ਅਤੇ ਘੜਮ ਚੌਧਰੀਆਂ ਤੋਂ ਹਰ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ ਦੂਰ ਰਹੋ। ਇਹ ਲੋਕ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਅਮੀਰ ਬਣਨਾ, ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਅਹੁਦਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਬਾਰੇ ਉਨਾ ਕੁ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨਾ ਜਾਰਜ ਬੁਸ਼ ਛਾਪਾਮਾਰ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਹੱਥੋ-ਹੱਥ ਦੀ ਝੜਪ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਢੁੱਕਵਾਂ ਹੈ। ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਮਹਿੰਗਾ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਕਾਰਜ ਹੈ ਪਰ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਇੱਕ ਕਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਕਲਾ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਤੋਂ ਵਿਹੁਣੇ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਇਸ ਪੇਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਸੁਖਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਉੱਤੇ ਐਲਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਅਣ-ਐਲਾਨੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਵਿਤੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਟ ਕੇ

ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੀਹਾਂ ਵਿਤੀ ਨਾਕਾਮਯਾਬੀ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਲੋਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਲਾਗਤ ਵਸੂਲਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਗਤ ਚਾਲੂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਾ ਆਧਾਰਤ ਫਿਲਮਾਂ

ਨੌਜਵਾਨ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਜਤਿੰਦਰ ਮੌਹਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਫਿਲਮਾਂ 'ਮਿੱਟੀ' ਅਤੇ 'ਸਰਸਾ' ਦੇ ਪੋਸਟਰ।

ਤੋਂ ਵੀ ਵਸੂਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਫਿਲਮ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਇਹ ਵਸੀਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਲੱਭਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਸਿਨੇਮਾ ਆਲਮੀ ਸਿਨੇਮੇ ਦੀ ਕੜੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਸਾਡੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ। ਆਲਮੀ ਸਿਨੇਮੇ ਦਾ ਹਾਣੀ ਬਣਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੋਰ

ਜਤਿੰਦਰ ਮੌਹਰ
ਫੋਨ: 91-97799-34747

ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਚਾਲੂ ਮਿੱਥਾਂ ਟੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਵਧੇਰੇ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਫਿਲਮ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਚੋਣ ਹੈ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਬਾਬਤ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਭਾਰੂ ਰੁਝਾਨ ਅਤੇ ਰੁਤਬੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਮੁੱਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਫਿਲਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਤਰਕ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਉੱਤੇ ਪਰਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਲਾਰ ਜਾਂ ਭਾਰੂ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਹਉਆ ਦਿਖਾ ਕੇ ਗਲਤ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਿਚਾਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਬਾਬਤ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਧਾਰਨਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਵਿਚ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਮੁੱਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਫਿਲਮਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ

ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਮੁੱਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਤ ਸਿੱਧ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਲੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਤੀ ਮਾਲਕ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਪਰੇਸ਼ਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸੇ ਵਿਚੋਂ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਅਤੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਹਰ ਵਾਰ

ਅਵਾਮ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਭੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਹੁਨਰਮੰਦ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਐਲਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਅਣ-ਐਲਾਨੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ।

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਜਿਮ ਜਾਰਮਸ਼ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਖ਼ਤ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਫਿਲਮ ਕਲਾ ਦੀ ਸਹੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਬਤ ਬਹਿਸ ਅਧੂਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਲੇਖ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਗੱਲ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਡਾਢਿਆਂ ਦੀ ਬਕਵਾਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨ ਦੇਵੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਵਕਤੀ ਢੁੱਚਰਾਂ ਡਾਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਉੱਤੇ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਵਰਤਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਫਿਲਮ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਦੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਫਿਲਮ ਬਾਬਤ ਨਿੱਜੀ ਧਾਰਨਾ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਬਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਰਾਏ ਰੱਖੇ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਦੀ ਅਗਿਆਨਾ ਦੇਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਕਿ ਫਿਲਮ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

ਪ੍ਰਿਟੀ ਜ਼ਿੰਟਾ ਦਾ ਜਹਾਦ

ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਪ੍ਰਿਟੀ ਜ਼ਿੰਟਾ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਖੂਬ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਲੀਗ (ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ.) ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੇਤਲੇ ਸਾਥੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਬਿਜਨੈਸਮੈਨ ਨੈੱਸ ਵਾਡੀਆ ਖਿਲਾਫ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 30 ਮਈ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਮੈਚ ਦੌਰਾਨ ਨੈੱਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਛੇਤਖਾਨੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪ੍ਰਿਟੀ ਇਸ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਖ਼ਤ ਪੈਂਤੜੇ ਨਾਲ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਜੁਝਾਰੂਪਣ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਸੁੱਕਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨੈੱਸ ਵਾਡੀਆ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ-ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਵਾਲੇ ਸਬੰਧ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਦੀ ਕਿੰਗਜ਼ ਇਲੈਵਨ ਪੰਜਾਬ ਟੀਮ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਮਾਲਕ ਵੀ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਬੰਧ ਭਾਵੇਂ ਟੁੱਟ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਾਂਝ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਨੈੱਸ ਵਾਡੀਆ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿਟੀ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਾਂਝ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਬੰਧ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਉਸ ਨਾਲ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ' ਕਹਿ ਕੇ ਪਾਸਾ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਿਟੀ ਲਈ ਇਹ ਔਰਤ ਦੀ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਔਰਤ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੰਮ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਹੈਂਕੜ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਪ੍ਰਿਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਫਿਲਮ 'ਦਿਲ ਸੇ' ਤੋਂ 1998 ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਈ ਸਫਲ ਫਿਲਮ ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪਰਵਾਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਹੈਵਨ ਐਨ ਅਰਥ' ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਮਗਰੋਂ 'ਵਿਦੇਸ਼' ਨਾਂ ਹੇਠ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਦਰਦ ਸਮੇਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਝੱਲਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹਰ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਇਸ ਦਰਦ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਖਾਤਰ ਹੁਣ ਨੈੱਸ ਵਾਡੀਆ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

H K TRANSPORT INC

Division of HK Incorporated

1401 West Ray St, Indianapolis, IN 46221
Ph: 317-408-3211, web: www.hktransportinc.com

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸਾਰੀਆਂ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਲਈ, ਡਰਾਈ ਫਰੇਟ, 100% ਨੋ ਟੱਚ, ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਟਰੇਲਰ ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ 5000 ਡਾਲਰ ਸਾਈਨ-ਇਨ ਬੋਨਸ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਲਈ

92% ਫਲੈਟ ਡਿਸਪੈਚ
30 ਸੈਂਟ/ਗੈਲਨ ਤੱਕ ਫਿਊਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ
ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਟਰੇਲਰ
ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਾਇਰ ਰਿਬੇਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਹਰ 15 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਅਦਾਇਗੀ

ਡਰਾਈਵਰ ਲਈ

42 ਸੈਂਟ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ
95% ਲੋਡ ਯਾਰਡ 'ਚ ਹੁੱਕ ਐਂਡ ਡਰਾਪ
ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਟਰੇਲਰ
ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਟਰੱਕ
ਹਰ 15 ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ ਤਨਖਾਹ

ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ:

■ਕਲਾਸ ਏ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਅਤੇ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਵੇ ■ਉਮਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 23 ਸਾਲ
■ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਓ ਟੀ ਆਰ ਅਤੇ ਕੁਲ 5 ਸਾਲ ਦਾ ਤਸਦੀਕਯੋਗ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇ।

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ 'ਲੀਜ਼ ਟੂ ਬਾਈ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਲਾਭ ਵੀ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ ਅਤੇ ਪੰਪ 'ਤੇ ਫਿਊਲ ਰਿਬੇਟ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ 317-408-3211

ਜਾਂ ਵੈਬ ਸਾਈਟ www.hktransportinc.com 'ਤੇ ਅਰਜੀ ਭਰੋ

TheAnuAttorney Immigration Law Firm Law offices of Anu Peshawaria

*More than 25 years of experience *Internationally Awarded-Extraordinary ability
*Served as Legal Advisor to Govt. of India, Embassy of India, Washington, DC

Anu Peshawaria
Attorney at Law

Licensed to practice Immigration & Bankruptcy in all 50 states.
More than 20 year experience in US immigration & Indian law

US IMMIGRATION

*Green Cards (Investor, Employment)
*E-2 investor Visa, L1 (Intra Company)
*Family Green Card, Fiancee Visa
*Deportation Defense, VAWA, U Visa
*Asylum, Appeals, Ninth Circuit Court
*H1B, Computer Engineers, Cooks, Teachers, Students, Doctors, Nurses, Physical Therapist

ਪੰਜਾਬੀ,
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ,
ਹਿੰਦੀ ਤੇ
ਉਰਦੂ ਵਿਚ
ਗੱਲ ਕਰੋ

ਹੁਣ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਵੀ
ਦਫਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੈ

Contact numbers:

Seattle, WA

Ph: 206-774-0907

Fremont, California

Ph: 510-353-0102

Cell Phone 510-299-1907

Toll free: 1-866-586-6297

anu@anuattorney.com

www.anuattorney.com

FAMILY LAW

*Divorce *Annulment
*International Custody

INCORPORATIONS

*International Contracts, Mergers
*Attorney Supreme Court of India

*Bankruptcy Consultation & Filing

46560 Fremont Blvd., STE#205, Fremont, CA 94538

801, Pine Street, # 24 C, Seattle, Washington 98101

Offices: Seattle, WA *Fremont, CA *UK *Canada *India

Weekends &
Evening
Appointments
Available

Syan Video Production, Inc.

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਫਿਰ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ-ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ
ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਇ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera shooting/Digital Still Photography
(with flush mount album)

Live Video Display With Large Screens

DJ Service with Laser Lights

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

Call Toll Free:

1-800-RAJ-SYAN

(with 17 years Experienced)

Call:734-261-0936

734-890-1767

e-mail: raj@syانvideo.com

visit at: www.syanvideo.com

Dhillon Truck Stop Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ
ਰੇਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph:575-576-4111, 575-815-8536